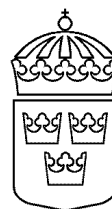

Riksdagens protokoll

1999/2000:96

Onsdagen den 12 april

Protokoll
1999/2000:96

Kl. 9.00 – 17.34

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 april.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

1999/2000:T16–T20 till trafikutskottet

1999/2000:Ub17–Ub22 till utbildningsutskottet

1999/2000:N27–N31 till näringsutskottet

1999/2000:MJ23–MJ34 och MJU16–MJU22 till miljö- och jordbruksutskottet

1999/2000:Ub23–Ub30 till utbildningsutskottet

1999/2000:L19–L21 till lagutskottet

1999/2000:Sf19–Sf24 till socialförsäkringsutskottet

1999/2000:Fö38–Fö45 till försvarsutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Bostadsutskottets betänkande 1999/2000:BoU9

4 § Omorganisation av Allmänna pensionsfonden

Föredrogs

finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU19

Omorganisation av Allmänna pensionsfonden (prop. 1999/2000:46).

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Anf. 1 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! Pensionsöverenskommelsen och det nya pensionssystemet är en av de stora och bättre reformerna som gjordes under 90-talet. Det innebär att Sverige har fått ett vettigt pensionssystem som kan vara robust, fungera inför framtiden och ge ett stabilt sparande i samhället.

Det finns skäl att komma ihåg när vi ska debattera de olika frågor som finns i dag att det i grunden ligger en betydande enighet om en ny typ av tänkande när det gäller pensionstryggheten. Det är ett skifte från det som gällde under 60-, 70- och 80-talet där det var fördelningspolitik och politiska beslut som skulle ligga bakom pensionerna.

Nu är det människors sparande och egna insatser som i allt högre grad kommer att påverka och trygga de enskilda människornas pensioner. Det är ett viktigt skifte. Det innebär att pensionerna blir robusta och trygga och inte utsatta för den politiska verklighetens olika svängningar utan något man kan lita på inför framtiden och inför ålderdomen.

I detta nya pensionssystem ligger också att det finns ett premiere-servsystem som har en direkt försäkringsteknisk anknytning. Det är viktigt att notera att inte minst under de senaste årens debatt har alltför kunnat peka på att här finns bättre möjlighet att få ett bättre sparande inför ålderdomen än vad vi tidigare haft.

Jag tycker att det är naturligt att man mellan de olika partierna i enighet ska diskutera vidare hur man ska kunna öka premiereservens betydelse i framtiden. Vi ser hur pass mycket den betyder. Jag säger detta av ett särskilt skäl. Med det nya pensionssystemet inträder också ett paradigmskifte. Det viktiga är inte längre att ha så stora fonder som möjligt, utan det viktiga är att pensionerna ska vara så stora som möjligt.

Det innebär också att det ställs mycket betydande krav på hur systemen ska fungera. Det är också bakgrunden till moderata ställningstaganden i behandlingen av detta ärende. Vi menar att ska pensionerna kunna bli så stora som möjligt måste kapitalförvaltningen vara så effektiv som möjligt. Ska kapitalförvaltningen vara så effektiv som möjligt måste det vara avkastningen på de sparade medlen som står i förgrunden.

Av det skälet har vi vänt oss mot att man har en nomineringsrätt för olika organisationer i samhället. Vi anser att de som ska sitta och ansvara för fondernas förvaltning ska sitta där enbart i kraft av deras egen kompetens. Det ska vara personer som kan tillse att framtidens pensionärs medel ska förvaltas så bra som möjligt. Det är också bakgrunden till att vi har föreslagit de former för förvaltning som vi anser ska råda.

Fru talman! När vi diskuterar pensionssystemet är det återigen framtidens pensioner som ska vara så stora som möjligt och inte statens eller det offentliga ägande som ska vara så stort som möjligt. Det är grunden till varför vi anser att de olika buffertfonderna ska finnas. De ska kunna fylla sin funktion, men de ska inte vara större än vad de behöver vara.

Det är därför vi vänder oss mot att man har kvar Sjätte AP-fonden. Den fyller ingen egentlig roll i pensionssystemet. Det är ett uttryck för ett förlegat tänkande kring statligt ägande. Jag tror inte att vi någonstans i världen kan se fördelarna med att det offentliga och staten äger aktier i stora börsnoterade företag. Vi anser att Sjätte AP-fonden bör avvecklas. Det bör vara en del av de pengar som enligt denna överenskommelse tillförs staten.

Vi har också en annan uppfattning i denna fråga. Det gäller överskottet över huvud taget i pensionssystemet och i fonderna. Fonderna bör inte vara större än vad de behöver vara. Därför är det rimligt, som vi har fört fram i diskussionen i utskottets behandling, att de medel som i dag finns i fonderna och som inte kommer att behövas av buffertskäl ska överföras till de pensionerade. Vi har föreslagit att de pengar som ingår i

detta överskott ska tillföras premiereserven. Jag tycker att det är bra att utskottet har kunnat ha en enig skrivning i denna fråga att man ska följa upp detta i de fortsatta samtalen mellan de olika partierna.

Om vi tänker efter handlar den här frågan i grunden om ifall vi anser att det är bättre att pensionärernas pengar ligger i stora fonder som inte ska utbetalas till pensionärerna utan fungera som en buffert eller om, som vi har hävdat, det är bättre att pensionärernas pengar tillförs pensionärerna. Det är vad frågan handlar om. Det viktiga i det nya pensionssystemet är inte att fonderna är så stora som möjligt utan att de framtida pensionerna kan bli så stora som möjligt.

Mot den bakgrunden kan det vara intressant att få belyst inte minst regeringssidans synpunkter och hur man ser på detta. Är ni beredda att bejaka att de överskott som finns i buffertfonderna ska tillföras direkt till de pensionerade genom att man tillför de medlen till premiereservsystemet?

Vi har alla genom utskottsbehandlingen visat att vi är öppna för denna tanke. Nu ska diskussionerna fortsätta. Jag tycker att det skulle vara ett värde i om vi här i kammaren i dag kunde diskutera detta. Det är också rimligt att de som anser att fonderna ska vara så stora som möjligt redovisar argumenten för detta i stället för att välja att man ska tillföra medlen till de pensionerade.

Fru talman! Vi har i detta betänkande föreslagit att Sjätte AP-fonden bör avvecklas. Vi föreslår också, och vi har fört fram motioner i denna behandling, att överskotten i buffertfonderna ska tillföras de pensionerade genom att de tillförs premiereservsystemet. Vi har markerat detta i ett antal olika reservationer. Jag väljer att yrka bifall till reservationerna 2 och 7, men vi står självfallet bakom andra moderata reservationer.

Anf. 2 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Gunnar Hökmark verkar vara ganska nöjd. Han skulle kanske rentav kunnat vara lite mer historisk. Men det var väl kanske av försiktighetsskäl som han inte vågade utropa detta som en väldig seger över det fondsocialistiska spöke som spelade en mycket stor roll i den politiska debatten i Sverige under 60-talet, 70-talet, 80-talet och en bra bit in på 90-talet. Den enda resten av agitationen finns i reservation 7. Där säger man att Sjätte AP-fonden är en kvarleva från fondsocialistiska föreställningar.

Vi vänsterpartister har ingen övertro på det statliga ägandet. Vi tror inte att det är möjligt för några statliga företrädare som sitter i centrala positioner, kanske här i Stockholm, att ha en överblick över alla de kunskaper som finns ute i landets olika företag.

Idén med fonddiskussionen – om vi tar Meidners fonder – var faktiskt att engagera de arbetande människorna, de arbetande och tänkande människorna, i ett långsiktigt ägaransvar. Det var det som den intressanta fonddiskussionen gällde. Det är lite sorgligt att vi så helt har kommit ifrån hela den diskussionen.

Nu finns det en ny diskussion inom fackföreningsrörelsen som handlar just om premiereservsystemet, paradoxalt nog, och hur man ska kunna organisera löntagarnas samlade ägande t.ex. på det sätt som har pågått i Kanada under en längre period. Det är mycket intressant.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Det står i betänkandet – och i bakgrunden ligger pensionsöverenskommelsen mellan de fem partierna – att fonderna inte får ha några näringspolitiska eller ekonomisk-politiska mål.

Jag måste säga att jag tycker att det är ganska anmärkningsvärt att socialdemokratin har ställt upp på en sådan formulering. I och för sig står det också att fonderna ska ha en ägarpolicy, men jag vill fråga Carin Lundberg, i första hand, vad som egentligen menas med de här formuleringarna.

Jag ska ta ett exempel. Säg att något större svenskt börsbolag – jag kan ta Volvo som ligger nära till hands eftersom jag kommer från Göteborg – som i dag har en stor kassa har fått två uppköpsanbud. Ett anbud kommer från en internationell storspekulant som är ute efter den feta kassan, och på sikt förmodligen också är ute efter att lägga ned i stort sett all verksamhet i Sverige. Det finns också en annan, långsiktigt inriktad, köpare som är tydligt inriktad på att utveckla verksamheten och behålla produktionen i Sverige. De nya buffertfonderna äger en del aktier i Volvo. Har då fondernas representanter rätt att agera i frågan? Eller är det att lägga sig i näringspolitiken?

Jag uppfattar det som fullständigt självklart att buffertfonderna måste ha möjlighet att ta ställning i denna typ av frågor, där också näringspolitiska överväganden kommer in.

Är detta verkligen ett paradigmskifte, som Gunnar Hökmark säger? Har vi nu definitivt skrotat alla tankar på att demokratisera ägandet?

Det finns förstås också åtminstone en ljuspunkt i förslaget – det ska jag genast erkänna – och det är att man placerar en av fonderna i min hemstad. Jag kan inte dölja att det i och för sig känns bra.

Det finns en undersökning som är gjord av något slags utredningsinstitut där man har tittat på de s.k. p/e-talen i olika företag i olika regioner i Sverige. Det gäller priset på aktien i relation till intjänandeförmågan, dvs. i relation till vinsten. Det visade sig att talet är högre i Stockholmsområdet – Stockholmsbaserade företag har alltså ett högre p/e-tal.

Det beror delvis på branschstrukturer, men det beror också på ett slags närhetsprincip, hävdar man i analysen. Eftersom så många av kapitalmarknadens aktörer finns ihopklumpade här i Stockholm, samtidigt som många ledande företrädare för ett antal av de svenska storföretagen också finns här, så träffar man varandra på seminarier, kanske här uppe på läktaren eller kanske på golfklubben – vad vet jag? Detta ger något slags närhetsprincip som inte är samhällsekonomiskt rationell. Den beror helt enkelt på att man får kompisar, och då är det lättare till hands att man placerar sina pengar hos dem.

Nu odlas de här gamla myterna som var så starka på 60-talet. Häromdagen fanns en artikel i Dagens Nyheter där man i princip hävdade att om man förlägger all forskning till Stockholm så går det mycket bättre. Då får man nämligen ett slags ihopklumpningseffekt, och därför går allting mycket bättre. Det är precis samma gamla tänkande som fanns en gång på 60-talet, och som det tack och lov då kom en mycket stark motreaktion till.

Detta vilar på en i grunden felaktig orsaksanalys. Jag tror att det är ganska naturligt att om man lägger allt kapital på ett ställe så drar det till sig väldigt mycket människor och väldigt mycket kunskap, helt enkelt

därför att närhetsprincipen råder. Folk vet att man gärna vill dra sig dit där det finns mycket kapital.

Däremot tror jag att det långsiktigt samhällsekonomiskt är bättre med pluralism och mångfald. Därför föreslår vi att man borde ta flera steg. Man borde lägga ut ytterligare två av de fyra buffertfonderna, och lägga en norrut och en söderut, t.ex. i Skåne. Jag vet att det också har pågått en aktivitet söderifrån, där man har velat ha en sådan placering för att utnyttja de breda kunskaper som finns i näringslivet också i södra Sverige på ett effektivare sätt.

Trots Gunnar Hökmarks påståenden om paradigmskifte, tror jag att vi också i fortsättningen kommer att få en diskussion om ett mer demokratiskt ägande. Hur ska man bekämpa den oerhört kortsiktigt spekulativt inriktade s.k. marknaden, dvs. den globala spekulationsmarknaden, som alltmer präglas av kortsiktighet och spekulatation? Hur ska man i stället få den diskussion som finns i Kanada? Den finns förresten inte bara där, utan den finns faktiskt också i USA – i kapitalismens hemland. Där breder den ut sig, och den är inte minst kopplad till just pensionsfonden. Hur ska man använda hela det arbetande folkets kunskaper för att ta till vara dem också i ett aktivt långsiktigt ägaransvar? Den diskussionen kommer också här i Sverige. Det är jag fullständigt övertygad om.

Till sist ska jag yrka bifall till reservationerna nr 4 och 9. Självfallet står vi bakom också de övriga reservationerna.

Anf. 3 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Till att börja med tycker jag att det är intressant att notera en sak i Johan Lönnroths anförande. Jag tror inte att han någon gång ställde frågan: Hur gör vi för att de framtida pensionerna ska vara så stora som möjligt? Hans bekymmer kretsade i stället mer kring hur man möjligtvis skulle kunna få lite grann mer av politisk styrning. Han ställde en fråga till socialdemokraterna: Kan man inte på något sätt se till att få någon liten styrning?

Jag tycker att det är intressant, därför att det visar att er utgångspunkt är en annan än den utgångspunkt som finns bland de partier som har ingått i pensionsöverenskommelsen. På det viset är ni även i den delen en reminiscens från svunna tider.

Jag tycker att det också är intressant att notera en sak apropå Johan Lönnroths funderingar kring paradigmskiften. Inte ens Johan Lönnroth ville riktigt driva frågan om fondsocialismen, utan det blev lite mer ett spakt frågande: Kan vi inte få använda buffertfonderna lite grann till att styra näringslivet?

Det var inte riktigt så det lät på 60-, 70- och 80-talen. Då var det lite mer frimodig socialism. Då var det så att ni vänsterpartister alltid ville ha stora fonder, stora statliga företag och stort statligt av allting. Nu var det lite mer hovsamt. Nu sade Johan Lönnroth i stället: Kan vi inte få en bankir till staden? Den stora glädjen för Johan Lönnroth är nu att kapitalförvaltningen kan komma hem till Göteborg. Det är något annat än skanderandet i gamla tider. Erkänn det, Johan Lönnroth! Visst är det ett paradigmskifte när en gammal hederlig vänsterpartist inte bekymrar sig om så stort statligt ägande som möjligt utan undrar om man inte kan få kapitalförvaltningen hem till staden.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Jag hoppas att vi ska kunna få kapitalförvaltning i hela landet och inte bara i Stockholm och Göteborg. Det gör jag av det enkla skälet att jag är övertygad om att välståndet i dag och pensionerna i morgon blir mycket bättre om politiker inte styr och vi i stället har en marknad. Jag känner lite grann att Johan Lönnroth är på väg hem till gården.

Anf. 4 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Vad är det som gör att pensionerna blir höga och långsiktigt stabila? Jag hävdar att det är produktionsförmågan totalt sett i samhället. Det grundläggande är att sätta hela folket i arbete, att de arbetar och kan betala in pensionsavgifter och därmed också bygga upp långsiktiga pensionsfonder.

Däremot finns det en mycket tydlig skillnad mellan kortsiktig avkastning och långsiktig avkastning. Det resonemang som bl.a. förs i anslutning till den kanadensiska solidaritetsfonden är just att man vill ge löntagarna ett långsiktigt ägaransvar därför att man hävdar att de är mer inriktade på just den här långsiktiga sysselsättningen, den stabila sysselsättningen. Om man agerar på den kortsiktiga spekulativa marknad som nu går upp och ned i våldsamma svängar kan det möjligen ge en högre avkastning på kort basis, men på lång sikt och totalt sett ger det ett sämre resultat, eftersom det urgröper den produktiva förmågan.

Jag tror aldrig att Gunnar Hökmark träffade mig på den gamla goda tiden som han tydligen drömmer sig tillbaka till. Jag har aldrig varit anhängare av det som han kallar för det politiska storskaliga statliga ägandet. Det handlar om de arbetande människornas ägande och långsiktiga ägaransvar. Det har Gunnar Hökmark aldrig förstätt, men vi får väl fortsätta att försöka reda ut det i kommande debatter.

Anf. 5 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Jag är helt övertygad om att Johan Lönnroth inte alls tillhörde dem som skanderade och tyckte detta. Det säger jag av den enkla erfarenheten att jag numera aldrig träffar någon vänsterpartist som säger att man tillhörde dem. Man säger alltid att man inte tyckte som de andra tyckte.

Det jag egentligen tänkte ta upp var den grundläggande frågan som gäller synen på avkastningen. Det ligger i sakens egen natur att de som förvaltar premiereservmedel, de olika fonder som nu finns, tänker agera långsiktigt. Det är inte det som är den grundläggande frågeställningen. Den grundläggande frågeställning som Johan Lönnroth besvarade, och därmed återföll lite grann i gammalt tänkande, är: Hur får vi den bästa ekonomiska utvecklingen i ett samhälle? Får vi det genom storskalighet, genom offentligt ägande och genom offentligt styrande eller får vi det genom en öppen och dynamisk marknadsekonomi där kraven på fonderna är en långsiktigt bra avkastning? Får vi det genom att politiker på olika sätt kommer med pekpinnar om hur investeringar ska ske eller genom att en mångfald av beslutsfattare över hela landet kan göra det? Det är den grundläggande frågan. Det är svaret på den frågan som gör att ni står vid sidan av pensionsöverenskommelsen och att ni har en ständigt återkommande svårighet att göra upp med vad ni faktiskt tycker.

Jag har läst ert förslag till nytt partiprogram, och jag har läst ert nuvarande program. Där står det rätt mycket om det stora offentliga ägandet,

samhällsföretagandet och fonderna överallt. Citera gärna ur det programmet så får kammaren en bättre bild av Johan Lönnroth i dag! Då behöver vi inte tala om Johan Lönnroth för 20 år sedan.

Prot.
1999/2000:96
12 april

Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag ska gärna citera det programmet. Nu kan inte Gunnar Hökmark svara, men jag ska be honom fundera på samma fråga som jag ställde nyss till Carin Lundberg.

Låt oss ta exemplet med Volvo som i dag har en mycket stor kassa. Det är säkerligen så att en sådan här buffertfond kan få en högre avkastning på kort sikt genom att sälja till någon som vill åt den här stora kassan och som kanske ger ett mycket generöst bud för att sedan så småningom kunna slakta hela företaget. Sedan finns det då ett alternativt bud som är mer långsiktigt inriktat och själva budet är kanske lägre, men på lång sikt befrämjar det en tillväxt av företaget och därmed också en förmåga att betala framtida pensioner på mycket lång sikt. Det valet kan man faktiskt ganska ofta stå inför, Gunnar Hökmark. Det är därför som vi hävdar att den här olyckliga formuleringen, där ni tydligen har lyckats köra över socialdemokratien och få dem att ställa upp på att man inte ska få ha några som helst näringspolitiska aspekter på detta ägande, är oerhört anmärkningsvärd. Det är dessutom improduktivt. Det leder till en kortsiktighet och det undergräver den långsiktiga förmågan att betala pensionerna.

Det är alltså inte så – där är vi tydligen helt överens – att vi politiker här i riksdagen ska sitta med pekpinnar och peka ut det ena eller andra beslutet som rätt eller riktigt i de här olika fonderna. Jag hoppas och tror att de här besluten ska bygga på den oerhörda kunskapen om produktionen som framför allt finns hos de arbetande och tänkande människorna i själva produktionen och inte hos de lata kapitalisterna.

Anf. 7 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Vi blir alla äldre och äldre, och inte bara var och en av oss utan allihop. Det är ju bra, speciellt om man betänker alternativet som en av huvudarkitekterna bakom det nya pensionssystemet, Bosse Könberg, brukar säga. Bl.a. just därför och för att det gamla systemet inte var så väldigt bra ordnat är detta, om inte en milstolpe för mänskligheten så i alla fall en av det sena 1900-talets viktigare ekonomiska strukturreformer. Fem partier här i riksdagen har faktiskt gått ihop och sett till att vi har ett pensionssystem som är robust och kommer att vara väl fungerande även för oss 60-talister. Det innebär att vi kan känna en viss tillförsikt inför ålderdomen om att det kommer att finnas någon krona kvar även till oss när Johan Lönnroth och hans generationskamrater har fått ut sina pensioner.

Det har ju varit många frågor att lösa i denna stora reform. Alla är inte riktigt klara. På bordet här ligger nu regelverken kring en av de här frågorna. Det är fem partier som står bakom detta. Det är en fast grund att stå på för att det inte ska svänga så fort det blir något opinionsskifte. Jag tycker att det är mycket bra. Det är en av de viktigare delarna i den här reformen. Det visar också att vi under den här mandatperioden, när det egentligen är ett annat styre i Rosenbad, kan se till att hålla pensions-

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

reformen efter dess huvudtankar trots att regeringens stödpartier tycker annat.

Nu har vi att ta ställning till ett nytt och bättre system för fonderingarna. Bl.a. kommer en viss del av de nuvarande fonderna att föras över till statskassan eftersom åtaganden förs över till statskassan från pensionssystemet. Då är det rimligt att pengarna följer med.

Vi har också att ta ställning till att det är förvaltningen för avkastningen från fonderna som står i centrum och inte andra intressen. I riktlinjerna för fonderna står det att det ska vara bästa möjliga avkastning till en låg och bra risk. Det är det som är grunden för vilka placeringsregler som gäller för fonderna.

Styrelsen för de här fonderna ska ha en majoritet som enbart är utsedd utifrån sin kompetens att kunna klara det här jobbet. Dessutom ska det finnas en minoritet som ska utses efter förslag från olika organisationer på arbetsmarknaden. Men även för deras del gäller huvudkravet att de ska ha kompetens för själva ändamålet. Det är självklart så att detta är en kompromiss mellan oss som tycker att alla ledamöter i grunden enbart skulle utses utifrån sin kompetens för ändamålet och de i andra partier som tycker att det hade varit bättre om man hade en större andel som var utsedda efter nominering från arbetsmarknadens organisationer.

Men det är ju så den här reformen fungerar. Man får ge och ta lite, och hitta en vettig lösning som kan vara hållbar över tiden. Och då är det också viktigt att man inte river och rafsar i den jämt och ständigt så att det kan uppfattas som oklart om det är ett hållbart system.

Nu blir det fyra fonder. En av dem organiseras från början, medan de tre andra bygger på gamla organisationer. Det blir placeringsregler, och det är meningen att man ska se till att placera pengarna för att vi framtida pensionärer ska kunna få så hög och säker pension som möjligt.

Lokaliseringen av det nya kontoret berörs varken i överenskommelsen eller i propositionen. Därför tyckte jag att det var lite underligt när det i utskottets behandling visade sig att en majoritet ändå ansåg att man ville ta ställning till lokaliseringen och valde att vilja peka ut en speciell ort, eftersom man inte först hade definierat vad det är för krav som ställs på en sådan här lokalisering. Och när man har gjort det tänker man efter vad det finns för orter och regioner som kan fylla de kraven. Jag tyckte att det var lite förvånande, och under veckornas gång blev jag mer förvånad över det bristande intresset av att genomföra den analysen. Vi fick i stället försöka göra det på egen hand. Det var uppenbart att det ändå skulle fattas ett beslut, och då vill man ju veta att man kan stå för det beslutet även efter en lång tid när den tillfälliga opinionen kan ha ändrat sig.

Då blir man ännu mer förvånad när man läser majoritetens argument för att välja att vid det här tillfället besluta att Andra AP-fonden ska lokaliseras till Göteborg. På s. 17–18 i betänkandet argumenterar man fullt ut för en lokalisering till Stockholmsområdet och tillstyrker kraftfullt att det enbart ska vara avkastningskrav och att det inte får vara några regionalpolitiska eller näringspolitiska hänsyn.

Men sedan skriver man: ”Enligt utskottets mening har bl.a. sjätte fondstyrelsens verksamhet visat att även Göteborgsregionen erbjuder goda förutsättningar – –”. Man skriver också: ”I regionen finns ett väl

differentierat och växande näringsliv, med både små och stora — — — företag”.

Det är ganska intressant. Fonden ska ju inte ta några sådana näringspolitiska och regionalpolitiska hänsyn. Det är en ganska bisarr argumentation. Den sjätte fonden har ju för det första mål som går stick i stäv med det här. För det andra visar den sjätte fondens uppfyllelse av sina mål att man inte på något sätt uppfyller dem därför att man inte gör det man är ålagd. Hur man kan använda det regionala näringslivet och den sjätte fonden som argument för en lokalisering till Göteborg övergår mitt förstånd.

Däremot tycker vi i Folkpartiet att det faktiskt inte är så himla självklart att Stockholm och koncentrationen till Stockholm är det bästa sättet totalt sett för kapitalförvaltning. Lokaliseringen av fondkontoret ska enbart ske efter var man kan få bästa möjliga avkastning, och vi är fullständigt övertygade om att den differentiering av kunskap som kan finnas på flera ställen i landet och den konkurrens som kommer att uppstå mellan olika regioner vad gäller kapitalförvaltning kommer att vara till fördel. Därför har vi landat på att också kunna tillstyrka det här förslaget, men inte utifrån de här, som jag menar, lite bisarra argumenten.

Om det med tiden blir en lokalisering av Andra AP-fonden hoppas jag att de som ska arbeta med den och styra den tänker mer utifrån vårt synsätt och mindre utifrån synsättet hos socialdemokrater, kristdemokrater och vilka det nu är som står bakom det.

Det kanske beror på att det är samma majoritet som tycker att Sjätte AP-fonden är en lysande idé. Jag skulle bara vilja säga, som påbackning efter den tidigare diskussionen, att Sjätte AP-fonden är en motbjudande kvarleva från Lönnroths 60-tal och den tid då man trodde på fondsocialism och på att staten som aktör var en god idé. Om Lönnroth, Mats Odell och de andra som står bakom Sjätte AP-fonden vill använda mina pensionspengar för att leka affär tycker jag att de ska tänka om.

Staten ska sätta upp spelreglerna, fonderna ska säkra våra pensioner. Det som kommer att skapa välbefinnande är personligt ägande, uppmuntrande av entreprenörskap och tydliga spelregler som håller. Det är det som kan grunda allmänt välbefinnande och framtida pensioner, inte politiker som vill leka affär.

Fru talman! Det här är en bred lösning. Det är ett nytt system för framtiden. Det är stabila spelregler. Det är grundat på sunda ekonomiska mekanismer, och det har i grunden som uppgift att skapa bästa möjliga avkastning till så liten risk som möjligt för våra framtida pensioner. Därför tillstyrker jag den här propositionen. Jag står givetvis bakom de två små reservationer jag har, men yrkar bara bifall till reservation 7 om Sjätte AP-fonden, som ju ligger utanför systemet.

Anf. 8 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att fråga Karin Pilsäter om det här med det motbjudande 60-talet. Jag undrar om hon till det också räknar de folkpartister som faktiskt ville ha löntagarfonder. Jag tror att ungdomspartisterna krävde att minst hälften av styrelseledamöterna i företagen skulle utses av de anställda. Tillhör detta också det motbjudande 60-talet?

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Anf. 9 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker inte att 60-talet som sådant var allmänt motbjudande. Men jag tror nog ändå att romantiseringen av idén om att välstånd kunde byggas och företag skötas bäst av folk som var utsedda enligt andra meriter är något som vi allihop ska lägga bakom oss.

Det fanns gott om folk även i det ungdomsförbund som jag själv ett par decennier senare kom att tillhöra. Men många av dem valde ju sedan, som Johan Lönnroth vet, att gå över till organisationer med olika bokstavskombinationer som ligger närmare hans egen.

Anf. 10 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Varje tanke på demokrati i företagen är alltså definitivt borta från Folkpartiets ideologi. Är det rätt uppfattat?

Anf. 11 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Demokrati i företagen handlar ju om de relationer man har mellan anställda, mellan anställda och chefer och mellan anställda i företagsledning och ägare. Jag tycker att det är en utmärkt sak om man kan sköta det inom företagen. Men demokrati i företagen är inte att vi i riksdagen bestämmer hur det ska skötas. Det är inte demokrati om representanter via stora organisationer är med och bestämmer om andra företag än de som de själva jobbar i.

Anf. 12 CARIN LUNDBERG (s):

Fru talman! Det vi diskuterar i dag är ett led i reformeringen av det allmänna ålderspensionssystemet. Huvuddelen av reglerna trädde i kraft den 1 januari 1999. Sedan finns det en rad detaljerade ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som vi inte ska diskutera här i dag.

Jag minns förra gången vi hade en stor pensionsreform. Jag minns affischerna med "Gärna medalj, men först en rejäl pension". Jag minns berättelserna om riksdagsmannen som satte en fingerborg över röstknappen så att han inte skulle rösta fel. Det är så länge sedan att jag undrar om dagens barn vet vad en fingerborg är. Och det visar på sitt sätt på hur långsiktiga alla beslut om pensioner måste vara.

Därför är det glädjande att dagens beslut är en del av den fempartiöverenskommelse som det nya pensionssystemet vilar på. Också morgondagens pensionärer måste vara säkra på sin pension, oavsett politisk majoritet i riksdagen.

Också det nya pensionssystemet är ett fördelningssystem, där alla som arbetar betalar pensionsavgifter och på så sätt står för pensionsutbetalningarna. Överenskommelsen mellan generationerna ska också gälla i framtiden. De allmänna pensionsfonderna ska vara en buffert i fördelningssystemet för att utjämna skillnader mellan avgiftsinbetalningar och pensionsutbetalningar. En mindre del ska byggas upp som ett fonderat premiereservsystem, där den enskilde själv får välja förvaltare för sina pensionspengar. Den fonden förvaltar också medel för dem som inte vill välja.

AP-fondens behållning bedöms vara större än vad som kan vara motiverat. I pensionsöverenskommelsen ligger därför en överföring av medel från fonden till statskassan. Anledningen till detta är att den del av socialavgifterna som betalas till statsbudgeten minskar, att statens utgif-

ter ökar eftersom en ålderspensionsavgift ska betalas för alla inkomster som ger pensionsrätt och att betalningsansvaret för förtidspensioner och efterlevandepensioner inom ATP-systemet förs till statsbudgeten. Riksdagen har också beslutat om överföring från AP-fonden till statsbudgeten.

Hur stor överföringen ska vara har naturligtvis varit föremål för grundliga överväganden. I en departementspromemoria från 1998 gjordes bedömningen att 300–350 miljarder kronor kunde överföras utan att det fanns risk för ålderspensionssystemets finansiella hållbarhet. Under 1999 kom en ny befolkningsbedömning som gjorde att man i vårbudgeten gjorde en prognos om ett överföringsbelopp på 235 miljarder kronor. I avvaktan på vidare beredning föreslog regeringen att 45 miljarder kronor skulle överföras 1999 och lika mycket år 2000. Det blev också riksdagens beslut.

I dagens betänkande föreslås en överföring om ytterligare 155 miljarder kronor, vilket bedöms vara en relativt måttlig kompensation för statsbudgeten.

Mot denna överföring har Vänsterpartiet reserverat sig. Vänsterpartiet anser att oberoende svenska experter ska följa utvecklingen innan riksdagen beslutar om ytterligare överföringar; detta för att minska risken att den s.k. bromsen ska utlösas i framtiden. Bromsen är, som alla vet, en benämning på det som händer när avgifterna blir mindre än utbetalningarna. Då ska fonderna användas, men om dessa inte är tillräckligt stora måste pensionerna sänkas.

Vi är helt överens om att det är bäst för alla om ingen någonsin behöver bromsa pensionsutbetalningarna. Därför föreslås också en kontrollstation 2004. Beräkningsmetoderna och befolkningsprognoserna är osäkra. Därför måste en ny analys göras innan ytterligare medel kan överföras från AP-fonden. Av den anledningen föreslår utskottet avslag på Vänsterpartiets yrkande.

Fru talman! För att öka effektiviteten i fondernas förvaltning föreslås ett antal förändringar i AP-fondernas uppbyggnad och organisation. Bl.a. ska varje fonds styrelse bestå av nio ledamöter utan ersättare. Ledamöterna ska för främjande av fondförvaltningen utses på grundval av personlig kompetens. Arbetsmarknadens parter kommer också i fortsättningen att ha rätt att nominera till fonderna. Två ska utses efter förslag från arbetstagarorganisationerna och två från arbetsgivarna.

Mot detta har moderaterna reserverat sig och anser att det med detta finns risk att personer utan den nödvändiga kompetensen tar plats i styrelserna. Regeringen bör, anser man, utse samtliga ledamöter utan någon formell nomineringsrätt.

Jag tycker det är glädjande att moderaterna har större tilltro till regeringen än vad man tydligen har för arbetsgivarorganisationerna när det gäller förmågan att nominera rätt person. Jag delar dock inte deras negativa inställning. Rätten för arbetsmarknadens parter att nominera har lång tradition och bidrar till en stark förankring i samhället. Det är också så, att regeringen har det slutliga ansvaret för den som utses. Utskottet anser att de föreslagna reglerna för tillsättandet skapar tillräckliga garantier för kompetens och avstyrker därmed moderaternas yrkande.

Vänsterpartiet anser att det ska skrivas in i lagen att styrelserna ska ha en jämn könsfördelning. Vi är naturligtvis helt överens om att könsför-

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

delningen ska vara jämn i fondstyrelserna på samma sätt som i alla andra sammanhang. Men det nomineringsförfarande som jag nyss hänvisade till gör att regeringens möjlighet att påverka sammansättningen begränsas. Utskottet avstyrker därför Vänsterpartiets yrkande. Vi får väl i stället göra som vanligt, nämligen påverka våra fackliga kamrater att nominera kompetenta kvinnor. Att sådana finns vet vi ju.

Både Vänsterpartiet och Miljöpartiet anser att miljö- och etikhänsynen i placeringarna bör göras tydligare. Vi är helt överens om att hänsyn ska tas till både miljö och etik utan att det ska göras avkall på det övergripande målet om maximal avkastning. Men det bör ligga på de enskilda fondstyrelserna att utforma sådana mål. Dessa ska också framgå av årsredovisningarna. Utskottet avstyrker därför dessa yrkanden.

När det gäller målet för fondernas placering delar inte Vänsterpartiet utformningen av mål- och placeringsreglerna. Man anser att AP-fonderna bör användas i näringspolitiskt syfte.

De pensionärer jag möter hemma i Västerbotten är mycket angelägna om en bra pension. Det är jag helt övertygad om att också framtidens pensionärer är. Därför är det viktigt att förvaltningen av pensionspengarna sker på ett långsiktigt sätt. AP-fondernas mål i det nya pensionssystemet är att långsiktigt maximera avkastningen på en låg risknivå. Därför avstyrker vi Vänsterpartiets yrkande.

Fru talman! Finansutskottets betänkande behandlar också placeringsbestämmelser för AP-fonderna. För att öka riskspridningen och avkastningen av fondernas tillgångar ska bl.a. utrymmet för placeringar i aktier och utländska tillgångar utökas.

Moderaterna anser att det är betänkligt att fonderna får rätt att inneha upp till 10 % av rösterna i ett enskilt företag. I stället vill man lagstadga att fondernas svenska aktieportföljer ska förvaltas passivt i enlighet med vikterna i ett i förväg bestämt aktieindex.

Utskottet anser att en sådan regel i alltför hög grad skulle begränsa fondernas förvaltning, framför allt i förhållande till andra fondförvaltare. Det är dock inget som hindrar att fonderna själva beslutar om sådan indexförvaltning inom de områden där fonden saknar eller väljer att inte skaffa sig kompetens för en aktiv fondförvaltning. Därför avstyrks moderaternas yrkande.

Moderaterna liksom Folkpartiet anför att sjätte fondstyrelsen aldrig haft något med ATP-systemet att göra och vill avskaffa denna fond. Denna fond ingår inte heller i fempartiöverenskommelsen.

Sjätte fondstyrelsen bildades under 1996. Enligt utskottets mening fyller Sjätte AP-fonden sin definierade roll i AP-fondssystemet, och det finns ingen anledning att genomgripande förändra, avveckla eller sälja ut verksamheten. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker Moderaternas och Folkpartiets yrkande.

Fru talman! Jag ska till sist säga några ord om lokalisering av Andra AP-fonden. I propositionen finns inga förslag om geografiska lokaliseringar av de nya AP-fonderna. Av de nya fonderna är det bara Andra AP-fonden som ska bygga upp en helt ny förvaltningsorganisation. Utskottet anser att denna fond bör lokaliseras till Göteborg medan de andra bör ligga kvar i Stockholm. Internationell erfarenhet visar att finansiella företag drar stor nytta av att företagen finns geografiskt samlade. För svensk del är därför Stockholm en självklar lokaliseringsort.

Men enligt utskottet har bl.a. Sjätte AP-fondens verksamhet visat att även Göteborgsregionen erbjuder goda förutsättningar för finansiell tjänsteverksamhet, varför en fond med fördel kan förläggas där. Detta inverkar inte utarmande på Stockholms styrka som finansiellt centrum utan kan bidra till att Sverige får ytterligare ett starkt finansiellt centrum. Detta föreslås riksdagen med anledning av motionerna Fi3, Fi4 och Fi6 som sin mening ge regeringen till känna.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till hemställan i finansutskottets betänkande och avslag på övriga motioner än de ovan nämnda.

Anf. 13 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Jag ställde i mitt anförande en fråga till Carin Lundberg om synen på de framtida överföringarna från buffertfonderna. Vi har ju i utskottet diskuterat hur man ska hantera de överskott i fonderna som förmodligen kommer att finnas i framtiden. Vi har då från vår sida sagt att det rimliga är att de överskotten, eftersom fonderna inte ska vara större än vad de behöver vara, ska föras till de framtida pensionerna genom att överflyttas till premiereservssystemet.

Både i socialförsäkringsutskottet och i finansutskottet har konstaterats att det här får bli en fråga för fortsatta diskussioner i Pensionsgruppen. Det skulle dock vara intressant att få del av socialdemokraternas syn på detta. Är ni för att dessa pensionspengar förs till pensionärerna direkt, eller kommer ni hellre att vilja behålla dessa pensionspengar i fonderna?

Det vore bra att få ett sådant besked. Detta är en diskussion som bör föras inte bara här. Jag tycker att alla de som läser sina pensionsbesked bör kunna ha klart för sig att det förs en diskussion som kommer att påverka deras framtida pensioner. Alltfler inser i dag att premiereservdelen i det här systemet kommer att ge en lite grann bättre utveckling av den inkomst som man kommer att ha på äldre dagar. Det är därför bra att veta för den diskussion som ska föras här men också ute i samhället om socialdemokraterna är för att man för över de framtida överskotten direkt till premiereservssystemet, så att människors pensioner i framtiden blir större, eller om de vill ha dem kvar i fonderna även om de inte behövs där.

Anf. 14 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att Gunnar Hökmark och moderaterna är angelägna om att pensionärerna ska ha höga pensioner. Det är synpunkter som jag i stort sett dagligen möter hos pensionärer och i insändarspalter och i artiklar.

Men Hökmark koncentrerar sig i sitt anförande på att om pensionerna ska bli så stora som man önskar är det förvaltningen som måste vara mer effektiv. Men egentligen, Gunnar Hökmark, om morgondagens pensionärer ska få en bra pension, måste deras löner förbättras. Det är lönerna som avspeglar den pension man får. Är Gunnar Hökmark och hans parti beredda att bidra till att särskilt kvinnorna inom vården får högre löner så att de på sikt får högre pensioner och på så sätt får det så bra som Gunnar Hökmark är mån om?

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Anf. 15 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Detta var, för att uttrycka det milt, inte riktigt svar på min fråga. Jag ska gärna svara på Carin Lundbergs fråga.

Jag vill ha en utveckling i vårt samhälle där så många som möjligt kan få en så bra löneutveckling som möjligt. Detta är skälet till varför vi vill att man ska öppna upp den offentliga sektorn för en friare lönebildning. Det är ingen tillfällighet att det i just offentlig sektor är så låga löner. Jag skulle – om diskussionen hade gällt detta i dag – ha kunnat fråga Carin Lundberg om hon är beredd att se till att öppna upp den offentliga sektorn så att det blir en mer flexibel lönebildning som ger högre löner snabbare än i dag. Men det är inte det vi talar om nu.

Nu talar vi om pensionssystemet och hur vi ser till att få ett pensionssystem som ger så stora pensioner som möjligt. Både Carin Lundberg och jag kan vara glada över att vi båda tycker att framtidens pensioner ska vara så stora som möjligt. Det förvånande hade varit om någon hade tyckt motsatsen. Det intressanta nu är hur vi ska se till att de blir så stora som möjligt. Vi har två olika linjer som finns lite grann gömda i dokumentet.

En linje bygger på att man låter fonderna vara stora, man behåller överskotten där. En annan linje är att de överskott som finns i buffertfonderna, som inte direkt går ut till pensionerna, i stället ska föras över till premiereservsystemet. Det är den fråga som jag ställde och som vi diskuterar i dag. Det är den frågan som har direkt betydelse för hur framtidens pensionärer kommer att leva. Därför är frågan uppenbar och klar och borde få ett klart svar från Carin Lundberg. Människor som läser sina pensionsbesked skulle tycka att det vore bra att få veta vad socialdemokrater och moderater tycker. Det kan eventuellt påverka hur man över huvud taget ser på den framtida debatten.

Anf. 16 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Den fråga som Gunnar Hökmark ställde finns redovisad i utskottets betänkande. I mitt anförande pekade jag på att det har varit svårt att beräkna överföringsbeloppet från AP-fonderna till statsbudgeten med anledning av de förändringar vi nu gör. Därför ska det finnas en kontrollstation. När det är klart och det har bestämts hur mycket som ska föras över kan vi gå vidare i nästa steg och se på vilket sätt de varaktiga överskotten kan tillfalla de försäkrade.

Det finns inget förslag just nu, men vi ska återkomma till hur det ska gå till.

Anf. 17 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Carin Lundberg tog upp vårt förslag om att kräva jämn könsfördelning i styrelserna. Hon säger att vi får försöka påverka organisationerna osv. Men det finns en känd metod som regeringen brukar tillämpa gentemot riksdagspartierna när statliga utredningar ska tillsättas. Det ska vara en kvinna och en man. Varför kan man inte göra likadant här? Då blir det en jämn könsfördelning. Det är inte ett riktigt argument mot vårt förslag.

Den andra frågan handlar om att inte få ta näringspolitiska hänsyn. Vi är helt överens om att självklart måste systemet garantera höga och stabila pensioner. Jag är väl medveten om den rädsla som finns hos många

pensionärer att gå in i de olika fondkonstruktioner som nu kommer – man vill ju vara säker på att de ska ge en stabil pension. Är det verkligen så att om fonderna får ta näringspolitiska hänsyn hotar det pensionsnivån? Det är det som jag inte riktigt kan förstå. Är det verkligen en socialdemokratisk uppfattning att näringspolitik alltid måste hota pensionsnivån?

Jag ställde en fråga om exemplet Volvo. Får buffertfonden, eller får den inte, ta hänsyn till att en uppköpare är ute efter kortsiktiga spekulationsvinster och en annan en långsiktig utveckling? Själva grundprincipen i de Kanadafonder jag har nämnt är att man försöker förena långsiktiga stabila och höga pensioner med just ekonomisk-demokratiska och näringspolitiska hänsyn.

Anf. 18 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Hur fonderna ska placera sina pengar finns beskrivet i propositionen. Där framgår också hur buffertfonderna långsiktigt ska placera med hög avkastning och med låg risk. Det framhålls också att varje fond ska fastställa en plan för sin verksamhet. Verksamhetsplanen ska innehålla en placeringspolicy, en ägarpolicy och en riskplaneringsplan. Här är det viktigt att fondstyrelserna pekar på de frågor som Johan Lönnroth har tagit upp. Men vi måste också vara överens om det jag tidigare sade, nämligen att det är viktigt för morgondagens pensionärer att pensionssystemet är säkert och att det är fråga om långsiktiga placeringar.

Anf. 19 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Det är precis det vi är överens om. Jag tillåter mig att tolka det senaste Carin Lundberg sade positivt. Det betyder – om jag har förstått henne rätt – att i ägarpolicyn måste också ligga rätten för buffertfonderna att ta hänsyn till ett långsiktigt ägaransvar, så att man t.ex. vid en bolagsstämma i valet mellan två uppköpare aktivt ska kunna försäkra sig om att företaget får långsiktiga och stabila ägare som också kan garantera de framtida pensionerna.

Det är ett gammalt borgerligt krav som har drivits i flera decennier att de förfärliga AP-fonderna, socialistspöket, fondsocialismen, inte ska få ta sådana hänsyn. Det är därför det förvånar mig mycket att socialdemokratin har ställt upp – jag förstår att det är en kompromiss – med en så hård formulering. Jag tolkar ändå Carin Lundberg så att fonderna självklart måste få ta sådana långsiktiga hänsyn till Sveriges framtida näringsliv och inte kasta pengarna i gapet på de tjutande ulvarna på den spekulativa globala kapitalmarknaden.

Anf. 20 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Det är intressant att följa en sådan här debatt i dag. När jag satt i min bänk och först hörde Gunnar Hökmark och sedan Johan Lönnroth såg jag skillnaden mellan de politiska partierna. När man ser företrädarna på TV på söndagkvällen ser man ingen skillnad, men här ser man en tydlig skillnad. Precis som Johan Lönnroth säger måste en pensionsöverenskommelse vara ett långsiktigt beslut. Det här är en överenskommelse mellan fem partier. Jag skulle gärna se att fler partier i riksdagen skulle delta i överenskommelsen.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Då var det placeringarna. I det nya pensionssystemet får fondstyrelserna och den kompetenta personal de ska ha till sitt förfogande möjlighet att på ett mer aktivt sätt än tidigare placera de framtida pensionärernas pengar. Jag är helt övertygad om att styrelserna kommer att göra ett bra jobb. De kommer att se till att morgondagens pensionärer kommer att vara säkra på sina pensioner. Det kommer att vara bra avkastning och långsiktiga beslut. Jag tror att Johan Lönnroth kan vara helt lugn också i framtiden.

Anf. 21 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Vi har verkligen anledning att glädja oss åt den pensionsreform som är själva grunden för de förslag och den debatt som vi har om AP-fonderna här i dag. Här har alltså fem partier gått samman och på ett ansvarsfullt sätt genomfört och gett en långsiktig stabilitet åt en genomgripande och epokgörande pensionsreform. Nu visar det sig att effekterna av denna pensionsreform sprider sig som ringar på vattnet. Det kan växa ganska mycket. Frågan har närmast varit var vi ska avgränsa detta gemensamma fempartisamarbete.

Jag har för egen del från början tillhört dem som menat att vi borde försöka lösa just frågan om AP-fondernas organisation och placeringsregler inom ramen för denna fempartiuppgörelse. Hur skulle vi annars t.ex. kunna klara av den finansiella infasningen av det nya systemet? Om några ansåg att det gick bra om vi fick nya placeringsregler för AP-fonderna, medan andra sade att reglerna skulle ligga fast, hade vi byggt in en motsättning i hela reformen.

Efter en omfattande remissbehandling och ett mycket omfattande beräkningsarbete har de fem samverkande partierna enats om principerna för de nödvändiga överföringarna från AP-fondssystemet till statsbudgeten, helt enkelt därför att pensionsreformen innebär en kraftig omfördelning av inkomsterna inom den offentliga sektorn. Det är ju så att inkomsterna för AP-fonderna ökar, och de minskar på motsvarande sätt inom den statliga budgeten.

Den överföring på 155 miljarder som ska ske under nästa år ska också följas upp av en ny kontrollstation år 2004. Kvar efter överföringen kommer det initialt att finnas ungefär 560 miljarder kronor. Det innebär att var och en av de fyra buffertfonderna kommer att få hantera ca 140 miljarder kronor. Ovanpå detta kommer ca 20 miljarder i den sjätte AP-fonden. Detta sammantaget, fru talman, är ca 60 miljarder mer än vad vi trodde när vi fick promemorian om automatisk balansering av ålderspensionssystemet.

För oss kristdemokrater har det varit mycket viktigt att få fastslaget att buffertfonderna inte ska bli större än nödvändigt och att vi snarast måste komma fram till ett beslut om hur eventuellt överstora fondbehållningar ska föras över till oss som är försäkrade om det efter 2005 visar sig att det finns varaktiga överskott. Det mest logiska, tycker vi, är att sådana överskott successivt överförs till premiereservssystemet.

Jag tillhör också dem som väldigt gärna skulle vilja höra från Carin Lundberg vad socialdemokraterna tycker om detta. Ni har ju svängt undan för undan i synen på premiereservssystemet. Det skulle minimeras. För närvarande ser vi en total omsvängning. De s.k. ickeväljarna – denna känsliga grupp människor vars kapital inte skulle få komma i närheten av

de ylande kapitalisterna, som Johan Lönnroth uttryckte det tidigare – ska också in nu. Den sjunde fonden kommer att ha exakt samma placeringsregler som de övriga. Då vore det intressant om vi här i dag kunde få den totala omsvängning som socialdemokratin har genomgått på denna punkt bekräftad av Carin Lundberg. Det kanske trots allt, fru talman, är att begära för mycket, men det skulle vara intressant att höra Carin Lundbergs egen uppfattning.

Vi har också nått en uppgörelse om en helt ny organisation av AP-fonderna. Vi kristdemokrater står för den uppgörelsen. Samma sak gäller överenskommelsen om placeringsreglerna. Vi står också för den överenskommelsen. Här finns, tycker vi, tydliga begränsningar vad gäller fondernas möjligheter till ägarinflytande i enskilda företag, bl.a. genom att de inte får inneha mer än högst 10 % av röstetalet i svenska och utländska börsnoterade företag. Vi tycker helt enkelt inte att det finns någon anledning att genomföra några ytterligare begränsningar, som samtidigt – det får vi inte glömma bort – skulle minska avkastningen för fonderna.

Så, fru talman, går jag över till den sjätte fonden, som – som har sagts här – ligger utanför fempartiöverenskommelsen. Om vi tittar på den sjätte fonden ser vi att den faktiskt har ett väldigt lyckat resultat. Man har i stort sett fördubblat det kapital som man fick. De 10 miljarderna är i dag ca 20 miljarder. Investeringsverksamheten, som i dag omfattar ca 210 onoterade företag, har under 1999 gett ett överskott på ungefär en halv miljard kronor. Jag tycker att detta talar ett tydligt språk: den sjätte fonden håller successivt på att fylla sin uppgift och har därmed ett givet existensberättigande. Även om – där håller jag med Gunnar Hökmark – fonden i dag inte har någon uttalad buffertfunktion är inriktningen ändå exakt samma, Karin Pilsäter, som för de andra fonderna, nämligen att maximera pensionsmedlens värdetillväxt på sikt genom att både placera medlen på riskkapitalmarknaden och tillföra onoterade företag ägarkapital och kompetens – främst små och medelstora företag. Målet är att med en bra riskspridning i ett femårsperspektiv maximera fondmedlens avkastning, dvs. uppnå ett resultat som lägst motsvarar Findatas avkastningsindex. Jag vet inte vad man mer kan begära. Här fyller alltså sjätte fonden sin definierade roll både när det gäller kapitalförvaltningen och investeringsverksamheten.

Denna fond uppstod, som vi alla minns, ur den gamla avvecklingsstyrelsen för löntagarfonderna. Vi kristdemokrater röstade då emot att den skulle etableras. Men den nuvarande funktionen har ju ingenting med löntagarfonder att göra. Nu fyller den en avgörande funktion som riskkapitalbolag och ägare under många nya företags uppbyggnads- och konsolideringsfaser. Man har tittat på ca 1 000 onoterade företag. Successivt byggs portföljen ut. Man tillför både kapital, management och kunskande i små växande företag inte bara inom IT-branschen, där det flödar över av riskkapital, utan också i de traditionella branscherna. Runtom i hela landet fungerar denna fond på ett mycket bra sätt.

Det är inte bara vi kristdemokrater som har ändrat uppfattning. Jag tycker att Gunnar Hökmark och Karin Pilsäter ska fundera på vilket sällskap de har hamnat i. Vi står på samma sida som Svenska Arbetsgivareföreningen, som Industriförbundet och som Företagarnas Riksorganisat-

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

ion, som också har ändrat uppfattning när de gäller Sjätte AP-fonden. De är nu också positiva till att den ska få fortsätta sin verksamhet.

Jag måste faktiskt, fru talman, ställa en fråga till Karin Pilsäter, som tycker att det rör sig om politiker som vill leka affärsmän. Är Folkpartiet alltså emot att fonderna ska få placera i onoterade företag, eller är det bara sjätte fonden som inte får placera i onoterade företag? Jag har inte uppfattat att Folkpartiet har haft den principiella hållningen. Vad är det för skillnad, Karin Pilsäter, på de avkastningskrav som gäller för sjätte fonden och de som gäller för de övriga? Vad är skillnaden mellan fondsocialism och det som är bra avkastning för oss som är försäkrade? Är placeringen av de 10 miljarderna i sjätte fonden fondsocialism? Hur kan då de övriga 560 miljarder som finns i de andra fonderna, med exakt samma placeringsregler, vara godkända och betraktas som bra företeelser i ett paradigmskifte? Jag tycker faktiskt att det finns en risk för att de ideologiska skygglapparna skymmer och att det bästa blir det godas fiende.

Jag, Gunnar Hökmark och Karin Pilsäter arbetar för att Sverige ska få ett bättre företagarklimat, för att vi ska få ett bättre hushållssparande, för att det ska bli ett riskkapitalavdrag och för att vi ska få bättre uppbyggnad av riskkapital, men vi lever nu i ett samhälle där Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet inte klarar av detta. Här finns en fungerande verksamhet. Varför då slå sönder den?

Slutligen, fru talman, vill jag säga något när det gäller lokaliseringen av den andra fonden. Vi tycker att det finns tillräckligt mycket som talar för att det här kan ske på ett bra sätt i Göteborg. Vi yrkar bifall till det förslaget.

Den här debatten har varit väldigt intressant. Vi kristdemokrater står, som sagt, bakom uppgörelsen. Vi har därför inga reservationer, utan jag yrkar bifall till hemställan i dess helhet i finansutskottets betänkande nr 19.

Anf. 22 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är möjligt att Mats Odell och kristdemokraterna relaterar sina egna politiska ståndpunkter till särintressen och vad branschorganisationer tycker. Men vi i Folkpartiet brukar försöka fatta våra egna beslut utifrån vad vi tycker är rätt och riktigt och inte utifrån särintressen. Det var det första.

För det andra är en fördubbling av kapitalet med tanke på börsutvecklingen kanske inte något alldeles övertygande resultat, inte heller andelen onoterade företag. Men det är inte där problemet ligger. Problemet ligger precis i det som Mats Odell själv sade, nämligen att den här sjätte fonden inte är en del av pensionssystemet. Den ingår inte i buffertfonderna. Därför anser vi inte heller att den ska göra det. Den typ av riskkapitalförsörjning som är uppgiften för den sjätte fonden tycker inte vi att man ska sköta inom ramen för pensionssystemet. Mats Odell och kristdemokraterna har uppenbarligen ändrat uppfattning i den frågan. Det har jag full respekt för. Däremot delar jag inte åsikten.

Jag blir nästan lite förskräckt när jag hör Mats Odell säga att fonderna har exakt samma regler och exakt samma uppgift. Då faller ju hela idén med den här. Det är bara det att det inte är så. Mats Odell kan t.ex. titta i propositionen på s. 10. Där finns lagstiftningen, mål och placeringsregler

för Första–Fjärde AP-fonden. Sedan kan han titta t.ex. på s. 20. Där finns motsvarande lagstiftning för Sjätte AP-fonden. Då kan han se att man på helt olika sätt uttrycker målen för fonderna, målen för förvaltningarna och risknivåerna. De har helt olika uppgifter. Om de inte skulle ha helt olika uppgifter vore det ännu mer bisarrt att nu, som i det här fallet, lägga ungefär 20 miljarder i en egen liten fond.

Det här är en annan verksamhet. Den är främmande för pensionssystemet. Därför bör den inte ligga ihop med pensionssystemet. Och jag tycker inte att staten ska ägna sig åt riskkapitalförsörjning på det här sättet.

Mats Odell! Jag sade inte att politikerna vill leka affärsmän. Jag sade att politikerna vill leka affär. Det är en annan sak. Jag tycker inte att staten ska vara aktör på denna marknad. Jag tycker att staten ska sätta upp spelreglerna.

Anf. 23 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon av oss i dag hade startat den sjätte fonden. Vi var emot den när den bildades. I dag finns den. I dag fungerar den bra. 210 små och medelstora företag har faktiskt fått sitt riskkapital därifrån. Varför ska vi slå sönder detta i dag? Det är det som är vår utgångspunkt. Det här fungerar.

Karin Pilsäter, Gunnar Hökmark och jag har kanske en möjlighet att ändra på detta i framtiden om det här fortfarande framstår som oerhört ideologiskt motbjudande. Vad vet jag? Men den stora skillnaden, Karin Pilsäter, finns inte i detaljerna när det gäller exakt hur man ska förvalta kapitalet. Det långsiktiga målet är ju en maximal värdetillväxt i kapitalet. Där är det gemensamma. I det avseendet tycker jag inte att det finns någon skillnad om man leker affär eller uttrycker det på något annat sätt. Det handlar ändå om en långsiktig maximering av kapitalet i dessa olika fonder. Om Karin Pilsäter jämför den sjätte fonden med de övriga fonderna ska hon finna att den har klarat sin uppgift minst lika bra som de övriga.

Anf. 24 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är ju ingen hemlighet för någon av oss att de andra fonderna bakåt i tiden har haft helt andra placeringsregler än dem som vi nu håller på att besluta om. Därför är det ganska irrelevant att jämföra resultaten bakåt. Det blir helt nya organisationer.

Vad vi nu har att ta ställning till är ju det nya systemet. Jag tycker nog ändå att vi, om ett förhållandevis litet riskkapitalbolag inte passar ihop med pensionssystemet, inte heller ska ha ett sådant även om det råkar finnas i form av Sjätte AP-fonden. Jag tycker att den verksamheten ska omorganiseras och skötas på annat sätt. Mina och Mats Odells pensionspengar finns i Första–Fjärde AP-fonden. Där är det andra placeringskrav – dvs. att man på ett helt annat sätt trycker på det långsiktiga och på att risknivån ska vara låg – än vad som gäller för den sjätte. Den fondens uppgift är just att i första hand förse små onoterade och växande företag med riskkapital. Det blir ju ett annat resultat, eftersom det är ett annat syfte med den.

När det gäller dagens pensionärer, framtida pensionärer och väljarna tror jag att politiken tjänar på att man inte alltid anpassar sig efter den

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

befintliga verksamheten utan att man försöker vara tydlig som politiker om hur man vill organisera Sverige. Jag vill organisera Sverige på ett sådant sätt att staten inte är en aktör på riskkapitalmarknaden utan att staten sätter upp spelreglerna. Sedan kan de ylande eller lata riskkapitalisterna i Lönnroths bildvärld sköta riskkapitalförsörjningen. Jag tror nämligen att de är ännu bättre på att hjälpa dessa företag att starta, växa och expandera.

Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag tror att kammarens ledamöter har fått en hyfsad bild av vad som skiljer Kristdemokraterna från Folkpartiet i det här fallet.

Vi kristdemokrater tycker att principerna är viktiga, men i det här fallet handlar det ändå om att slå vakt om de ca 210 familjeföretag som i dag är beroende av att det här fungerar. För Karin Pilsäter är principerna viktigare. Jag får finna mig i det.

Anf. 26 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Det talas om sällskap osv. När det gäller den diskussion som vi har här finns det ett betydande sällskap som stöder en pensionsöverenskommelse som bygger på att vi får ett mycket robust och stabilt pensionssystem. Det är ett mycket viktigt inslag. Detta gör vi för att vi faktiskt tycker att det i sak är viktigt.

På samma sätt tycker jag att det är väldigt viktigt att vi är många som anser att det är bättre ju större premiereservdelen kan bli i framtiden. Det är därför bra om man kan föra över medel från buffertfonderna. I detta ligger också den meningsskiljaktighet som Mats Odell tog upp gentemot mig och Karin Pilsäter.

Bara för att det ska vara klart, Mats Odell, vill jag säga att vår utgångspunkt är att fonderna inte ska vara större än vad de behöver vara från pensionssystemets utgångspunkt. Sjätte AP-fonden ingår inte i detta. Jag är helt övertygad om att man inte slår sönder någonting genom att föra över Sjätte AP-fondens medel till staten och sedan se till att det ägande som i dag finns där tas om hand av andra befintliga riskkapitalbolag. Det är nog snarare en diskussion i det något mindre perspektivet, som tur är. Är det bra att man har statliga fonder? Jag tror inte det, Mats Odell. Det handlar inte om en principfasthet till yttersta dogmens grund. Det handlar helt enkelt om hur medel förvaltas allra bäst.

Det som gjorde att jag inte kunde låta bli att begära ordet var att jag ändå är så säker på att Mats Odell föredrar privat personligt ägande spritt över hela landet. Varför göra detta avsteg i stället för att bejaka en sann ägandespridning till människorna?

Vi skulle ju kunna göra så att detta med att avveckla Sjätte AP-fonden också utgjorde en bra förutsättning för att föra över mer pengar till framtida pensionärers premiereserv.

Anf. 27 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag ska ge Gunnar Hökmark ett mycket personligt svar.

Vi är gemensamt emot statliga fonder på det här sättet. Det tror jag har framgått av den här debatten. Vi har redogjort för den historiska bakgrunden till att vi i dag tycker att den sjätte fonden ska leva vidare. Vi ser fram emot en uppgörelse om förändrade villkor också för den.

Jag besökte för tre måndagar sedan Sveg, Sveriges mest glesbefolkade kommun. Det är 11 000 invånare på 13 000 kvadratkilometer. Jag träffade företagare på en lunch. De sade: Det enda ljuset i mörkret när det gäller att få riskkapital här är Sjätte AP-fonden via Z-Invest. Det, Gunnar Hökmark, är tillräckligt för att jag i dag inte vill slå sönder ett fungerande system.

När vi har kommit till makten och när vi kan förändra dessa saker ska vi nog göra någonting annat som är bättre än det här. Men för närvarande ser jag ändå detta som en god möjlighet, och vi vill låta den här sjätte fonden få arbeta vidare tills vidare.

Anf. 28 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Fru talman! Det tycker jag var ett bra besked. Då ser vi också att det enda ljuset för dessa företagare är just det som finns i dag. Av detta framgår också att det är mycket bättre om vi kan göra det som jag tror att också Mats Odell vill, nämligen sprida och förstärka den svenska riskkapitalmarknaden över huvud taget. Det grundläggande problemet i Sveg och på andra håll är nämligen att det bara finns ett enda ljus. Det är ju så många företagare som har en situation att de är beroende av så få.

Av detta följer det som jag är rätt övertygad om att även Mats Odell tycker, nämligen att det vore bättre om vi fick en utveckling med ännu mer av privat ägande, ännu mer av öppenhet för olika typer av privata riskkapitalverksamheter, inte bara i storstadsregioner utan i alla delar av landet. Den bedömning som jag gör är att det är en nackdel om man har ett fåtal statliga aktörer. Jag tror att det alltid är bättre med en mångfald av privata.

Anf. 29 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag har inga som helst problem att hålla med Gunnar Hökmark i de principiella resonemang som han för. Det som skiljer mig från Gunnar Hökmark är att jag i dag inte är beredd att släcka det enda ljus som lyser över riskkapitalmarknaden i Sveg.

Anf. 30 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Mats Odell ställde en fråga till mig och undrade om det var att begära för mycket att jag skulle svara på frågan hur överskottet ska fördelas. Svaret är, fru talman, helt enkelt ja – det är att begära för mycket.

Vi är överens om att eventuella överskott ska tillfalla de försäkrade, men hur det här ska gå till är inte klart. Först ska det definieras, sedan ska det fastställas och därefter ska det fördelas. Något förslag finns inte i den promemoria som ligger till grund för propositionen. Såvitt jag vet finns det inte i dag någon metod för en sådan här fördelning. Därför ansluter jag mig till utskottets uppfattning att regeringen bör återkomma i den här frågan med förslag om hur överskottet ska fördelas.

För övrigt vill jag bara säga att jag tycker att det är bra att kd har ändrat uppfattning om Sjätte AP-fonden.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Anf. 31 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag hade inte bett Carin Lundberg att nu komma med en exakt metod eller en kalkyl för hur det ska ske. Jag vet att det här kommer att engagera ett antal datorer under mycket lång tid. Det var närmast principen jag frågade efter: Är det rimligt att pengarna går till premierservsystemet, eller ska det komma en postgiroutbetalningstalong? Vad har Carin Lundberg tänkt sig?

Anf. 32 CARIN LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag har redan sagt att det är att begära för mycket att jag ska svara på den här frågan i dag. Jag förväntar mig att regeringen återkommer.

Anf. 33 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det vore mig fjärran att begära för mycket.

Anf. 34 LENA EK (c):

Fru talman! Det är få saker som är så viktiga för människors trygghet som pensionerna, och de är i dagens läge någonting som oroar väldigt många runtom i Sveriges land. När man öppnar de orange kuverten och läser – om man orkar eller kan – sina pensionsbesked frågar man sig bekymrat hur detta ska gå och hur man ska klara sig.

Grunden till att de fem partierna har enats om ett nytt pensionssystem är att vi ville hitta ett stabilt system, som fungerar in i framtiden på ett sätt som vi inte hade kunnat förvänta oss av det gamla. Det är den trygghetsgrundplatta som är lagd i pensionsöverenskommelsen.

Nästa bit i trygghetsspillet är att det är så många politiska partier som är eniga, vilket innebär att man kan förvänta sig att systemet håller, att det blir förutsägbart och att man kan lita på det långt in i framtiden, oavsett hur det går i olika val under åren.

I reglerna för fonderna har partierna i överenskommelsen satt avkastningen i centrum. Det ska tas hänsyn till miljö och etik. Vi tycker i Centerpartiet att det är väldigt bra. Tillsättningen av styrelserna ska bygga på kompetens, och det är självfallet också väldigt bra. Det är inte alltid som statliga utnämningar ser ut på det viset.

Jag skulle också vilja beröra det som har diskuterats i den här debatten, som ju har visat väldigt stora ideologiska skillnader mellan olika partier. Vi har rört oss mellan de tjutande ulvarna på kapitalmarknaden å ena sidan och det som Karin Pilsäter kallade sjukliga rester av fondsocialism å andra sidan.

I den här diskussionen är en av de brännande frågorna just om fonderna ska få ta näringspolitiska hänsyn. Det är en fråga som har diskuterats väldigt mycket från Vänsterpartiets sida. För mig är det en skrämmande tanke att bedriva näringspolitik med pensionsmedel. Pensionsmedlen behöver fredas från sådana experiment. Vi har sett det i olika sammanhang, där också vi har försökt styra verkligheten på det viset, som varvsindustrin och andra exempel. Därför tycker jag att det är ytterst viktigt att de här fondstyrelserna inte har uppdraget att ta näringspolitiska hänsyn, utan att det långsiktiga avkastningskravet ligger i centrum.

Sjätte AP-fonden har vi medverkat till. Vi kan bara konstatera att den fungerar väldigt bra. Den avkastar över förväntan och över vad man kan

begära. Den fyller sin uppgift när det gäller riskkapital på ett mycket bra sätt och sprider riskkapital över landet. Det är också anledningen till att vi tycker att Sjätte AP-fonden ska få ligga kvar.

Det är glädjande att notera att Mats Odell har bytt åsikt inför verklig-
hetens tryck.

Slutligen skulle jag vilja beröra frågan om placeringen av Andra AP-fonden i Göteborg. Vi har haft en kommittémotion om detta. Det är ju sorgligt, tycker jag, att så fort man funderar över en etablering eller en placering utanför Stockholm misstänkliggörs det på det viset att det påstås att där inte finns kompetens, att det kommer att ge dåligt resultat, att det kommer att försvaga finansmarknaden för landet osv.

Det vi kan konstatera är att en fond redan har kunnat sköta sitt uppdrag strålade bra i Göteborg. Där finns ett diversifierat och rikt näringsliv, med mycket internationella kontakter. I Göteborgsregionen finns också en mängd utbildade människor. Där finns många bolag just på den här marknaden, och där ackumulerar man kompetens. Det finns alltså sammantaget mycket viktiga skäl just för en placering av en av AP-fonderna i Göteborg.

Den nya AP-fonden är en nyetablering, och där ska man då diskutera etableringsorten. Det är därför helt konsekvent att det här förslaget ligger, och jag är väldigt glad att vi har nått en majoritet för en placering av Andra AP-fonden i Göteborg.

I den här debatten sägs det att en sådan här etablering utanför Stockholm ju är regionalpolitik, som underförstått skulle vara någonting fult och felaktigt. För att ett lands ekonomi ska fungera krävs ju att det finns en ekonomisk tillväxt i alla de olika delarna av landet. Det krävs att det finns verksamhet av olika slag också i de olika delarna av landet. När man kan förena det med kompetens och en god miljö för en statlig etablering talar alla skäl för detta.

Jag tycker att det är värt att komma ihåg de yttranden som har gjorts i debatten om Andra AP-fonden och hur man kommer att resonera i de debatter som ska behandla regionalpolitiska åtaganden. Det är värt för orter utanför Stockholm, stora städer som t.ex. Göteborg eller andra större städer att notera de åsikter som i den här debatten har yttrats om regionalpolitikens nytta och betydelse i Sverige.

Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 35 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag måste bara få klart för mig vad Lena Ek verkligen menar. Hon säger att näringspolitik är farligt i de här sammanhangen, men regionalpolitik är tydligen möjlig.

Mats Odell hade ett mycket intressant exempel med Sveg och Sjätte AP-fonden. Då är frågan: När Sjätte AP-fonden går in där, där den privata kapitalmarknaden tydligen inte förmådde kliva in, är det näringspolitik, regionalpolitik eller någonting annat?

Jag förstod inte varför inte också buffertfonderna skulle kunna få ta näringspolitiska hänsyn när de fattar sina placeringsbeslut eller uppträder på bolagsstämmorna.

Sedan anför Lena Ek bra argument för att kunna lägga en fond i Göteborg. Men det var ju så att kompetensen delvis kom tillbaka i och med Sjätte AP-fonden. Jag har träffat vd för Sjätte AP-fonden, och han har

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Prot.
1999/2000:96
12 april

mycket värtaligt beskrivit hur man lyckades locka tillbaka människor som hade flyttat både till Stockholm och London genom att den här arbetsplatsen fanns.

Då är frågan till Lena Ek: Varför inte också lägga en fond i förslagsvis Malmö och en annan fond i förslagsvis Sundsvall? Varför skulle inte det vara rimligt, speciellt utifrån Centerpartiets syn på regionalpolitiken? Varför? Det blir fortfarande en enorm koncentration av nästan alla sådana här fonder i Stockholm. Varför inte sprida ut lite mer?

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Omorganisation av
Allmänna pensions-
fonden*

Anf. 36 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Ja, Johan Lönnroth, jag är fullt beredd att diskutera nyetableringar på andra orter, när det kommer några sådana nya institutioner. Däremot tycker jag inte att det är nödvändigt att riva upp och flytta just de här AP-fonderna, där man har en färdig administration som fungerar i Stockholm.

Det ligger mycket i argumenten att det också finns sådan kompetens på några ställen till i Sverige. Däremot har vi inte, som sagt var, just nu några nya institutioner att diskutera det här i samband med. Men den långsiktiga tanken att det är bra för hela landet att ha institutioner på flera platser håller jag med om.

Skälet till att AP-fonderna inte ska ta näringspolitiska hänsyn vet både Johan Lönnroth och jag är att en del stora statliga näringspolitiska beslut som har fattats av riksdagens majoritet inte alltid har handlat om långsiktiga avkastningskrav, t.ex. stöd av varvs- eller tekoindustri. Det har handlat om en mängd andra krav, som i och för sig har varit politiskt viktiga, men som just inte gynnat avkastningskravet när det gäller pensionsmedel. För mig är det där som skillnaden ligger i det här fallet.

Anf. 37 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag förstår fortfarande inte exemplet med Sjätte AP-fondens investering i Sveg. Det kan inte ligga några som helst näringspolitiska motiv bakom en sådan investering.

Jag skulle kunna fråga så här: Säg att det handlade om en investering i bredband. Det är ju ett känt centerpartistiskt krav, bredband åt hela landet. Är det tillåtet för en av buffertfonderna eller Sjätte AP-fonden att verkligen, därför att man näringspolitiskt helt enkelt tror på att det här långsiktigt kommer att betyda väldigt mycket för näringslivet i olika delar av landet, satsa på ett företag som är berett att verkligen göra en massiv investering i bredband i någon glesbygd? Är det okej att någon av de här fonderna kliver in i detta?

Anf. 38 LENA EK (c) replik:

Fru talman! När sjätte fondstyrelsen ska besluta var man ska gå in med riskkapital handlar det väldigt mycket om det långsiktiga avkastningskravet. Skillnaden är kanske att man, eftersom man tittar på onoterade bolag, har en möjlighet att hitta sådana som just fyller de kraven över hela landet och har en vilja i styrelsen att göra det på ett annat sätt.

Men jag skulle inte vilja gå in och styra sjätte fondstyrelsen i det här beslutet. Det tycker jag inte att man ska göra. Jag tycker att den ska ha full frihet att undersöka och bestämma vilka företag som långsiktigt gynnar utvecklingen av pensionsmedlen på ett korrekt sätt.

Likadant är det när det gäller bredband. Jag är politiskt övertygad om att det är *mycket* viktigt för att vi ska få livskraft i hela landet och för att vi inte ska fortsätta att rådskriminera landsbygden, som vi har gjort med telefonavgifter, AXE, mobiltelefoner, ISDN-avgifter osv.

Men när det gäller Sjätte AP-fondens uppgift handlar det om pensionsmedel långsiktigt. Kan man hitta ett bolag som man tycker är tillräckligt säkert och stabilt och som fyller de här kraven, så gärna för mig. Men det är styrelsens uppgift, absolut.

Anf. 39 MATS LINDBERG (s):

Fru talman! Jag tycker att det är ytterst viktigt och mycket bra att man har fått den här fempartiuppgörelsen, inte minst utifrån den långsiktighet som måste präglade ett pensionssystem.

I motion Fi3 tar vi upp frågan om fondernas placering. Jag vill i kammaren mycket klart deklarera att det finansiella centrumet finns i Stockholm. Jag tycker därför att det är oerhört bra att man också placerar på annat håll, och vi tyckte att man skulle placera en av fonderna i Göteborg. Om man sedan ser på vad detta innebär tror jag att det viktigaste kanske är att man tar till vara den kompetens som finns i hela landet, och där tycker vi att Göteborg är ett sådant centrum att man också bör ha en av fonderna där.

Fru talman! När det sedan gäller diskussionen om Sjätte AP-fonden kan jag inte förstå den kritik som förs fram. Det är precis som Mats Odell mycket tydligt markerar, Sjätte AP-fonden har varit mycket framgångsrik under den tid som den har funnits.

Jag ska inte gå in mer på det. Jag vill bara understryka det Mats Odell säger. Man har på en rad områden inte bara stått för utveckling regionalpolitiskt, utan man har framför allt investerat i företag som vi normalt kallar för icke-lönsamma i dag. IT-företagen finns det oerhört mycket riskkapital till, men det Sjätte AP-fonden också har gjort är att investera i de vanliga traditionella verkstadsföretagen, träföretagen och annat.

Jag skulle till både Gunnar Hökmark och Karin Pilsäter vilja säga att det kanske vore värdefullt att, precis som Mats Odell har gjort, åka ut och titta lite grann på hur det ser ut. Då kanske vi får en mycket större samsämmighet om Sjätte AP-fonden.

Man kan faktiskt se det i hela landet, Sjätte AP-fonden har alltså gjort investeringar i stort sett i hela Sverige. Och, det som kanske är det allra viktigaste, man har gjort det mycket professionellt. Man har alltså ett mycket bra resultat. Därför kan det vara väl investerade pengar för dessa två partier att åka ut och titta. Då får vi kanske en ännu större och bredare majoritet.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis också tacka utskottsmajoriteten för att man har tillstyrkt vår motion.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

5 § Ändrat ansvar för fastställande av diskontot m.m.

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU18
Ändrat ansvar för fastställande av diskontot m.m. (prop. 1999/2000:50).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

6 § Statliga kreditgarantier

Föredrogs
finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU24
Statliga kreditgarantier (förs. 1999/2000:RR8).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

7 § Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m.

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 1999/2000:BoU8
Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m. (prop. 1999/2000:39).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

8 § Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU15
Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor (prop. 1999/2000:50
delvis och prop. 1999/2000:55).

Anf. 40 TALMANNEN:

Jag får meddela att Per Unckel och ytterligare nio ledamöter har inkommit med en skrivelse i vilken de yrkar att utskottets lagförslag med anledning av proposition 1999/2000:55 ska vila i minst tolv månader på grund av att lagförslagen innehåller sådan begränsning av fri- och rättighet som avses i 2 kap. 12 § regeringsformen.

I detta ärende har också utdelats ett rättelseblad.

Anf. 41 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! I KU15 behandlas ett par propositioner och ett antal motioner dels från allmänna motionstiden, dels med anledning av propositionerna.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

När det gäller proposition 55 anser vi att de nya reglerna, som föreslås träda i kraft den 1 juli 2000, är en lagstiftning som innebär en inskränkning i de grundlagsskyddade fri- och rättigheterna. Med stöd av 2 kap. 12 § regeringsformen yrkar vi att utskottets lagförslag med anledning av propositionen ska vila i minst tolv månader.

Fru talman! Fri privat lokalradio infördes första gången i Sverige 1993. Dessförinnan var det förbjudet att sända kommersiell radio. Syftet med att införa den privata lokalradion, den fristående radion, var att den skulle vara just fristående – fristående från politiken och fri att utveckla sin särart inom en ganska vid ram.

Majoriteten försökte säkra ett oberoende genom att ge långa tillståndperioder som också skulle ge möjlighet att etablera denna helt nya radioform. Man införde ett auktionsförfarande för att säkra oberoendet. Man införde också ett relativt generöst regelverk just för att låta den fria radion utveckla sin särart.

Målsättningen var att få en radio som var beroende av lyssnarna och oberoende av Kulturdepartementet. Resultatet kan vi nu se: Det har blivit en succé.

Mer än 80 stationer över i stort sett hela Sverige sänder dagligen privat lokalradio. Detta har skapat många nya jobb och många nya arbetsplatser och det har gett en mångfald i radioutbudet. Det har också uppskattats av lyssnarna.

Själv har jag fått möjlighet att i Karlskoga lyssna på fyra nya radiostationer, två som sänder från Karlstad och två som sänder från Örebro. För mig har mångfalden i radioutbudet ökat alldeles påtagligt.

Alltsedan 1994 när den socialdemokratiska regeringen tillträdde har Socialdemokraterna utövat en veritabel hetsjakt på de här fria radiostationerna. De verkar ha varit Socialdemokraternas främsta hatobjekt. Man försökte mycket snabbt införa den s.k. stopplagen direkt efter regerings-skiftet.

Moderaterna lyckades tillsammans med Folkpartiet få den här lagen vilandeförklarad i ett år men den kom sedan att träda i kraft hösten 1995. Den har förlängts dels via utskottsinitiativ, dels via proposition ytterligare tre gånger. Två utredningar har tillsatts och arbetat.

Den första utredningen slaktades bokstavligen av en i stort sett enig juristkår. Det blev inte ens en lagrådsremiss av den. Så dålig bedömdes den.

Även den andra utredningen har fått utstå mycket hård kritik. Stora delar av den slaktades av Lagrådet, särskilt de delar som berörde skönhetstävlingen vad gäller programinnehållet.

Man kan också konstatera att under den här hetsjakten, under den period då vilandeförklaringen gällde, tillkom 26 nya radiostationer – radiostationer som i dag och under en mycket lång tid skulle ha varit tysta om Socialdemokraterna tillsammans med Centern då hade lyckats. Gotland, Blekinge, norra Bohuslän, trestadsområdet, Skövde, Mora/Sälen, Hudiksvall, Örnsköldsvik, Östersund/Åre, Skellefteå, Södertälje, Varberg och västra Småland skulle i dag ha saknat alternativ om Socialdemokraternas hetsjakt hade lyckats redan från början.

I betänkandet och i propositionen ser vi nu resultatet av Socialdemokraternas hetsjakt och den sista utredningen.

Resultatet blir en radio men inte beroende av lyssnarna och oberoende av Kulturdepartementet utan raka motsatsen. Resultatet blir en radio beroende av Marita Ulvskog och Kulturdepartementet och oberoende av lyssnarna.

Beroendet skapas genom en skönhetstävling som baseras på ägande- och programinnehåll. Genom kraftigt kortade tillståndsperioder och genom ett förändrat avgiftssystem, som inte verkar syfta bara till att skapa beroende utan också, och framför allt, till att slå mot befintliga radiostationer.

I praktiken blir det omöjligt för t.ex. en station som Radio Stella i Helsingborg att på hyggligt likvärdiga villkor konkurrera med en ny station om Radio Stella ska betala över 2 miljoner kronor i koncessionsavgift, medan en nystartad station med det nya regelverket bara behöver betala 40 000 kr per år.

Majoriteten säger att det är väl bara att lämna in tillståndet och söka på nytt. Radio Stella, som är ett av praktexemplen på kommersiella privata radiostationer, skulle inte få ett nytt tillstånd med det nya regelverket därför att man faller på mångfalden vad gäller ägandet. Radio Stella skulle vara diskvalificerat. Men Radio Stella är kanske den radiostation i landet som har största andelen lokalt material.

Det finns anledning att fråga företrädare för majoriteten, framför allt för Socialdemokraterna, varför Socialdemokraterna inte kan acceptera en radio som är fristående från det politiska. Man accepterar det ju på tidsningsområdet. Ingen skulle där komma på tanken att ha en skönhetstävling för att någon skulle få ge ut tidningar. Men varför krävs det skönhetstävlingar för att starta radiostationer?

Jag skulle vilja fråga Kenth Högström: Är Socialdemokraterna nöjda nu när hetsjakten på den fria radion snart är klar? Och har mångfalden ökat eller minskat i de 13 områden som har fått fria radiostationer under den period som Socialdemokraterna ville att stopplagen skulle gälla?

Fru talman! Jag yrkar dels att lagförslaget i betänkandet vilandeförklaras, dels bifall till reservation 1.

Sedan vill jag som hastigast beröra några av reservationerna i betänkandet.

När det gäller reservation 3 menar vi att den s.k. stopplagen genast ska avskaffas. Det är den lag som förhindrar nya stationer att etableras. Det är märkligt att man, trots att även regeringen talar vackert om vikten av nya företag och nya arbetsplatser, under en mycket lång tid har arbetat för och drivit igenom en lag som i praktiken förbjuder nya arbetsplatser.

I reservation 10 tar vi upp frågan om den digitala radion och konstaterar att för att det ska finnas någon möjlighet att etablera digital radio måste det ske med stor frihet för radiostationerna, med långa tillståndsperioder och med ett auktionsförfarande som gör stor frihet möjlig.

När det gäller den digitala TV:n kan vi konstatera att marknätet hittills har visat sig vara ett fiasko – mycket stora investeringar och ytterligt få tittare.

Sedan är det ytterligare en fråga om berörs i betänkandet, den s.k. TV-listan. Vi har i det här betänkandet ställt oss bakom majoritetens förslag att avstyrka yrkandet om att upphäva beslutet om den s.k. TV-listan, eftersom en riksdagsmajoritet i samband med beslutet våren 1999 gjorde ett tillkännagivande till regeringen om att idrottsevenemang där

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

rättigheter upplåts av inhemska arrangörer bör lämnas utanför en eventuell lista. Riksdagsbeslutet innebär även att regeringen bör inhämta riksdagens godkännande om någon annan bedömning aktualiseras.

Jag vill dock erinra om att företrädare för Moderaterna i motion Kr509 anfört att förslaget om den s.k. TV-listan strider mot grundläggande äganderättsliga principer. Jag vill också påpeka att vi anser att det är självklart att idrotten själv har förfoganderätten till sina egna arrangemang och att en försäljning av TV-rättigheter är en viktig inkomstkälla för idrotten.

Fru talman! Med detta yrkar jag, som jag tidigare sagt, bifall till reservation 1 och därmed avslag på propositionen.

Anf. 42 KENNETH KVIST (v):

Fru talman! Genom det av ett par av de borgerliga partierna inlämnade yrkandet kommer den här debatten att få upprepas om ett år igen, såvitt jag kan förstå, i och med att detta skjuts i tolv månader.

Det här berör yttrandefriheten, eftersom all radioverksamhet gör det. Men å andra sidan har jag rakt motsatt uppfattning mot Moderaterna och Ola Karlsson om på vilket sätt det här berör yttrandefriheten. Jag menar att om tillstånd till lokal radiosändning kan ges till en lägre koncessionsavgift om man har en programidé som utgår från att det ska vara lokalt material i programmen, är det fler som har möjlighet att söka sådana här tillstånd och också kunna få dem än om det bara är storleken på det bakomvarande kapitalet som avgör om man får koncession eller inte.

Det är faktiskt ekonomin som sätter gränser och begränsar antalet aktörer och antalet sökande. Alltså: Den moderata linjen beskär yttrandefriheten för dem som inte kan vara med och konkurrera på grund av bristande ekonomiska tillgångar, medan de däremot väl skulle kunna konkurrera om det bara hade varit kvalitativa aspekter som programidéer, lokal anknytning osv. som gällt.

Ola Karlsson frågar så här: Varför ska det behövas en skönhetstävling? Han borde tänka på varför det över huvud taget behövs auktioner för att få koncession. Det är därför att mängden kanaler är begränsad, till skillnad från pressen där det möjligtvis är pappersmängden och mängden trycksvärta som begränsar möjligheten att trycka tidningar – men den är så att säga långt ifrån nådd – medan det däremot finns en begränsning av eterens utrymme av möjliga kanaler. Därför behövs det någon form av urvalsprincip.

Frågan är då om denna urvalsprincip ska vara som den borgerliga regeringen på sin tid drev igenom rent kommersiell. Den rikaste ska ha rätt till kanal, oavsett om programidén är platt eller dålig eller ens något vidare lokalt förankrad. Även om det finns ett och annat bra undantag, visar praktiken att den övervägande huvuddelen av den kommersiella lokalradion är kedjeföretag där den lokala variationen består i att en dator kastar om den ordning i vilken samma musik spelas, så att skivorna som på det ena stället spelas som nummer ett, två, tre spelas i omvänd ordning på det andra. Det kallar Ola Karlsson för mångfald.

Man säger i den borgerliga terminologin att det är lyssnarna som genom sina val ska avgöra vilka stationer som kommer i fråga. Men faktum är att när tillstånden ges första gången har lyssnarna inte haft någon möjlighet att göra några val. Det har inte sänts ut en enda liten radiosignal.

Det har inte svallat en enda liten radiovåg ännu, utan det enda som har svallat är att vissa har visat att de har en större plånbok än andra och därför har kunnat köpa in rätten att sprida sändningar via en lokal radio-station.

Det sades på sin tid, om man travestierar det uttrycket, att det var en skam för Sverige att yttrandefrihet heter pengar. Det skulle man kunna säga om detta. Det är därför ett bättre, justare, mera demokratiskt och yttrandefriheten vidgande system om man med ett förfarande ser till att lokalradion verkligen sänder ordentligt med lokalt material, att den har programidéer, och dessutom olika programidéer som ges utrymme. Då blir det verklig mångfald till skillnad från den kommersiella enfald som Moderaterna och Ola Karlsson gör sig till tolk för.

Det finns alltså, fru talman, starka skäl att ställa sig bakom propositionen och utskottets betänkande i denna del.

När det sedan gäller den digitala TV:n har vi en reservation, där vi menar att företag söker tillstånd men sedan inte utnyttjar tillstånden till några sändningar. Vi tycker att det är felaktigt och att det borde kunna påtalas på något sätt. Vi har dock för tids vinnande inget yrkande i den här saken utan koncentrerar oss i debatten på ett avslagsyrkande på de borgerliga förslagen och ett bifall till utskottets hemställan. De partier som är för regeringens linje kommer därmed inte, genom den användning av 2:12 som Moderaterna och Folkpartiet vill ha, kunna ligga still. Jag kommer i varje fall att förorda att stopplagen förlängs så att den goda proposition regeringen har lagt fram inte omintetgörs genom en fördröjningsparagraf och att tiden innan propositionen antas för andra gången om ett år används till att kvarvarande kanaler går ut på en rent kommersiell auktion.

Därför yrkar jag bifall till hemställan i KU15 i det skick som betänkandet nu föreligger och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 43 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Kenneth Kvist kritiserar auktionsförfarandet. Han säger att det leder till att oavsett om programidén är platt eller dålig kan man få tillstånd att sända. Här finns en av kärnfrågorna i debatten om fria medier. Vem är det som ska avgöra om programidén är platt eller dålig? Är det det politiska systemet som ska säga att det bara är det som tilltalar oss politiker som är kvalitetsmässigt bra? Eller är det lyssnarna som själva ska få välja radiostation?

Som ett exempel kan nämnas Radio Stella som i sitt sändningsområde är den överlägset största radionstationen räknat i lyssnare i åldrarna 9–19 år, 20–34 år och 35–49 år. Man slår samtliga andra radiostationer med hästlängder, därför att man gör radioprogram som attraherar och tilltar lyssnarna. Varför vill Kenneth Kvist att det avgörandet i stället ska ligga på en politisk eller byråkratisk församling?

Sedan tar Kenneth Kvist upp det eviga trätoämnet, den s.k. reella yttrandefriheten, som har varit argumentet för att man ska ha en stark politisk styrning. Låt mig citera Lagrådets yttrande över lagrådsremissen: ”Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ger en frihet från ingrepp från det allmännas sida i den enskildes yttrandefrihet, inte en rätt att komma till tals. Möjligheter att använda medierna får främjas i andra former.”

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

Anf. 44 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Möjligheten att använda medierna är ju större om man har en lägre koncessionsavgift, därför att då är det flera som har möjlighet att komma med bra programidéer. Det är flera som har möjlighet att söka koncessionstillstånd än om det ges till den som har det största kapitalet bakom sig.

Det är också en illusion att inbilla sig att lyssnarna väljer kanaler. När kanalerna sedan väl verkar har lyssnarna inte mycket mer att välja på än de kanaler som faktiskt sänder. Med det kommersiella förfarandet vet lyssnarna över huvud taget ingenting om de program som ska sändas. Det enda de vet är att det företag som fått koncessionen är det företag som har varit berett att betala mest och som har haft resurser att lägga det högsta budet.

Det är ju detta som gör att det borgerliga förslaget begränsar yttrandefriheten för dem som inte har den största plånboken bakom sina ansökningar till lokala kommersiella stationer.

Anf. 45 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Lyssnarna har inga reella valmöjligheter, säger Kenneth Kvist. Men om vi tittar på koncessionsområdet Stockholm har lyssnarnas aktiva, fria val lett till att ett antal stationer har fått läggas ned, därför att de inte har tillräckligt många lyssnare för att få reklamintäkter.

Ett system som bygger på auktionsförfarande stimulerar den station som tror sig nå de stora lyssnarskarorna. De som inte attraherar lyssnarna går en kommersiell död till mötes i ett system med auktionsförfarande. Det gamla systemet, som den borgerliga regeringen drev igenom, syftade just till att man skulle få en radio som är beroende av lyssnarna och oberoende av staten. Det som Kenneth Kvist pläderar för är en radio som är beroende av staten och oberoende av lyssnarna.

Anf. 46 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Skulle jag ha varit en elak person hade jag sagt att Ola Karlsson hade hört med inte förstått.

Innan auktionsförfarandet har ingen lyssnare hört någonting från någon radiostation. När radiostationerna verkar och ska finansieras med intäkter spelar lyssnarsiffrorna en roll om de ska få annonsintäkter. Därigenom provas de i praktiken. Men det gäller även radiostationer som får sina tillstånd via ett annat förfarande. Skillnaden är ju bara att de åläggs att ha en högre andel lokalt och egenproducerat material, vilket gör att mångfalden främjas. Det är det som är skillnaden.

Självfallet kan det finnas stationer som ingen vill lyssna på och som inte kan visa att de har några lyssnare. Då får de inga annonsörer och inga intäkter. Därmed går de i putten. Detta gäller precis lika mycket med det system som föreslås i propositionen. Men skillnaden är att man får det första tillståndet genom att man har en kreativ programidé som är lokalt förankrad medan det i det andra fallet räcker med en stark plånbok.

Det är en skillnad, och därför tycker jag att propositionen har rätt och Ola Karlsson fullständigt fel.

Anf. 47 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Jag vet inte om jag ska ta det som en komplimang eller som en förolämpning när Kenneth Kvist säger att de borgerliga partierna står bakom förslaget om vilandeförklaring. Vi står inte bakom det förslaget. Jag tycker att förslaget om vilandeförklaring är en meningslös obstruktionspolitik som är värdig sandlådenivån.

Herr talman! I fördraget om den europeiska gemenskapen står det om konkurrensvillkoren.

Jag citerar det som jag anser tillämpligt i sammanhanget från artikel 81:

”Följande är oförenligt med den gemensamma marknaden och förbjudet: — — samordnade förfaranden som kan påverka handeln mellan medlemsstater och som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen inom den gemensamma marknaden, särskilt sådana som innebär att” — och här vill jag särskilt peka på punkt d) — ”olika villkor tillämpas för likvärdiga transaktioner med vissa handelspartner varigenom dessa får en konkurrensfördel.”

Och i artikel 86 står det att medlemsstaterna ska beträffande offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i detta fördrag, i synnerhet reglerna i artiklarna 12 samt 81–89. Det var just artikel 81 som jag citerade ur tidigare.

Även artikel 87 om statligt stöd innehåller formuleringar som pekar på att det inte får utgå på ett sådant sätt att det snedvrider eller hotar konkurrensen.

Varför tar jag upp de här frågeställningarna i debatten om den kommersiella lokalradion? Jo, det är enkelt. Förslaget innebär nämligen snedvridna konkurrensvillkor. Det märkliga är att regeringen i sin proposition inte har en tillstymmelse till analys av konkurrensvillkor utifrån de regler som gäller. Vad gäller de svenska reglerna kan det kanske sägas att om en lagstiftning antas här i dag kan det kanske inte bli fråga för en lagprövning här i Sverige, bl.a. genom det beryktade uppenbarhetsrekvisitet. Men något sådant rekvisit gäller ju inte i förhållande till EU-reglerna. Och helt klart är att koncessioner som gäller för lokalradion är den typen av särskilda eller exklusiva rättigheter som avses i artikel 86.

Nu kan det förstås sägas att det är fråga om två olika regelverk, de gamla tillstånden och de nya, och att man inte kan jämföra äpplen och päron. Det är i så fall ett naivt påstående. Både innehavarna av de nya tillstånden och innehavarna av de gamla tillstånden konkurrerar på en och samma marknad, både lyssnarmässigt och reklam-mässigt.

Den årliga koncessionsavgiften för att sända lokalradio varierar kraftigt för de nuvarande tillståndshavarna. Den genomsnittliga avgiften är 1,4 miljoner kronor per år. Flertalet programföretag har också uppvisat förluster.

I propositionen föreslås att de befintliga tillstånden förlängs med åtta år med oförändrade koncessionsavgifter. Detta kommer förstås att leda till en ohållbar konkurrenssituation för innehavare av de befintliga sändningstillstånden jämfört med de nya tillståndsinnehavarna som endast behöver att betala 40 000 kr per år.

Herr talman! Visserligen konstaterar regeringen att de som i dag bedriver verksamhet inom lokalradion alltid har möjlighet att frånträda sitt tillstånd och ansöka på nytt enligt det nya regelsystemet. Regeringen gör

Prot.

1999/2000:96

12 april

Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor

dock bedömningen att de inte kommer att så göra, vilket är ganska naturligt. Det är ju förstärligt att den som investerat i och arbetat in en frekvens och en nisch ser det som ett stort risktagande att behöva ställas inför situationen att inte få sitt tillstånd förnyat enligt det nya regelverket.

Vi kristdemokrater anser att tydliga konkurrensskäl talar för att man avvecklar de genomgående höga koncessionsavgifterna för de befintliga tillstånden, så att man på sikt har ett konkurrensneutralt avgiftssystem. Eftersom de befintliga tillstånden erbjuds förlängning med åtta år, kan det enligt vårt synsätt vara rimligt att koncessionsavgifterna trappas av under den förlängda tillståndstiden så att de vid en ytterligare förlängning på fyra år hamnar på samma nivå som för tillstånden enligt det nya regelverket. Man kan också tänka sig andra avtrappningsregler, men detta skulle kunna vara en möjlighet att gå. En sådan avtrappning skulle naturligtvis ske i en jämn takt under den åttaåriga tillståndspanoroden. Men det finns några få tillstånd med en avgift som ligger under 40 000 kr, och detta skulle givetvis inte gälla dem.

Enligt vår mening borde riksdagen ha beslutat om en sådan avtrappning. På så sätt skulle man kunna få en tydlig linje till likvärdiga konkurrensvillkor. Nu ser det inte ut som om denna tanke får gehör och det är väldigt beklagligt. De gamla tillståndshavarna borde nog därför överväga att utifrån EU-reglerna granska den lagstiftning som riksdagen i dag kommer att anta eller så småningom vilandeförklara. Kanske är det så att reglerna i det nya regelverket strider mot det grundläggande regelverket inom EU.

Herr talman! Urvalsmetoderna för tilldelning av tillstånd att sända lokalradio har varit livligt diskuterade. Även Ola Karlsson har här i dag tagit upp detta i diskussionen. De olika metoderna kan beskrivas som anbudsförfarande eller auktion, som lotteri eller som ett kriteriestyrt tilldelningsförfarande.

Vi kristdemokrater anser inte att lotteri är en bra väg. Vi tycker att det är en godtycklig väg att gå. Därför avvisar vi den. Det tidigare anbudsförfarandet med tillstånd till högstbjudande var heller inte särskilt bra, eftersom endast de mycket resursstarka hade möjlighet att ropa in tillstånd, i flera fall på så höga nivåer att branschen har fått dras med ackumulerade underskott. Idéstarka tillståndssökare men med svagare finansiell status än de riktigt penningstarka fick med det systemet stå tillbaka.

Herr talman! Även om ett system med en administrativ tilldelningsprocess byggd på vissa kriterier innebär vissa risker för otillbörliga bedömningar, finns det dock en viss garanti genom att sådana beslut kan överklagas och därmed få sin tydliga juridiska granskning. Vi delar alltså på den här punkten regeringens uppfattning att ett system med en administrativ tilldelning är acceptabelt för tillståndsgivning.

Herr talman! Förslaget innebär att kravet på sändning av eget material minskas från en tredjedel av sändningstiden till tre timmar under tiden 06.00–21.00 samt att det lokala materialet ska omfatta minst en timme per dygn.

Lagrådet har tydligt markerat att man inte bör ställa krav på någon journalistisk nivå på det egna materialet. Och regeringen säger sig dela Lagrådets uppfattning att eget material bör anses vara program som tillkommit enbart för den egna verksamheten.

Herr talman! Detta konstaterande är avgörande för vårt stöd till denna del av propositionen. Det är betydelsefullt att synen på kravet på eget material inte kan upplevas som styrande för programinnehållet och därmed i strid med yttrandefrihetsgrundlagen.

En stor del av de nuvarande lokalradiosändningarna är fokuserade på musik, och man kan förstås ha olika uppfattningar om det önskvärda med detta. Men yttrandefrihetsgrundlagen tillförsäkrar ju varje medborgare rätten att offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst. Till denna kategori hör självfallet även musik. Vi utgår därför från att de nya tillstånden även medger musikradiokoncept.

Herr talman! I den kristdemokratiska motionen finns det också ett förslag om förbättrad och större flexibilitet när det gäller reklamtiderna i den kommersiella radion. Detta förslag har beklagligtvis avvisats av utskottet liksom vårt förslag att regeringen borde titta på möjligheterna till en kommersiell riksradio.

Herr talman! Genom vår motion har vi faktiskt sträckt ut en konstruktiv hand till regeringen och Socialdemokraterna för att få till stånd en långsiktigt hållbar lösning av denna del av mediepolitiken – detta i motsats till Moderaterna och Folkpartiet som vill avslå propositionen.

Även socialdemokraterna borde insett värdet av en sådan långsiktig lösning. Det är förstås inte bra för medieföretagen att det blir en ryckighet i deras villkor. Genom sitt agerande bäddar dessvärre regeringen och Socialdemokraterna för att den ryckigheten fortsätter efter ett framtida regimskifte. Jag tror det är så enkelt som att snålheten bedrar visheten. De koncessionsavgifter som i dag tas in på de gamla tillstånden räknar man med som en säker inkomst framöver, och den intäkten vill man inte missa. För mig framstår det som en märklig form av bokföring, för om konkurrenssituationen leder till att de gamla tillståndshavarna inte kan fortsätta sin verksamhet så försvinner ju dessa medel. Det är med andra ord ingen säker inkomstkälla.

Som sagt, eftersom jag vill tro gott om mina medmänniskor så får jag väl utgå ifrån att det är snålheten som är boven, fast det kan ju finnas fler alternativ. Av artighet avstår jag dock från att nämna exempel på dessa.

Herr talman! I betänkandet behandlar vi också en del motioner från allmänna motionstiden. Kanske är det något märkligt att vår motion om en utvärdering av Granskningsnämnden för radio och TV inte får något som helst stöd av något annat parti. Motionen väcktes med anledning av att nämnden i ett antal fall vad gäller kraven på *public service*-företagen uppträtt mer som en papperstiger än som en verklig granskningsnämnd. Men kravet på utvärdering fick ju ny fart i debatten kring filmen *Shocking truth*, och här borde enligt min mening flera partier varit intresserade av att få till stånd en sådan utvärdering av nämndens verksamhet. Nu vill utskottsmajoriteten avvakta en analys från Kulturdepartementet. Jojo, men möjligen tycker jag nog att fler än Kulturdepartementet borde ha varit inblandade i en sådan utvärdering. Det finns ett gammalt talesätt om att upp flyga orden, tanken stilla står. Möjligen kan man om den uppflammande debatten kring *Shocking truth* säga att upp flyga orden, handlingen stilla står.

Herr talman! Förslaget om vilandeförklaring komplicerar bilden något när det gäller yrkanden till reservationerna. För att inte krångla till

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

proceduren avstår jag från att yrka bifall till reservation nr 5. Vad jag kan förstå blir propositionsordningen något lättare på det sättet. Men jag tänker däremot inte avstå från att yrka bifall till reservation nr 21, vilket jag härmed gör.

Anf. 48 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Ingvar Svensson hörde kanske inte riktigt vad jag sade eller så uttryckte jag mig dåligt. Jag beskyllde inte Kristdemokraterna för att ha varit med om det som Ingvar Svensson kallade för sandlådeaktig obstruktionspolitik. Det vore mig verkligen främmande, och jag tror verkligen inte en analytisk och klok politiker som Ingvar Svensson om att delta i sådant. Däremot sade jag att det var två av de borgerliga partierna, och möjligtvis beklagar jag att Svenssons parti envisas med att kalla sig borgerligt. Men för det får ni skylla er själva, för det är inte jag som har valt den beteckningen.

Herr talman! En del av Ingvar Svenssons konkurrensresonemang kan det ligga någonting i. Å andra sidan innebär det ju lite högre kvalitetskrav på lokalsändningar och eget material som faktiskt tillställts de nya kanalerna som skulle få ett billigare tillstånd med det nya förfarandet. Det är ju sådant som egentligen höjer deras kostnader, så de får ju på sätt och vis en konkurrensnackdel i det avseendet gentemot de nuvarande tillståndshavarna.

Men nu lär vi få ett sådant här år på oss att reflektera vidare. Kanske finns det möjligheter att kommunicera omkring kristdemokraternas krav i det här hänseendet under denna period.

Anf. 49 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Ja, det är riktigt att Kenneth Kvist så småningom korrigerade sitt uttryck om de borgerliga partierna. Det var mest på skämt som jag ställde frågan om det var en förolämpning eller en komplimang från Kenneth Kvists sida i sammanhanget.

Beträffande det här med regelverket och att det skulle skärpas är det tvärtom så att det blir enklare för stationerna. Så Kenneth Kvist har faktiskt fel på den punkten. De nya stationerna får lägre krav på sig än vad som har gällt i fråga om de tidigare tillstånden. Då skulle man ju ha eget material en tredjedel av tiden. Nu skärs det ned till tre timmar. På den punkten har alltså Kenneth Kvist fel. Även en så klok person som Kenneth Kvist kan ha fel.

Anf. 50 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Det kan jag i och för sig tillstå. Nu ska vi inte bara utväxla komplimanger. Det är ju faktiskt också så att om man söker tillstånd genom ett förfarande där möjligheterna att få koncession inte bara handlar om en stor plånbok utan att det faktiskt också gäller att ha en lokal förankring och en kreativ programidé så kan man göra ett åtagande som är större än det minimiåtagande som finns i reglerna. Det kan mycket väl vara så att vi kan utgå från att framtida lokala stationer, de som nu kan komma i fråga i det nya systemet, kommer att ha mycket större lokal prägel och vara mycket mer präglade av egenproducerat material än de här ganska likriktade kedjeföretagens stationer.

Anf. 51 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är förhoppningar som man kan ha, och de förhoppningarna har givetvis också vi. Men man kan ingenting säkert säga om framtiden på den punkten.

Anf. 52 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Egentligen borde den här debatten ha handlat om någonting helt annat. Att diskutera tio tillstånd av närmare hundra samtidigt som vi ser en revolution inträffa i mediavärlden känns lite futilt. Jag skulle därför vilja lyfta blicken något förbi dagens debatt och de tio återstående tillstånden för kommersiell lokalradio.

Låt mig bara konstatera att det finns en hel del i kritiken mot propositionen. Det finns stora luckor i propositionen där jag tycker att vi har rätt att kräva tydligare besked. Det kan t.ex. handla om vad regeringen menar med mångfald på orter där det bara finns ett tillstånd att fördela. Oavsett hur detta delas ut lär det ju knappast bli en mångfald av kommersiell lokalradio just där. Och den som bor där lär inte ha någon större nytta av att det finns en annan kanal med en annan inriktning tio mil bort.

Å andra sidan är den kritik och det avslagsyrkande som kommer från moderaterna och folkpartisterna i utskottet inte mycket att stödja. Under täckmantel av att vilja värna yttrandefriheten och öka mångfalden driver man förslag som handlar om att öka möjligheterna för dem med mest resurser, de som redan har störst möjlighet att göra sig hörda, att få ännu mer utrymme i etern. Det skulle i sammanhanget vara på sin plats att här och nu erkänna att det finns brister i fråga om hur man genomförde kommersiell lokal radio och auktionerade ut tillstånd. Det blev faktiskt inte den mångfald man hade föreställt sig och förespeglat andra.

Herr talman! Att erkänna bristerna både i dagens system och i det förslag som regeringen lägger fram måste vara första steget för att utforma en mediepolitik för den situation som vi har i morgon – eller om bara något år. Genom att vi får ny teknik kommer möjligheterna för många att sända radio och förmedla information att öka. Inom en inte alltför avlägsen framtid kommer tekniker som möjliggör sändningar över Internet till många.

I och med trådlösa tekniker lär frågan om själva radion upphöra att bli kontroversiell. I stället dyker helt andra frågeställningar upp. De frågorna handlar om följderna av den tekniska konvergensen, att vi inte lär kunna skilja mellan radio, TV, telefoni och andra medier. I dag regleras alla dessa tekniker av olika lagstiftning skriven utifrån idén att det är lätt att skilja dem åt.

Visserligen har regeringen noterat problemet och tillsatt en konvergensutredning, och den har mycket riktigt konstaterat att konvergens förekommer. Däremot var det en smula tunnare med förslag. Och i regeringens egen politik märks inte mycket av ambitionen att stärka den reella yttrandefriheten, som det så fint heter i propositionen. Genom lagar som BBS-lag och personuppgiftslag beskär man i stället för att öka yttrandefriheten.

Men även på kort sikt, herr talman, finns det åtgärder som borde vidtas. Digital radio erbjuder redan i dag möjligheten att få en fungerande marknad att uppstå där man kan få mångfald på marknadsmässiga villkor. Samtidigt som den som vill ha en renodlad marknadsekonomi även

Prot.

1999/2000:96

12 april

Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor

med få kanaler underskattar denna möjlighet saknas perspektivet helt i regeringens politik. Man skulle kunna få intrycket att regeringen inte ens eftersträvar en fungerande marknad för radio i sin politik, att den politiska kontrollen är överordnad mångfalden.

Det kanske allvarligaste felet i propositionen är just detta att förslagen för att stärka utbudssidan för lokal radion saknas. Genom att hänvisa till utredningar och beredningar förskjuts möjligheten att snabbt åstadkomma förutsättningar för ökad mångfald. Det borde ju inte vara särskilt svårt att lista ut vad en fungerande marknad för radio handlar om. Det handlar om en mångfald både i format och organisation och om att det finns såväl rikstäckande kanaler som lokala profilkanaler.

Detta kan inte hanteras fristående från de frågor som vi diskuterar i dag. En förutsättning för större diversifiering och ökad mångfald är att vi förmår de aktörer som finns i dag att vända sig också till digital radio. För det krävs också en statlig politik, inte avvaktan och nya utredningar.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag bara konstatera att det finns allvarliga invändningar att rikta mot regeringens sätt att hantera frågan och skriva propositionen. Tyvärr finns det inte heller något trovärdigt alternativ som skulle skapa bättre förutsättningar för såväl producenter som lyssnare. Jag kommer därför att acceptera de förslag som finns i stort utan att gå in på detaljer i förslagen. Jag nöjer mig med att konstatera att ambitionen för framtiden måste vara högre än så här. Jag nöjer mig därför också med att yrka bifall till reservation 11.

Anf. 53 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att välkomna Åsa Torstenssons efterlysning av en debatt om det nya, om de nya tekniker som borde kunna växa fram i Sverige. Jag tror att det här är en viktig del av informations-tekniken och en viktig faktor för alla de nya jobb som kan komma att skapas i Sverige med ett bra regelverk.

Nu är det ju så att DAB-radion har havererat till följd av ett stelbent politiskt regelverk. Kulturdepartementet har ställt krav på korta tillståndsp perioder och politiska skönhetsstävlingar och satt upp regler som innebär att det är svårt att förändra ägande och programinnehåll för de kanaler som skulle kunna få tillstånd. Då blir det svårt för nya aktörer att räkna hem de mycket betydande investeringar som krävs för att etablera en ny teknik och därmed en helt ny marknad. Jag tycker att det kanske borde leda till eftertanke också vad gäller regelverket för dagens kommersiella radio – dvs. även dagens fria radio behöver bra regelverk som gör kommersiella satsningar möjliga.

Sedan vill jag ändå rikta en fråga till Åsa Torstensson som företrädare för Centern, ett av de stödpartier som drev igenom stopplagen från början. Norra Bohuslän är ett av de områden som har fått privat lokalradio till följd av att moderater och folkpartister sköt upp stopplagen. Jag skulle vilja fråga: Anser Åsa Torstensson att mångfalden har ökat eller minskat i norra Bohuslän till följd av att det nu finns två ytterligare stationer – som inte hade funnits om Centerns politik gått igenom?

Anf. 54 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Totalt sett välkomnar jag också Ola Karlsson initiativ för att starta en debatt som mer riktar sig framåt. Jag tror att det är värde-

fullt att vi har med oss det i dagens diskussion. Det är därför som vi också i dag ställer oss bakom regeringens förslag när det gäller de kommande tio tillstånden, att vi härmed kan acceptera att det är en administrativ utdelning.

Mångfaldsbegreppet för norra Bohuslän är i sig viktigt. Mångfaldsbegreppet totalt sett i Sverige tycker jag också är viktigt när vi talar om mångfald kopplad till resursstarka intressenter. Det perspektivet tycker jag inte att Ola Karlsson har med sig.

Anf. 55 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag får upprepa min fråga. Har mångfalden ökat eller minskat i norra Bohuslän till följd av att det nu finns fler radiostationer än dem som bl.a. Centerpartiet ville tillåta?

Delar inte Åsa Torstensson min uppfattning att för att vi ska få aktörer som vågar gå in i ny teknik och i nya delbranscher inom medierna så fordrar det långa tillståndsp perioder och säkerhet i att det är lätt att förändra ägandeförhållanden, programinnehåll och annat? Det ska alltså kräva en enkelhet och minimalt med byråkratiska tillstånd för att förändra verksamheten, för att det därmed ska vara lättare att räkna hem de mycket stora kommersiella risker som finns i att etablera en ny verksamhet inom ny teknik. Delar Åsa Torstensson och Centerpartiet inställningen att det krävs ett bra regelverk för att kommersiella aktörer ska våga gå in i ny teknik? Om så är fallet, varför stöder då Centern en politik som för den kommersiella privata lokalradion innebär kortare tillståndsp perioder, mer byråkrati när det gäller ägarförändringar och mer byråkrati när det gäller programinnehållsförändringar?

Anf. 56 ÅSA TORSTENSSON (c) replik:

Herr talman! Jo, Ola Karlsson, jag ställer mig bakom inriktningen att vi måste hitta en enkelhet och ett obyråkratiskt förhållande. Men Ola Karlsson missar mycket av framtidssynen på det nya mediet och är fortfarande väldigt koncentrerad på den grupp av intressenter som är resursstark.

Det nya mediet ger yttrandefriheten en möjlighet att stå i fokus mer än de ekonomiska resurserna. Alltså måste vi också se över möjligheterna för den enskilde och den enskildes yttrandefrihet att mycket tydligare stå i fokus när vi formar en ny mediepolitik.

Anf. 57 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Vi från Folkpartiet inledde vår motion med att konstatera att det finns många problem i Sverige som väntar på en lösning och som är angelägna. Men frågor kring den privata lokalradion kan egentligen inte vara något större problem. Det enda problem som vi egentligen hade behövt avhandla snabbt vore att avskaffa stopplagen. Men jag ska ta det från början.

Frihet och mångfald är ord som hör intimt samman med Folkpartiet, antingen det gäller mediepolitiken eller andra politikområden, kultur, utbildning, vård och vad det kan vara. Vi har i hög grad medverkat till att bryta statliga monopol såväl inom radio- som TV-området. För att det inte ska råda något missförstånd vill jag samtidigt foga in att vi absolut inte har något emot *public service*, tvärtom. Den ska finnas, och den ska

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

vara bra. Sedan kan man alltid diskutera innehåll och utformning. Men det är ju inte den diskussionen som vi för här i dag.

En lång rad Folkpartikrav har således förverkligats under årens lopp, t.ex. tillstånd till reklamradio, markbunden reklam-TV-kanal och närradio. Men det finns fortfarande en hel del att göra. Och nu har vi också den nya tekniken som man måste ta med i beräkningarna.

Det finns några bra delar i regeringens proposition. Det är lika bra att nämna dem här och nu, alltså avvecklingen av stopplagen och de vidgade förutsättningarna för tillståndsgivning beträffande tidningar och andra massmedieföretag, men också att stoppa kommuner och landsting etc. att driva radiostationer. Tyvärr åtföljs dessa liberaliseringar av andra regleringar som förtar de goda intentioner som fanns.

Vi har tagit upp frågan om den nya tekniken i vår motion, och jag har också berört den i motioner som behandlas av kulturutskottet. När det gäller medier måste vi numera räkna med Internet. Där finns det ju en uppsjö av självständiga nättidningar. Där finns radiokanaler från jordens alla hörn och t.o.m. TV-sändningar. Det går ju inte att stoppa. Och det garanterar mångfalden, även om vi ibland inte gillar innehållet.

Så har vi den kommersiella lokalradion. Vår grundinställning är att det ska finnas så få statliga regleringar som möjligt. Vi har ju en etableringsfrihet när det gäller vanliga tidningar. Och tänk om vi hade haft tillräckligt med frekvenser. Då hade vi kunnat ha en etableringsfrihet även för radio i en framtid och förmodligen också för TV. Nu är det tyvärr inte så, utan frekvenserna måste ut på något sätt än så länge. Vi får se vad som händer sedan när digitaliseringen har blivit färdigt, om det då inte finns tillräckligt med frekvenser för att tillåta en fri etablering.

Men när det nu gäller frekvenserna har vi en tillit till marknaden och förordar upphandling eller auktion. Det behöver ju inte vara så stor skillnad. Det finns inget som visar att yttrandefrihet gagnas av mer politisk styrning. Det känns faktiskt rätt frustrerande att ett verk ska sitta och bedöma vilken station som ska få sända. Man ska titta på ägarförhållanden och eventuella planer på hur programmen ska se ut. Kvalitet kan ju svårigen definieras i förväg, och bedömningarna riskerar att bli godtyckliga. Dessutom kan jag ju inte förstå varför man vill avstå från intäkter i mångmiljonklassen. Dagens avgifter pendlar stort mellan 21 000 kr till 3,3 miljoner kronor. Och det känns märkligt att så lättvindigt ta bort en inkomstkälla.

En annan del som också har berörts här tidigare i debatten är ju de stora skillnaderna mellan de befintliga avgifterna som ska gälla i fortsättningen och de nya. Tänk er själva 3,3 miljoner kr kontra 40 000 kr. Och det var tänkt att den skillnaden skulle råda ett antal år. Tala om att snedvrida konkurrensen. På detta vis tycker jag att majoriteten förstör marknaden. Och vilket företag skulle vilja gå in i en affärssituation där villkoren förändras eller riskerar att förändras så mycket?

Herr talman! Visserligen handlar detta ärende om kommersiell lokalradio. Men det hindrar ju inte att vi gärna också skulle se en reklamfinansierad riksradiokanal. Digitaliseringen torde gå fortare inom radioområdet än inom TV-området även om det snabbtats en del. Och det finns anledning att redan nu vara förberedd på det och lämna ut en koncession om riksradio till marknaden, där det enligt vår uppfattning ska finnas en

självständig nyhetsredaktion men i övrigt inga krav utöver de generella krav som gäller för den som ger ut massmedialt material.

I yttrandefrihetsgrundlagen finns det en formulering som är tämligen luddig. Det är dags att förnya texten och vidga den för att säkerställa yttrandefriheten även på radio- och TV-området. Vi anser att det är viktigt att huvuddelen av frekvenserna bjuds ut på marknaden. Från det finns två undantag. Det första gäller för *public service*-sändningar, och det andra gäller föreningsradion eller närradion.

Herr talman! För att inte problematisera propositionsordningen yrkar jag bifall till reservationerna 1 och 6 och står självfallet i övrigt bakom våra reservationer.

Anf. 58 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! När fru talmannen tidigare läste upp yrkandet om förlängning lyssnade jag kanske inte tillräckligt. Jag uppfattade att Folkpartiet var med om detta. Jag får be herr Kollmats och Folkpartiet om ursäkt för att jag därmed sammanblandade Folkpartiets inställning och Moderaternas inställning i frågan.

Herr talman! Sedan är det ett intressant och lite problematiserande inlägg som herr Kollmats gör. Frågan är bara varför det är bättre med en på rent ekonomiskt grund gjord gradering i ansöksförfarandet där den som har det största kapitalet bakom sig får tillståndet. Varför är det att föredra framför ett tillståndsansökningsförfarande där kvalitativa aspekter också vägs in?

Jag håller med om att det inte går att hitta ett idealt system. Det finns risker också med det föreslagna förfarandet med subjektivitet och annat. Men som Ingvar Svensson tidigare sade finns det också överklagningsmöjligheter. Det ger ändå fler möjligheten, och det kan i varje fall leda till den högre kvalitet och en bättre mångfald än om det enbart är penningpungen som ska avgöra vem som får tillståndet.

Anf. 59 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! För det första har Folkpartiet inte varit med och skrivit under framställningen, men i voteringen kommer vi att stödja den. Så har vi klargjort det, och Kenneth Kvist får chansen att ta tillbaka sin ursäkt.

För det andra gäller det upphandling och villkor. Glöm då inte att vi när det gäller auktionsförfarandet också har en *public service*-del i radiosändningarna. Jag förstår att Kenneth Kvist t.ex., gissningsvis, beklagar att det inte finns något liknande när det gäller tidningar och sådant. Där är det en etableringsfrihet.

Om jag känner historien rätt har inte Kenneth Kvist eller hans parti i något avseende försökt att medverka till att vi skulle få fler radiokanaler utöver de *public service*-kanaler som finns. Inte har väl Kenneth Kvist stött tillståndsgivning till vare sig reklamfinansierad radio eller TV, eller liknande?

Anf. 60 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Då får jag ta tillbaka min ursäkt till Folkpartiet. Det var lite sämre än vad jag velat tro. Det var väl det jag trodde!

Blanda inte bort korten. Vore det ett helt obegränsat antal radiokanaler tillgängliga skulle jag kunna tänka mig att det skulle vara fritt fram,

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

även om jag naturligtvis skulle se till att det försäkrades om *public service*-kanaler i etern. Då vore problemet lite annorlunda.

Nu när det är ett begränsat antal kanaler måste vi ha en urvalsprincip. Det är över huvud taget inte aktuellt när det gäller tidningar, tidskrifter, böcker eller vad som helst annat. Men när det gäller det här området är det faktiskt nödvändigt med ett urvalsförfarande.

Jag menar att ett rent kommersiellt urvalsförfarande som bara baserar sig på att man har ett starkt kapital som gör att man kan lösa en dyr koncession leder till mindre spridning. Erfarenheten har också visat att det leder till mer likriktning än om man skulle ha ett annat förfarande.

Det är därför vi förespråkar detta och helhjärtat ställer oss bakom regeringens förslag i denna del.

Anf. 61 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Det är ett av skälen till att jag blir så orolig när Kenneth Kvist helhjärtat ställer sig bakom det här förslaget. Med den historia som Kenneth Kvist och hans parti har i det här avseendet blir jag änu mer oroad över skönhetsrådet och de styrningar som han till äventyrs vill ska komma.

Nu finns det vissa villkor som ställs även vid en auktion, upphandling eller vad man vill kalla det. Jag tror på marknaden. Jag inser att vi har olika uppfattningar. Jag har respekt för Kenneth Kvists uppfattning, och jag tänker vidhålla min.

Anf. 62 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Låt mig först få säga att även om jag är utomordentligt snabb att tala ibland så klarar jag det inte på 0 minuter. Det står att jag har begärt 0 minuter på den utlagda talarlistan. Nu är det Tryckfelsnisse som har varit framme, och det ska vara en etta före. Men till den begärda talartiden på 10 minuter har jag begärt ytterligare några minuter eftersom vilandeförklaringen som nu har rests i detta ärende leder till en del komplicerade yrkanden lite längre fram i propositionsordningen. Ett av dem ska jag få be att läsa upp högt.

Den debatt som vi nyss har bevittnat i varje fall huvuddelen av handlingar om konstitutionsutskottets betänkande nr 15. Det innefattar proposition nr 50, proposition nr 55, motioner från allmänna motionstiden och en hel del andra frågor. Jag kommer nu att koncentrera mig på vår behandling av propositionen om den kommersiella lokalradion samt den proposition vi har att delvis ta ställning till, och som heter proposition nr 50. Den finns återgiven i betänkandet på s. 61.

Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande i dess helhet och avslag på alla de motionsyrkanden som har framställts. I den händelse att det yrkande om vilandeförklaring som är framlagt av Ola Karlsson och Moderaterna vinner gehör – och sannolikheten för det är utomordentligt stor – är jag tvungen att yrka följande.

Under förutsättning att kammaren beslutar hänvisa utskottets lagförslag i momenten 4 och 10 med anledning av proposition 1999/2000:55 till konstitutionsutskottet för sådan prövning som avses i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen, yrkar jag att riksdagen under moment 4 i övrigt antar följande lagförslag.

Rubriken är: "Förslag till lag om ändring i lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område."

Jag citerar i lydelseförklaringen: "Härigenom föreskrivs att 9 § lagen (1992:72) om koncessionsavgift på televisionens område skall ha följande lydelse.

Om det belopp som programföretaget har betalat för en viss period överstiger vad företaget skall betala enligt 3 § eller enligt beslut av Radio- och TV-verket eller domstol, skall det överskjutande beloppet betalas tillbaka till företaget.

Ränta skall betalas på belopp som återbetalas. Räntan beräknas efter en räntesats motsvarande det av *Riksgäldskontoret* fastställda diskonto, som gällde vid utgången av året närmast före det år då återbetalningen äger rum. Radio- och TV-verket beslutar om ränta."

Det är nämligen så att vi för en tid sedan här i riksdagen fattade beslutet att Riksbankens rätt att bestämma diskontot upphörde, och vi överförde den rätten till Riksgäldskontoret. Jag utgår därför från att beslut om detta under alla händelser kan fattas i dag och inte beröras av vilandeförklaringen. Det är utomordentligt viktigt. Jag hoppas att vi kan reda ut det med talmanspresidiet.

Herr talman! I övrigt handlar den här diskussionen och även betänkandet mestadels om den nya propositionen om kommersiell lokalradio. Den propositionen bygger på vissa mycket viktiga principer. Det är en förlängning av den kritik som inte bara Socialdemokraterna utan många andra partier och många andra intresseorganisationer har riktat mot det gamla auktionsförfarandet som genomfördes under den förra borgerliga regeringen åren 1992–1993 och som sedermera effektuerades under de följande åren via olika auktionsförfaranden.

Regeringen, och även majoriteten i utskottet, vill nu att vi ska öka mångfalden och förstärka yttrandefriheten genom att slopa framtida auktionsförfaranden. Vi vill i stället att de som vill ha en sändarfrekvens ska ansöka därom, ange en programtablå, berätta vilket lokalt material som ska ingå och för en mycket ringa penning, 40 000 kr, kunna erhålla en koncession. Det, om något, skulle öka mångfalden i etern, och inte cementera det som vi i dag kan uppleva som ett oligopol och närmast enfald.

En annan viktig punkt är att vi tar bort det förbud som tidigare har funnits mot att tidningsutgivare och andra medieföretag inte ska få in-nehålla något koncessionstillstånd. Det är ändå ett ganska meningslöst förbud, det som finns i den tidigare propositionen och som gäller i dag, eftersom det kringgås via olika sorters bulvanförfaranden. Många dagstidningar och andra medieföretag är i dag delägare eller helägare av lokal kommersiell radio, trots att syftet med Birgit Friggebos proposition en gång var att detta inte skulle få ske.

Jag måste ställa en fråga till Ola Karlsson och Lennart Kollmats, som så försvarar den tidigare lagen: Är det ett bra system att ha en lag som förbjuder medieföretag och dagstidningar att verka inom etermedieområdet när dessa medieföretag ändå de facto, i praktiken, äger koncession? De har koncession och är delägare i radiostationer runtom i landet – t.o.m. i riksnät. Enligt mitt sätt att se det är det därför lika bra att ta bort förbudet.

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

Vi ställer krav på att varje tillståndshavare under dagtid mellan vissa klockslag ska sända minst tre timmar eget material – jag säger *minst* tre timmar eget material. Det är en minskning jämfört med den tidigare texten, men å andra sidan är det ingen som bekymrar sig om vad som står i dag. Det är ingen som sänder så mycket, mer än tre fyra lokala stationer. Radio Stella är ett av de exemplen.

De allra flesta riksnätssuppkopplade radiostationer har en helt annan metodik för att kringgå lagen på denna punkt. Man simulerar med skivspelaren på ett sådant sätt att en skiva sänds på ett ställe under en viss period, och på ett annat ställe under en annan period och sedan växlar man däremellan och säger att det är lokalt producerad radio. Detta är naturligtvis alldeles uppåt väggarna.

Vi säger också att tillståndens längd ska gå ned från i dag åtta år till fyra år. Varför då? Jo, därför att långa tillstånd och dyra tillstånd kräver starka regelverk. De förutsätter nästan också att de koncessionsinnehavare som får tillstånden har mycket pengar och kan ta stora förluster. Det krävs också oligopolliknande tillstånd.

Vi har oligopol i dag – vi har inte mångfald. Det är några få nätverksradiostationer som härskar i de allra flesta frekvensutrymmen – närmare bestämt tre stycken. Det är Radio RIX, Mix Megapol och NRJ, den franska radiostationen, som behärskar merparten av alla tillstånd i Sverige. Det har inte blivit den mångfald som propositionsförfattarna en gång drömde om för sju åtta år sedan.

Endast några få radiostationer är av lokal karaktär. Radio Stella är ett lysande exempel på en sådan station, med mycket eget lokalt material. Sannolikheten för att Radio Stella ska få ett nytt tillstånd enligt det nya prövningstillståndet är mycket stor. Det är inte alls som Ola Karlsson påstod, att radio Stella inte skulle kunna få inneha ett nytt tillstånd.

Genom att ha kortare, men billigare, tillstånd möjliggör man för många som har kreativa idéer, som är utomordentligt lokalt förankrade och som kan stärka konkurrens och mångfald i det lokala frekvensutrymmet att söka tillstånd.

Jag ska ta ett exempel som jag har tagit i denna kammare tidigare i en debatt med Ola Karlsson för ungefär ett år sedan. Jag satt på Auktionsverket i Stockholm då frekvenserna för bl.a. Sälen och Åre, och även för min hemstad Hudiksvall, ropades ut.

I Åre hade under en längre tid verkat en lokalt förankrad radiostation under namnet Radio Fjällvinden. Den var ägd av turistnäringen i Åre, av lokala intressenter och av ett lokalt medieföretag. Det var en mycket populär och mycket uppskattad lokal kommersiell radiostation på försök. Den hade verkat i tre år i västra Jämtland. Den hade stor lyssnarfrekvens och stor uppbackning. Från stationen satt man och ropade mot NRJ och bulvaner för både Kinneviks företagsgruppering och för dagspressens företagsgruppering. Man var med upp till 2 miljoner kronor, men hade inte råd att gå längre. Frekvenserna i Åre gick för över 2 miljoner kronor bägge två. Radio Fjällvinden fick inte den frekvens som den rimligen skulle ha haft med tanke på den meritlista och *record* som stationen hade.

En uppskattad, lokalt förankrad, radiostation dödades därmed genom ett enkelt och ”billigt” auktionsförfarande på Stockholms Auktionsverk.

Gynnades den etermediala mångfalden av den auktionen i Stockholm 1995, Ola Karlsson? Blev det fler röster och bättre musikutbud i västra

Jämtland bara för att NRJ och Mix Megapol fick frekvenserna med hjälp av plånboken?

Jag är helt säker på vad jämtarna tycker. De tycker inte det – de saknar sin gamla Radio Fjällvinden.

Så här är det på många olika områden. Då auktionsförfarandet tilläts slå igenom på det sätt som man i propositionen förutsatte fick vi världens dyraste koncessioner enligt de lokala radiojämförelser som kan göras – världens dyraste! Men har vi fått de bästa? Nej, knappast.

Det är tvärtom så att man får söka sig runt i landet för att få höra en lokal variant av radio. Helsingborg har en, Sundsvall har en annan och i Stockholm finns det ganska många, tack och lov. Men i övrigt är det enahanda och likartat. Det är tre nätverksstationer som kablar över sina sändningar till de frekvensutrymmen som de dyrt har betalat för.

Nej, jag tror att Ola Karlsson och Moderaterna bör fundera på det som Ingvar Svensson betraktade er politik i denna fråga som. Han sade så här: Detta är meningslös demonstrationspolitik på gränsen till sandlådenivå. Det är inte jag som har sagt det. Det är Ingvar Svensson, Kristdemokraterna, som har sagt det. Men jag vidarebefordrar och återupprepar det gärna. Den störste sprättaren i denna sandlåda är Ola Karlsson, som uppenbarligen inte vill lyssna på den kritik som ändå finns mot de oligopol tendenser som ert gamla auktionsförfarande har inneburit.

Jag yrkar alltså bifall till hemställan i utskottets betänkande i dess helhet. Därest inte betänkandet i sin helhet går att anta yrkar jag bifall till de delar som går att anta i dag, samt till det tilläggsyrkande med anledning av proposition nr 50 som jag inledningsvis läste upp.

Anf. 63 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Kenth Högström vidarebefordrar att jag skulle ägna mig åt demonstrationspolitik på sandlådenivå. Jag deklarerar villigt, herr talman, att jag gärna sprätter sand om det leder till att vi får fler röster i etern. Förra gången som vi lade fram begäran om vilandeförklaring när det gällde ett KU-betänkande blev följden 26 fler radiostationer i Sverige. Om det är sandlådepolitik att medverka till fler röster i radio sitter jag gärna i sandlådan.

Med koppling till det begriper jag inte riktigt Kenth Högströms upprördhet över auktionen han var med på. Med socialdemokratisk politik hade det inte blivit någon auktion vid det tillfället. Då hade det inte blivit någon privat lokalradio i Östersund och Åre över huvud taget. Då hade det varit tyst.

Kenth Högström ställde en fråga om medieföretags möjligheter att äga radiostationer. Vi har lagt fram motioner om att vi vill göra det helt öppet för tidningsföretag att äga radiostationer, vilket också finns med i betänkandet.

Jag vill ställa en fråga till Kenth Högström. Är det rimligt med en lag som hindrar t.ex. rent klassiska musikstationer? Sådana stationer som Classic FM eller Radio Classic kan med det här regelverket inte få sändningstillstånd om det finns fler sökande i sändningsområdet. De har ju definitionsmässigt inte ett innehåll som är särskilt riktat till området. Är det rimligt med ett regelverk som utesluter den typen av stationer?

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

Anf. 64 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag noterar att Ola Karlsson tar på sig rollen som sandlådesprättare. Det är bra. Då slipper vi upprepa det. Men det är ingen bra politik att vilandeförklara detta ärende. Det innebär att det går ytterligare ett år som stärker de oligopol- och monopolliknande tendenser som den kommersiella lokalradion i dag präglas av. Det är utomordentligt dålig politik. Det hade varit bättre att i dag säga till de som nu vill ansöka om sändningstillstånd på de 20-talet lediga frekvensutrymmena i landet att de ska komma in med sina ansökningar. De ska bara behöva betala 40 000 kr per år och få ett tillstånd under fyra år. De ska producera lokalt material under minst tre timmar per dag, men i övrigt får de ha en helt fri radio. Med dagens beslut har det fria ordet och yttrandefriheten beskurits ordentligt av Ola Karlsson och Lennart Kollmats och deras partifränder i Moderaterna och Folkpartiet.

Låt mig också erinra Ola Karlsson om att i dag har 83 sändningsutrymmen fått koncessionsinnehavare. Det var 85 från början. 25 av dem ingår i nätverket Rix, 13 i nätverket Megapol, 21 i nätverket NRJ och resten är någorlunda fria. Det är endast 5 som är helt fria, helt lokala och helt särpräglade, Ola Karlsson. Är det en bra effekt av den önskade mångfald som Birgit Friggebo en gång deklarerade 1992–1993? Tycker Ola Karlsson att vi har fått den mångfald som han så vackert påstår sig eftersträva?

Anf. 65 OLA KARLSSON (m) replik:

Herr talman! Man skulle kunna översätta den här debatten till tidsningsområdet också. Karlskoga Tidning, Blekinge Läns Tidning, Vestmanlands Läns Tidning, ÖK och allt vad de kan tänkas heta har en mycket stor del gemensamt material. I normalfallet är det alltid TT-telegram eller telegram från FLT. Med samma argument som Kenth Högström använde skulle man kunna säga att här är det brist på mångfald och här måste vi ha statlig styrning. Jag och Moderaterna förordar en mediepolitik där vi tillåter aktörer som är fristående från statlig styrning. Det innebär att man endast är beroende av läsarna och lyssnarna och oberoende av Kulturdepartementet och Marita Ulvskog.

Sedan tycker jag att det är magstarkt av Kenth Högström att säga att Radio Stella skulle kunna få ett nytt tillstånd med dagens regelverk. Det är den station som nog sänder allra mest lokalt material av alla de privata lokalradiostationerna. Det innebär att de med glans skulle klara det första kriteriet i skönhetstävlingen. Men det andra kriteriet lyder: "Därvid skall beaktas om sökanden ger ut en dagstidning eller sänder radio eller television i sändningsområdet". Radio Stella ägs till hälften av den lokala tidningen. Jag tror att det är Helsingborgs Dagblad. Det innebär att om det är fler sökanden ska Radio- och TV-verket sortera bort Radio Stella på ett mycket tidigt stadium. Vad är det för rim och reson med ett system som skulle sålla bort den station som är särklassigt duktigast på att ha en hög andel lokalt material?

Anf. 66 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Nu diskuterar vi i och för sig hypoteser, men Radio Stella skulle i allra högsta grad klara de här kvalitetskraven och kvantitetskraven. Man konkurrerar ju faktiskt med ett av de riksföretag med

dagstidningsägande som har etablerats i landet. Det är ingen tvekan om att Radio Stella skulle få sitt tillstånd med dagens ordalydelse och tolkning. Radio Stella är, precis som Ola Karlsson säger, en av de få riktigt bra lokala radiostationer som har etablerats. Det skulle naturligtvis omhuldas. Det är självklart.

Men auktionsförfarandet 1995, som t.ex. gav nya tillstånd i Åreområdet och förbjöd Radio Fjällvinden, var inget bra förfarande. Radio Fjällvinden var en uppskattad kommersiell lokalradio och hade kunnat fortsätta att vara det också med vår metod att pröva tillstånd. Vi hade inte behövt ha något dyrt auktionsförfarande. Radio Fjällvinden hade kunnat fortsätta. Det hade bidragit till mångfalden i fjällvärlden och faktiskt i hela landet.

Har Ola Karlsson funderat över vilka det var som ropade in de här första frekvenserna på de tre auktioner som har varit? Det var enskilda fysiska personer. Det fanns namn och identitetshandlingar som var korrekta. De betalade handpenningen, men ingen av dem är kvar som ägare. De användes som bulvaner för andra företag. Det var ett sätt att kringgå lagen på ett systematiskt sätt. Någon skulle kunna kalla det systematiskt luredrejeri. Jag säger att det var ett systematiskt sätt att frångå en lag som uppenbarligen syftade till någonting annat än det vi fick.

Anf. 67 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Kenth Högström brydde sig uppenbarligen inte om att lyssna på vad jag sade i mitt anförande. Han frågade om detta med tidningar och massmedier. Jag sade att det fanns några bra delar i regeringens proposition, bl.a. de vidgade förutsättningarna för tillståndsgivningen beträffade tidningar och andra massmedieföretag. Jag trodde att det gick hem. Men Kenth Högström tänkte väl att jag inte skulle säga så.

Kenth Högström säger att han inte kan lyssna på någon lokalradio. Men det finns ju inom *public service*-verksamheten. Jag tycker att Kenth Högström försöker att blanda kommersialism med det offentliga och *public service*. Det är t.o.m. så att Kenth Högström, vilket Ola Karlsson också tog upp, i princip står och delar ut ett tillstånd här till Radio Stella. Att gå in och säga att de naturligtvis ska få tillstånd, utan att vi egentligen vet vilka andra konkurrenter som skulle kunna finnas, visar men en gång på den politiska makten.

Dessutom – och det är en attitydfråga som jag har hört från ytterligare en meddebattör i dag – misskrediterar man mer eller mindre de över 2 miljoner lyssnare som finns redan i dag när det gäller den kommersiella lokalradion. Ni tycker inte att det är bra kvalitet utifrån era synpunkter och att det borde vara något annat. Men det är faktiskt över 2 miljoner lyssnare, och jag trodde att det hade en viss betydelse.

Anf. 68 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att Lennart Kollmats till skillnad från Ola Karlsson hade den nyans som han nyss redogjorde för. Jag tackar för att han ser de värdena i den här propositionen.

De drygt 2 miljonerna lyssnare misskrediteras inte av mig och jag tror inte heller av Kenneth Kvist. Vad både Kvist och jag säger är att de 2 miljonerna lyssnare har inte haft något alternativ till fritt val. Det hade varit mycket bättre om ni som vill jobba för mångfald i etern precis som

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

vi, hade sagt att vi å ena sidan skulle ha haft ett par tre kommersiella rikskanaler, å andra sidan en lång rad lokala kommersiella kanaler. Den proposition vi nu behandlar handlar ju om den kommersiella lokalradion.

Varför heter det lokalradio? Har ni funderat på det? Varför heter det inte riksradio? Jo, det är för att man inom begränsade frekvensutrymmen runt om i landet har upplåtit sändningsrätter. Det är en lokal radio. Det är en lokal radio som lyssnarna inte har fått lyssna på innan man började sända, men som många uppskattar som alternativ till *public service*-radion.

Den radio vi vill förespråka innebär ännu fler aktörer, definitivt många fler än vad vi kan se i dag – en handfull lokala aktörer och tre riksnätverk som faktiskt kör ganska likartat material i hela landet.

Parallellen till pressen, som gjordes av Ola Karlsson och som Lennart Kollmats delvis antydde, är inte rimlig. En lokal tidning, oavsett om den ges ut i Karlskoga eller i Karlskrona, är till huvuddelen lokal. Den är inte som den nuvarande radion till en liten del lokal. Det är bara det annonsutrymme som radion återspeglar som är lokalt i dag, ingenting annat. Tyvärr.

Anf. 69 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Med den historia som även Kenth Högström och hans parti har i det här avseendet är det fantastiskt att höra Kenth Högströms lovord för kommersialismen.

Kenth Högström tar också upp en kommersiell rikskanal. Om han läser vår reservation har vi faktiskt ett förslag om en sådan, liksom även i vår motion. Vi tycker också att det ska kunna finnas kommersiella rikskanaler.

Kenth Högström vill ha många fler kanaler. Jag hoppas att digitaliseringen så småningom kommer att ta fart. Det ger utrymme för många fler kanaler, en ytterligare mångfald.

Jag tycker faktiskt – och där har vi uppenbarligen olika uppfattningar – att vi ska hålla isär *public service*-delen och det kommersiella och vi ska köra marknaden på marknadens villkor med vad det innebär och *public service* på *public service*-villkor. Vi ska inte göra en sammanblandning inom kommersialismen och lägga i de politiska värderingar som Kenth Högström här redan har gett uttryck för.

Anf. 70 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Det är klart att jag har politiska värderingar. Det hoppas jag att även Lennart Kollmats har.

Inget land i hela den fria världen har upplåtit sitt frekvensutrymme på det sätt som Sverige har gjort. Ingenstans har det auktionerats ut på det sätt och till så dyra avgifter som här i Sverige. Varför valde vi den vägen? Det måste ha funnits en tanke bakom att välja en sådan väg.

Tanken var väl att vi genom att plånboken skulle få styra skulle kunna få starka riksnätkanaler – alltså bakvägen få rikskanaler. Det är det vi har fått.

Det var inte vår mening. Det var inte heller den här riksdagens majoritets mening. Vi ville ha en aktiv, lokalt förankrad radio som speglade olika delar av landet – kulturförhållanden, musikval – och som skulle kunna vara den mångfald till radio som man faktiskt ser i andra delar av

världen. Ta USA, som ju har störst antal kommersiella lokala radiokanaler men där nätverksbildningen är långt ifrån den svenska. Där har vi faktiskt lokala radiostationer i nästan varje kommun. Det hade vi också kunnat få om ni som stiftade lagen då hade varit betydligt mer skärpta vad gäller lagtexten och efterlevnaden av lagen.

Om man skulle vilja ha en kommersiell riksradio, ungefär som vi har en kommersiell TV-kanal, får man skapa ett annat sorts lagförslag, gå fram med en annan intention att skapa alternativ gentemot *public service*.

Men det har ni ju inte gjort. Ni har i stället velat bygga upp rikskanaler bakvägen via ett bulvanförfarande, som jag måste säga egentligen strider mot hela den lag som antogs 1992/93. Jag undrar varför ingen anmälde dåvarande ministern till konstitutionsutskottet. Det hade varit en präktig granskningsuppgift.

Anf. 71 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! När Kenth Högström refererar till mig försvagar han mitt uttalande. Jag talade om meningslös obstruktionspolitik, väl värdig en sandlådenivå. Men det avsåg bara förslaget till vilande förklaring. Om jag inte hörde fel drog Kenth Högström in anbudsförfarandet i det hela, och det avsåg inte mitt uttalande. Vi har respekt för att man kan ha den åsikten om ett anbudsförfarande, även om vi inte tycker att det är ett bra system.

Jag vill ställa några frågor till Kenth Högström. Varför undviker Kenth Högström att diskutera konkurrenssituationen? Kenth Högström har ju jobbat mycket med företagsfrågor tidigare i sitt liv, och en bra fungerande konkurrens är livsviktig för företagen. Varför diskuterar inte Kenth Högström det?

Varför är det så att Kenth Högström inte vill ha en långsiktig och stabil lösning på det här området som håller över regimskiften?

Anf. 72 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt om jag hårddrog Ingvar Svenssons uttalande om moderaternas sandlådepolitik. Det var inte min mening, men jag tyckte att det var ett utomordentligt träffande epitet som han gav Ola Karlsson. Därav följde min vidarebefordran, och därmed kanske jag har återstärkt det uttalandet.

Ingvar Svensson säger anbudsförfarande. Men problemet är att det inte är något anbudsförfarande i konkurrenslagens mening. Det nuvarande systemet bygger inte på att begära in anbud, utan det är ett rent kommersiellt auktionsförfarande. Ingen som har besökt en auktion och ropat in en antikvitett eller ett konstverk upplever väl det som ett anbudsförfarande. Det är faktiskt en tävlan. Den som bjuder högst får prylen, punkt slut.

Hade det däremot varit fråga om ett anbudsförfarande som Ingvar Svensson med flera – även Lennart Kollmats – har pratat om i dag hade det varit någon typ av precisering både vad gäller kronor och ören och programinnehåll. Då hade det också varit en prövning i någon mening eftersom alla ju inte kan få de begränsade frekvensutrymmena. Oavsett om man använder sig av auktioner, anbud eller prövning krävs det någon typ av begränsning eftersom frekvensutrymmet inte är obegränsat, inte ens – Åsa Torstensson – med digital radio även om det blir mycket mer.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

Konkurrenssituationen gynnas, Ingvar Svensson, om många lokala aktörer tillåts äga sitt eget frekvensutrymme. Det missgynnas definitivt om de oligopolartade tendenserna till nätverksbyggande fortsätter att utvecklas. Det tror jag att Ingvar Svensson håller med om.

Anf. 73 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Auktionsförfarande kan ändå på något sätt ses som ett kanske i någon mån begränsat anbudsförfarande. Jag vill inte leka med orden fram och tillbaka, jag vill bara markera att jag kan ha respekt för en sådan uppfattning även om jag inte delar den.

Däremot förstår jag inte diskussionen om konkurrenssituationen. Visst, det kan i ett initialt skede ge upphov till mångfald. Men kostnaderna spelar väl en viss roll för konkurrenssituationen? Gör de inte det, Kenth Högström? Om man betalar 1,4 miljoner eller 40 000 påverkar det väl konkurrenssituationen i högsta grad? Jag tycker att det är mycket märkligt.

Dessutom svarade inte Kenth Högström på frågan om hur han ser på detta med en stabil lösning.

Anf. 74 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag ska svara på frågan om långsiktigheten, och jag ska även en gång till besvara frågan om konkurrenssituationen men från den utgångspunkt som Ingvar Svensson nu hade.

Det är klart att konkurrensen snedvrids om man inom samma frekvensutrymme eller varje fall inom samma stationsutrymme får en som betalar ett högt pris och en annan som betalar ett lågt pris. Det är en självklarhet. De flesta av de vilande frekvenserna ligger dock inte inom de stationer där en redan har fått utrymme. Men skulle någon lämna tillbaka sin koncession och återfå betalning för det gångna året eller ansöka på nytt om 40 000-kronorskoncessionen, kan det bli en snedvriden konkurrenssituation under den tid som återstår.

Å andra sidan är alternativet till det att lösa in alla tillstånd, även dem som nu löper åtta år till. Jag är inte så säker på att det budgetmässigt går att försvara det gentemot alla andra prioriteringar. Men Ingvar Svensson vet att jag och flera andra i vår utskottsgrupp har försökt att gå Ingvar Svensson till mötes ganska långt. Vi har deltagit i diskussioner om detta.

Det vore snyggt att under den här tiden kunna erbjuda dem som vill lämna tillbaka sina koncessioner likvärdiga konkurrensförhållanden inom samma stationsutrymme. Därmed tappar staten givetvis intäkter, men det är en budgetteknisk fråga med ganska stor påföljd, som vi i dag inte riktigt har fått utrymme för.

Nu verkar vilandeförklaringen bli sådan att vi ska använda ytterligare ett års betänketid. Det finns väl all anledning att diskutera både den frågan och digitalradions framtid under den återstående tiden.

Anf. 75 PER LAGER (mp):

Herr talman! Miljöpartiet har inga reservationer vid det här betänkandet, och det betyder att vi ställer oss bakom majoritetens text. Jag yrkar härmed bifall till utskottets hemställan i dess helhet.

Jag tror inte att jag behöver upprepa de argument som har anförts för betänkandet. De har så förtjänstfullt förts fram av bl.a. Kenth Högström och Kenneth Kvist.

Jag tror, herr talman, att vi i framtiden många gånger får anledning att återkomma till debatten om regleringar av den nya tekniken. Det här kommer att bli en oerhört snabb och även svårbedömbär utveckling. Jag tror att de tio tillstånden och de begränsade frågor som tas upp i det här betänkandet bara är en liten del av det som vi kommer att möta i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Kommersiell lokal-
radio och andra
mediefrågor*

9 § Helgdagar, ordnar och flaggor

*Helgdagar, ordnar och
flaggor*

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU18
Helgdagar, ordnar och flaggor.

Anf. 76 NILS FREDRIK AURELIUS (m):

Herr talman! Nationaldagen i Sverige infaller, som alla vet, den 6 juni. Detta datum år 1523 valdes Gustav Vasa till svensk konung. Samma datum antogs regeringsformen 1809. Riksdagens första beslut om den nu gällande regeringsformen meddelades dessutom den 6 juni år 1973. Datumet den 6 juni är alltså förbundet såväl med vår nationella frihet som med vårt demokratiska samhällsskick.

I de allra flesta länder är nationaldagen en allmän helgdag, dvs. en arbetsfri dag. Nationaldagsutredningen, som presenterade sitt betänkande 1994, studerade hur det såg ut i tio länder i detta avseende. Sverige jämfördes med åtta närliggande länder i Europa och dessutom med USA.

Överallt är nationaldagen helgdag utom i Sverige och, faktiskt, i Storbritannien. I Danmark firas Grundlovsdagen den 5 juni som nationell festdag med halv ledighet. I Tyskland, Norge, USA, Finland, Frankrike, Nederländerna, Italien och Belgien, som utredningen också granskade, är däremot nationaldagen helgdag liksom i en mängd andra länder.

Det brukar ofta sägas att nationaldagen utomlands firas med en annan glöd än i Sverige. *Den syttende maj*, den 17 maj, i Norge är exempelvis en stor folkfest, som helst bör upplevas på plats. Anledningen till att man manifesterar en sådan glädje över den nationella friheten kan förstås bl.a. vara att många medborgare har personliga minnen av nationell ofrihet. Sådana minnen finns inte på samma sätt i Sverige – dessbättre, kan man tillägga. Firandet av nationaldagen har emellertid blivit intensivare i vårt land efterhand, inte minst sedan svenska flaggans dag också började firas som nationaldag 1983. Bakgrunden är bl.a. vår alltmer internationella värld, som ökat behovet av att känna en nationell identitet.

I Nationaldagsutredningen skriver man om vikten av en nationell gemenskap och om hur viktigt det är att svenska folket återtar sina symboler från de grupper som missbrukar dem. Det finns då också all anledning att göra som i så gott som alla andra länder, dvs. göra nationaldagen till allmän helgdag.

Sedan bör nationaldagen förstås också fyllas med innehåll. Redan utredningen hade en del förslag på den punkten, bl.a. att nya medborgare skulle kunna erhålla sitt medborgarskap vid en ceremoni på nationaldagen. Sveriges historia och det svenska språket är – eller bör vara – det som förenar oss alla, om man så vill den minsta gemensamma nämnaren för alla medborgare i landet, gamla och nya.

Varför har man då inte tidigare gjort den 6 juni till en arbetsfri dag? Längre fanns nog föreställningen att just vi svenskar inte behövde bry oss så mycket om de nationella symbolerna, kanske för att vi ändå var bäst på allt. Den illusionen har ju brustit i dag, och huvudinvändningen nu är kanske att det är dyrt att införa en extra helgdag.

Nationaldagsutredningen har beräknat produktionsbortfallet till så mycket som ca 4 miljarder i 1992 års penningvärde för att införa en ny arbetsfri dag, vilket ju är en aktningvärd summa. Den slutsats som dras i utredningen och som måste dras också i dag är därför att en annan arbetsfri dag bör försvinna när nationaldagen blir helgdag.

Herr talman! Utredaren hade en mängd namnkunniga experter till sitt förfogande. Jag kan bl.a. nämna landshövdingen i Stockholm och överhovpredikanten. Dessutom medverkade en representant för Justitiedepartementet liksom företrädare för SAF, TCO och Industrins Utredningsinstitut. Dessa gjorde en grundlig genomgång av alternativen och kom fram till att annandag pingst bör upphöra som arbetsfri dag. Skälen är bl.a. närheten till nationaldagen i tid och att annandag pingst ur kyrklig synvinkel framstår som lämpligare att ta bort än alternativen trettondag jul och Kristi himmelsfärdsdag, som också diskuterades.

Annandag pingst – dagen efter den helige andes utgjutelse – är från en teologisk utgångspunkt inte någon synnerligen viktig helgdag. Vi har tidigare vid de stora högtiderna t.o.m. haft tredjedagar, och dessa togs bort redan på 1700-talet.

Nationaldagsutredningen beaktade naturligtvis också vad man kallar sociala aspekter. Med sociala aspekter menas i detta sammanhang sådant som möjligheten till sammanhängande ledigheter och hänsynen till etablerade traditioner. Därför vill man t.ex. inte rubba Valborgsmässoafton. Därmed faller också alternativet att ta bort första maj som arbetsfri dag, vilket annars brukar ha sina förespråkare. Vi kan visserligen konstatera att leden som marscherar till Internationalen och protesterar mot den sittande regeringen eller vad det nu kan vara – kanske mot en kommande trolig regering – numera är tämligen glesa, men de som önskar fortsätta med det tycker jag gott kan få göra det på en arbetsfridag också i framtiden. Men första maj är förstås inte en dag för hela folket.

Nationaldagsutredningen, som var en enmansutredning, kom alltså efter moget övervägande fram till att den 6 juni bör bli helgdag och att annandag pingst bör upphöra som sådan. Den bedömningen delar jag och vi reser vanter, som denna gång för övrigt är ganska många. Man kan naturligtvis alltid diskutera om en annan dag skulle vara lämpligare att ta bort, men det finns ett klart underlag i Nationaldagsutredningen att utgå från.

Låt mig tillägga några ord om den andra reservationen där vi moderater finns med. Att just, av alla nationaliteter, svenskar inte ska kunna ta emot svenska ordnar är något egendomligt. Beslutet från 1975 framstår, inte minst så här efteråt, som ett provinsiellt uttryck för kulturradikalism

och historielöshet – strömningar som inte var helt ovanliga för 25 år sedan. Kung Gustaf Adolf uttryckte vid sitt sista ordenskapitel sitt beklagande över ”att behöva bryta en över 200 år gammal tradition, som i många avseenden varit en tillgång att räkna med”.

I andra länder spelar ordensväsendet fortfarande en roll liksom i det internationella umgänget. Tydligt är Bulgarien det enda land i vår omvärld som har avskaffat alla ordnar, och detta har skett efter realsocialismens undergång. Andra f.d. öststater har däremot varit angelägna om att markera sina nyvunna identiteter genom att rekonstruera sina nationella belöningssystem.

Det finns naturligtvis andra former för officiella belöningar än ordnar, men vi kan inte tycka att det finns någon rimlig anledning att utesluta den möjligheten som är så vanlig i vår omvärld. Man bör därför göra en översyn av det nuvarande belöningssystemet.

Herr talman! Jag står förstas bakom bägge de moderata reservationerna, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 77 KENNETH KVIST (v):

Herr talman! Med all respekt för vad som framförs i övriga reservationer yrkar jag bifall endast till reservation 2 och i övrigt till hemställan i utskottets betänkande.

Reservationen tar upp frågan om att göra den internationella kvinnodagen till allmän helgdag. Kampen för jämlikhet har gjort stora framsteg, men mycket återstår än innan vi har jämlikhet, jämställdhet, mellan könen. Det är nödvändigt att denna kamp kan manifesteras, att det går att erinra om den, i alla olika sammanhang. Ett sådant verksamt medel är högtidlighållandet av den 8 mars. Det ger möjlighet för kvinnor att gå ut och demonstrera, att ställa sina rättmätiga krav på jämställdhet. Därför är det bra om den 8 mars görs till en helgdag.

Herr talman! Därmed yrkar jag bifall till reservation 2 och i övrigt till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 78 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! Det här är inte ett så stort ärende, men det finns på riksdagens bord. Det är två saker som jag i korthet vill ta upp, nämligen helgdagarna och flaggningen.

Först och främst har vi den 6 juni. När vi äntligen beslutade oss för att den 6 juni skulle bli nationaldag – som Nils Fredrik Aurelius beskrev här – och inte bara svenska flaggans dag, borde man redan då ha kopplat nationaldagen till en arbetsfri dag eller helgdag. Det är ingenting som behöver innebära något slags osund nationalism men ändå högtidlighålla vårt land med allt vad det innebär. Vi får inte släppa nationaldagsfirandet eller flaggfirandet till grupper som missbrukar den svenska flaggan och nationalismen och gör den till rasism. Om jag inte är felunderrättad firar man i ett antal kommuner den 6 juni med att hälsa nya medborgare välkomna till Sverige och kommunerna. Det är en fin tradition.

En annan sak är kostnadsfrågan. Det är givet att en ny helgdag kostar pengar på olika sätt – antingen att det blir ledig dag eller att man för dem som jobbar helgdag ger ersättning för obekvämtid. Det är mot den bakgrunden som förslaget att slopa annandag pingst ska ses. I ärlighetens namn innebär det en marginell besparing, eftersom annandag pingst alltid

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Helgdagar, ordnar och
flaggor*

är på en måndag medan den 6 juni av och till hamnar på en lördag eller söndag.

Den andra frågan gäller flaggningen i kammaren och i anslutning till riksdagsbyggnaderna. Det är otvetydigt så att Sverige är med i EU, och vi i Folkpartiet känner stolthet i det. Det vill vi manifestera på många sätt. Vi anser att det skulle vara en lämplig åtgärd att ha en EU-flagga hängande härinne för att markera medlemskapet och samhörigheten.

Herr talman! Jag står givetvis bakom våra reservationer, men för tids vinnande yrkar också jag bifall endast till reservation 1.

Anf. 79 BARBRO HIETALA NORDLUND (s):

Herr talman! Lennart Kollmats sade nyss att det här inte är något stort ärende, men inte desto mindre behandlas nu en lång rad motioner från allmänna motionstiden 1998 och 1999. Det är många motioner som är gamla bekanta och som återkommer årligen.

Herr talman! Jag ska kommentera de frågor som har föranlett reservationer till betänkandet.

Gör nationaldagen till helgdag! Som vanligt upprepar den borgerliga grupperingen sitt krav att den 6 juni ska bytas ut mot annandag pingst och bli helgdagsförklarad. Nu är vi alla eniga med motionärernas och reservanternas uppfattning om att nationaldagen har ett symbolvärde. Vi är också överens om att det är viktigt och positivt att firandet av den 6 juni manifesterar betydelsefulla demokratiska värden i vårt samhälle. Vid de tal som hålls den dagen finns engagemanget mot rasism och främlingsfientlighet. Vår historia och nationella stolthet och vår internationella samhörighet lyfts likaså ofta fram.

Nationaldagen på Skansen är ett välkänt begrepp med kungafamilj och talman i spetsen. Runt om i landet viftas det den 6 juni glatt med svenska flaggan. Flaggsymbolen är sannerligen i den meningen återtaggen.

Jag har ett program från ett 6 juni-firande i min hemkommun Borlänge. I det firandet fattas ingenting av allt det trevliga och positiva innehåll som reservanterna vill ska finnas. Men som vanligt när vi debatterar frågan anföras som argument för helgdag att de flesta europeiska länder och övriga nordiska länder har helgdag på sina respektive nationaldagar. Ja, det är sant. Men det utvecklar inte per automatik firandet. Innehållet och utformningen varierar historiskt och kulturellt. Det är från den karnevalsyras och folkfest som vi åser med förundran, och kanske avundsjuka, den 17 maj till en visserligen helgdag men en stilla, mer allvarsfylld, stämning med tända ljus i fönstren, kyrkogårdsbesök och kaffedrickning i Finland på frihetsdagen den 6 december.

Enligt min erfarenhet och utskottsmajoritetens uppfattning har nationaldagsfirandet i Sverige en fin, värdig, trevlig och rimlig omfattning, som jag tror motsvarar ganska väl vad invånarna, folket, uppfattar som legitimt i dag.

Herr talman! Vänsterpartiet vill också att internationella kvinnodagen ska vara helgdag i Sverige.

Utskottsmajoriteten avstyrker motionen, men vi är många som tillsammans med Kenneth Kvist och andra med glädje firar den internationella kvinnodagen. Att den dagen förstås oftast inträffar en vardag hindrar definitivt inte högtidlighållandet så värst mycket. Den 8 mars i år mani-

festerades mycket fint här i riksdagen, t.ex. Annars träffas vi på kvällen. Mera omfattande festligheter eller seminarier har vi brukat kunna förlägga till helgen närmast före eller helgen efter den 8 mars.

I Västerreservationen sägs det också att Sverige bör sälla sig till de övriga 15 länder som redan beslutat att göra dagen till helgdag. Vidare sägs att det skulle vara en viktig markering av Sverige som ett land som strävar efter jämställdhet.

Ja, visst är det viktigt att vi genom de beslut vi fattar och genom olika markeringar medverkar till att Sverige fortsätter att utveckla jämställdheten. Men de länder, herr talman, som redan har gjort internationella kvinnodagen till helgdag är dessvärre inte de länder som vi i första hand ser som våra föredömen i jämställdhetsarbetet.

För övrigt har FN proklamerat många dagar som speciella dagar för att markera betydelsen av, solidariteten med och kunskapen om olika grupper och företeelser i världen. Gårdagen, t.ex., – den 11 april – var en dag som FN hade proklamerat som Parkinsondagen. Jag tycker att det är bra. Det ger extra tillfälle till uppmärksamhet och insikt. Vi ska ta vara på det, men vi ska nog akta oss för att låta det gå inflation i helgdagsförklaringarna.

Herr talman! Så går jag över till den verkliga långköraren här i riksdagen – frågan om det svenska ordensväsendet. Alltsedan det reformerades 1975 har moderaterna i motion efter motion, år efter år, krävt att ordenssystemet på nytt reformeras, med främsta syfte att åter kunna ge svenska medborgare ordensbelöningar. Kristdemokraterna har nu mer uttalat i motioner sällt sig till anhängarna av ett reformerat offentligt belöningsystem. Flera av motionerna känner vi igen som identiska år från år. Sverige, säger man, bör ta steget fullt ut och ge medborgarna rätt att erhålla ordnar och återupprätta Vasa- respektive Svärdsorden. Moderaterna och kristdemokraterna begär en översyn av ordensväsendet. I motionerna anges detaljrikt vad översynen syftar till. T.ex. kan konungen på regeringens uppdrag förläna ordnar tre gånger per år: på sin födelsedag, på nationaldagen samt på Gustav Adolfsdagen. I en motion föreslås att en medalj för särskilda krigsmannaförtjänster införs.

Herr talman! Att endast utländska medborgare får motta svenska ordnar utgör ett problem, som moderaterna och kristdemokraterna beskriver det. I en motion som de yrkar bifall till sägs att Sverige möts av mistänksamhet i internationella sammanhang när de svenska tjänstemännen och representanterna kommer till t.ex. banketter och till mottagningar. Herr talman! Nu ska jag citera direkt ur en motion. Det kan "lätt tolkas som att Sverige skickar mindre kvalificerad personal".

Herr talman! Detta framhålls på fullt allvar nu, år 2000. Det är absurt att svenska tjänstemän och representanter som är kompetenta och seriösa skulle uppfattas som mindre kvalificerade för att de i internationella sammanhang inte är behängda med ordnar.

Ganska osökt kom jag, när jag läste detta, att tänka på dåvarande riksdagsledamoten Nancy Eriksson, som debatterade med någon som var upprörd och tyckte att frackbröst utan medaljer ser så avklädda ut. Nancy Eriksson lär då ha sagt så här: Jag skäms inte över mitt nakna bröst.

Herr talman! I en av motionerna sägs att det officiella belöningsystemet förstås uppfattas som otillräckligt, men också som oöverskådligt. Det kan jag gott inse och instämma i. Det är möjligen så att det är oöver-

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Helgdagar, ordnar och
flaggor*

skådligt. Det var säkert inte lättare att överskåda före 1975. För folkflertalet uppfattas det dessutom som omodernt, ojämnt, obegripligt, odemokratiskt och ointressant.

På sikt kan det kanske finnas skäl att från grunden undersöka hur ett officiellt belöningssystem skulle kunna se ut i ett demokratiskt modernt samhälle. Jag är personligen inte så främmande för den tanken, men i så fall måste det ske utifrån helt andra utgångspunkter än det krav som föreligger i dag om att återinföra och återupprätta det svenska ordensväsendet.

Till sist, herr talman, vill jag säga att det i betänkandet också behandlas några motioner om flaggningsrutiner och om flaggning i kammaren. Det gäller bl.a. svenska flaggans placering i kammaren och yrkanden om att också EU-flaggan ska finnas i kammaren. Utskottet hänskjuter de frågorna för ställningstagande till talmannen.

Med det ber jag att få yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande i dess helhet och också avslag på de fyra reservationerna.

Anf. 80 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik:

Herr talman! Beträffande den näst sista frågan som Barbro Hietala Nordlund tar upp, nämligen frågan om belöningssystemet och ordensväsendet, uppfattade jag ändå att det kanske fanns en liten vilja att utreda ett, som det hette, modernt belöningssystem. Det bör man göra relativt förutsättningslöst, i så fall.

Barbro Hietala Nordlund kan ändå inte mena att det skulle vara så förfärligt odemokratiskt och omodernt i våra grannländer eller ute i Europa, där man har olika typer av belöningssystem med ordnar och utan ordnar. Är det så att dessa länder är odemokratiska och omoderna i alla avseenden, eller kan det rentav vara så att t.o.m. vi svenskar kan ha någon lärdom att hämta när det gäller hur man ser på sådana här saker i andra länder, som vi umgås med internationellt? Det blir en liten fråga.

I övrigt uppfattade jag egentligen inga tydliga argument i den frågan, och inte heller beträffande nationaldagen som helgdag. Det visar sig att Barbro Hietala Nordlund talar mycket varmt om nationaldagen och tycker att den bör firas med intressant innehåll, exempelvis något slags ceremoni som markerar välkommandet av nya medborgare.

Då är frågan varför nationaldagen inte ska vara helgdag, dvs. arbetsfri dag. Det hörde vi inget argument om. Är det inte så att det underlättar om man kan börja tidigare på dagen och inte måste fira på kvällen efter arbetets slut om man vill göra nationaldagsfirandet till en familjefest? Man tänker sig kanske att hela familjer, som exempelvis har blivit svenska medborgare, ska närvara. Vore inte det en fördel?

Anf. 81 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Nils Fredrik tyckte sig skönja en öppning när det gäller att utreda ett officiellt belöningssystem. Det jag kommenterade var att vi definitivt inte kan ha de utgångspunkter som reservanterna har, i och med att reservanterna har yrkat bifall till motioner som jag inte tycker är så sympatiska i sin hållning som Nils Fredrik Aurelius vill framställa det som. Han talar om en översyn inför ett modernt system. Det handlar motionerna egentligen inte om. Där talar man väldigt ingående om hur det ska se ut, och det är någonting som vi definitivt uppfattar som omo-

dernt och odemokratiskt. På de premisserna kan det inte finnas minsta skäl att göra en översyn.

Jag inser naturligtvis att det finns en process också när det gäller detta. Det finns en diskussion om hur ett modernt samhälle ska visa uppskattning och belöna människor. Min utgångspunkt är att människor ska ha en ordentlig lön och leva i ett välutvecklat välfärdssamhälle och naturligtvis också på andra sätt få uppskattning. Diskussionen om hur man ska utveckla det är en diskussion som parterna – arbetsgivare och arbetstagarer – för. Vi har klockor, armband och medaljer. Jag tror att alla de som bör belönas också belönas på det sättet.

Öppningen som Nils Fredrik ansåg sig höra om gick i så fall ut på att det kan finnas skäl att föra en diskussion om hur det ska se ut. Men min uppfattning är att det aldrig ska ske utifrån de utgångspunkter som ni har yrkat bifall till i och med att ni har tagit motionerna till ert hjärta.

Anf. 82 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik:

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i att människor bör ha en ordentlig lön efter skatt. Det är vi säkert överens om. Om man sedan vill ha en rejäl pension och en medalj är väl det också bra.

Jag tror att man kan säga att det finns ett behov av ett väl fungerande officiellt belöningssystem som kanske inte exakt liknar det gamla i alla avseenden men som ändå stämmer med internationella jämförelser.

Eftersom jag anför så sympatiska motiveringar, enligt Barbro Hietala Nordlund, ska jag fortsätta att vara sympatisk och säga att jag ändå uppfattar att det finns någon liten öppenhet för diskussioner framöver. Jag vill påpeka att vi inte alls är efter år har motionerat i kommittémotioner och liknande. Vi har velat ge socialdemokraterna lite större möjligheter att komma ifrån låsningar i det här avseendet. Vi hoppas att det kan fortsätta så.

Sedan vill jag bara påpeka att jag inte fick några svar på mina frågor om nationaldagen. Det var kanske trots allt det viktigaste som vi diskuterade i detta ärende. Skulle det inte underlätta för ett trevligt familjefirande, t.ex. inklusive ceremonier för nya medborgare, om man hade nationaldagen som en arbetsfri dag?

Anf. 83 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte heller att det är något starkt argument för att familjen ska få fira. Jag tror inte att det här är någonting som man genom politiska beslut eller på annat sätt kan kommandera fram.

Vi har ju sett den fantastiska utvecklingen av nationaldagsfirandet i vårt land. I det program som jag hänvisade till och som jag hade framför mig finns allt det här med. Där finns mottagande av nya medborgare. Där finns också aktiviteter för barnen. Man kan börja tidigt på kvällen. Det här är inte heller något starkt argument.

Min utgångspunkt är att vi har en form som motsvarar vad flertalet tycker är rimligt. Sedan finns det en process när det gäller detta. Jag har alltså inte intagit någon rigid hållning och har inte något absolut motstånd till att det skulle vara en helgdag. Det pågår säkert en process, men det finns ingen opinion för detta som är tillräckligt tydlig, stark eller entydig i vårt land. Många tycker att det här är lite av en pseudodebatt.

Prot.

1999/2000:96

12 april

Helgdagar, ordnar och flaggor

Anf. 84 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Herr talman! Jag får väl fortsätta pseudodebatten, eftersom det handlar om nationaldagen.

Jag var djupt imponerad av Barbro Hietala Nordlunds alla positiva uttryck kring nationaldagen. Det handlade om symbolvärde, demokratiska värden och jag vet inte allt. Det var mycket trevligt att höra. Jag trodde att det skulle sluta i att Barbro Hietala Nordlund skulle säga att hon hade ändrat uppfattning och skulle tillstyrka den här reservationen, men det gjorde hon dessvärre inte.

Barbro Hietala Nordlund talade om ett symbolvärde. Det är intressant. Då vill jag gärna höra en jämförelse med annandag pingst. Hur mycket symbolvärde har annandag pingst för Barbro Hietala Nordlund, eftersom hon sätter den dagen före nationaldagen som helgdag? Vi har ju ställt dessa dagar mot varandra för att vi inte ska åstadkomma någon kostnadsfördyring. Det blir snarare tvärtom; det blir något billigare. Kan jag få höra alla dessa positiva uttryck om annandag pingst? Det tycker jag skulle vara utomordentligt spännande som en jämförelse.

Anf. 85 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Jag lägger inte något tungt symbolvärde vid annandag pingst, även om jag gärna firar pingsten med alla de attribut som tillhör annandag pingst.

Jag tycker inte att frågan om nationaldagen som helgdag är så tung att man utan vidare ska ta bort annandag pingst. Frågan är inte så intressant för närvarande att den ska få den dimensionen. Jag tycker att vi firar på ett så bra och positivt sätt som vi kan önska och som är rimligt i vårt land för närvarande. Det kan finnas ett värde för människor i att ha långledigt under pingsten. Jag tror att jag har använt det argumentet någon gång också. Många uttalar sin uppskattning över att ha två helgdagar på raken. Jag har inget annat skäl. Jag tycker inte heller att jag behöver ha det. Utskottsmajoriteten och jag personligen tycker att det är bra som det är.

Anf. 86 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Barbro Hietala Nordlund har ju en stor poäng i det hon säger om att en del av de länder som har den 8 mars som helgdag inte är några föredömen när det gäller jämställdhet mellan könen. Det är riktigt. En del länder använder t.o.m. den 8 mars nästan till att befästa konservativa könsroller.

Jag skulle vilja vända på argumentet, herr talman. Då finns det desto större anledning för ett progressivt och framsynt land som Sverige att särskilt uppmärksamma den här dagen, betona den och ge en verklig möjlighet till en än mer kraftfull manifestation av jämlikheten. Framför allt handlar det kanske om att vi i praktisk handling ska se till att det händer något. Det är ändå viktigare än denna symbolgest, men den är i sig nog så viktig.

Även om Barbro Hietala Nordlund har en hel del poänger och naturligtvis är lika mycket för jämställdhet som jag har jag icke övertygats av hennes argument mot att göra den 8 mars till helgdag utan framhärdar i mitt yrkande av bifall till reservation nr 2.

Ett annat år kanske vi kan tänka oss att låta folk få mera tid både på nationaldagen och den 8 mars genom att vi tar bort annandag pingst och i

stället gör så att det blir helgdagsaftnar båda dessa andra dagar. Det skulle innebära att man jobbar halva dagarna. Då skulle ju firandet och demonstrerandet få mera tid, utrymme och uppmärksamhet. Det kanske vore en bra kompromiss att tänka på till en kommande gång då de här frågorna kommer upp i kammaren.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Helgdagar, ordnar och
flaggor*

Anf. 87 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik:

Herr talman! Kenneth Kvist stod här i förra årets debatt och talade sig varm för den 6 juni som helgdag. Det här året har han inte pläderat för det, men jag förstår att han fortfarande är en varm anhängare av det. Nu lyfter han fram kvinnodagen, den 8 mars, som helgdag.

Jag tror säkert att Kenneth Kvist med den kreativitet som han har kommer att hitta många andra spännande dagar som han vill föreslå som helgdagar. Jag är överens med Kenneth Kvist om mycket när det gäller firandet av den internationella kvinnodagen. Vad vi i framtiden kan komma att debattera i den här kammaren ser jag med spänning fram emot. Men för dagen tycker jag inte att Kenneth Kvist har hittat argument som övertygar mig särskilt.

Anf. 88 KENNETH KVIST (v) replik:

Herr talman! Barbro Hietala Nordlund kan vara helt lugn, och det är hon nog. Jag tänker nog inte uppfinna några fler helgdagar. Men det finns naturligtvis vissa skäl för nationaldagen, och det finns framför allt skäl för den 8 mars som vi har velat koncentrera krafterna och opinionsbildningen på den här gången.

Tyvärr vill regeringspartiet inte röra sig i någon riktning vare sig det gäller nationaldagen eller den 8 mars. Det är synd.

Herr talman! Folkpartisten, som yttrade sig förut, undrade vad det var för bra med annandag pingst. Man skulle ju kunna ta bort annandag pingst och sedan ge en halv dags ledighet den 8 mars och en halv dags ledighet på nationaldagen. Nu finns det inget sådant yrkande, men det är en tanke som det kan finnas anledning att återkomma till nästa år.

Vi får, som sagt, återkomma till detta. Förhåll er lite mer öppensinniga till dessa krav! De är begränsade. Det är ingen som kräver att Världsbokdagen, som FN uppmärksammar i morgon, Parkinsondagen eller liknande ska vara allmänna helgdagar. I så fall skulle vi kunna hitta på helgdagar alla dagar året runt. Någon sådan arbetsfientlig linje har jag inte. Det ska naturligtvis arbetas huvuddelen av årets dagar, och vi hoppas att alla också har ett jobb att gå till.

Anf. 89 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag visar ofta riksdagen, och när jag står där uppe på åhörarläktaren och pekar ut över kammaren får jag en hel del frågor. Jag beskriver naturligtvis också vad som finns här i kammaren. En fråga som jag får väldigt ofta är varför det ser så tomt ut runt talarstolen. Då kommer nästa fråga: Varför hänger den svenska flaggan där borta i ett hörn? Varför finns den inte i anslutning till talarstolen?

Jag har också blivit uppringd av flera stycken som tittar på TV och påpekar att när det är reportage från riksdagen är det ofta just talarstolen som är i fokus. Många framför då att det vore trevligt om det fanns en svensk flagga i anslutning till talarstolen så att man direkt såg att sänd-

ningen kom från Sveriges riksdag. Man kan jämföra med andra länder och andra parlament, där det är vanligt med landets flagga i anslutning till talarstolen.

Herr talman! Jag hoppas att när min motion nu lämnas över till talmannen för avgörande ska det anses såväl naturligt som vackert att ha svenska flaggan bakom denna talarstol, precis som det i går var naturligt och vackert med två svenska flaggor i andrakammarsalen bakom talarstolen när Frankrikes president Jacques Chirac talade. Jag blev väldigt glad när jag såg det och tyckte att det var fint.

Fru talman! Jag ser nu fram mot att snart i detta parlament och i anslutning till denna talarstol få se den svenska flaggan.

Anf. 90 INGVAR SVENSSON (kd):

Fru talman! För 15 år sedan besökte jag tillsammans med en grupp europeiska kristdemokrater El Salvador. När salvadoranerna vid något tillfälle sjöng sin nationalsång gjorde de någonting som jag tyckte var väldigt konstigt – mitt sätt att reagera är kanske typiskt svenskt. De tog nämligen handen till hjärtat. Jag tyckte att det såg lite patetiskt ut – i mitt oförnuft och min omognad. Jag frågade vår reseledare varför de gjorde så. Han tittade på mig och sade: Vad gör ni själva i Sverige? Jag blev väldigt snopen och skämdes, för jag förstod innebörden av det hela i ett enda svep.

Det är väl så att vi har varit rädda för att visa vår nationella identitet i olika sammanhang. Jag tror att det skulle förstärka den nationella identiteten och symbolvärdet om vi gjorde nationaldagen till en helgdag. Jag föreslår att Barbro Hietala Nordlund och socialdemokraterna blir lite mer borgerliga, dvs. lite mer medborgerliga.

Jag undrar också varför det är så förfärligt farligt med belöningssystem. Det kan väl inte vara så att ordet uppskattning bara kan tolkas på ett sätt enligt Socialdemokraterna, dvs. att ta ut skatt från någon?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

10 § Fråga om medgivande enligt 4 kap. 8 § första stycket regeringsformen att väcka åtal mot riksdagsledamot

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU21

Fråga om medgivande enligt 4 kap. 8 § första stycket regeringsformen att väcka åtal mot riksdagsledamot.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 15 §.)

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 1999/2000:JuU14
Ändringar i rättshjälpslagen (prop. 1999/2000:59).

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Ändringar i
rättshjälpslagen*

Anf. 91 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Det är en smärre justering av den nu gällande rättshjälpslagen som föreligger här i kammaren. Regeringens proposition går ut på att man ska minska de avgifter som den rättssökande allmänheten ska betala i de fall de kan vara berättigade till allmän rättshjälp. Det är i och för sig alldeles utmärkt. Det är över huvud taget min och partiet Kristdemokraternas grundinställning att den rättssökande allmänheten ska ha möjligheter att i ganska stor utsträckning få rättshjälp. Till den ändan har vi motionerat om att regeringen ska få i uppdrag att se över det här systemet.

Jag yrkar alltså bifall till reservationen under mom. 2.

Det här har varit uppe flera gånger, och det framgår också av handlingarna att vi har diskuterat det tidigare. Vi vidhåller att rättshjälpens utformning i Sverige i dag har blivit väldigt snäv. Till att börja med har man försäkringssystemet såsom varande det grundläggande, och först i andra hand kommer den allmänna rättshjälpen in, dvs. i undantagsfall. Och när den kommer in är det snäva ekonomiska ramar, som är absoluta. Man har en inkomstgräns, och sedan är det slut. Det är inte bara en inkomstgräns, utan det är också en kostnadsram, vilket redan det är ett stort äventyr, eftersom man på förhand aldrig riktigt kan överblicka hur omfattande en rättegång kommer att bli.

När man nu har det här begränsade omfånget, eftersom det är accepterat i försäkringssystemet, skulle man kunna vara något generösare i de undantagsfall, som det då blir, där det är berättigat med allmän rättshjälp.

Vi menar att man ska kunna överlämna till domstolarna att efter vissa generella principer i det enskilda fallet fastställa om vederbörande har ett behov av allmän rättshjälp. Det är inte bara inkomstförhållandena som kan vara avgörande, utan det är även processföremålet, arten, och också värdet och betydelsen av processen för den enskilde. Det borde rimligtvis domstolen kunna göra efter ganska generella principer.

Nu har det blivit ett väldigt komplicerat system, med stora inslag av kamerala element. Det är inte lyckosamt när hanteringen av rättshjälpen blir svårare och mera omfattande än att handlägga själva tvisten. Vi måste i Sverige försöka, så länge vi nu har dessa bidragssystem, ha en viss återhållsamhet när det gäller att krångla till systemet.

Jag ser att det bara i den här lilla propositionen finns sex intervaller för olika avgiftsuttag. Det är något slags småsnålhet, som säkerligen i slutändan visar sig vara statsfinansiellt mindre lyckad. Vi ska ju inte skapa en massa arbetstillfällen för byråkratin.

Den här lagstiftningen är väldigt generell i lagboken, och sedan går det över till förordningar och slutar med Domstolsverkets författningssamling. Regelsystemet är krångligt och svårt att överblicka.

Det rör heller inte några stora belopp statsfinansiellt, enligt vad jag kan se, men däremot vet vi ju att när det gäller för den enskilde att komma till sin rätt är det utomordentligt väsentligt, kanske mycket mer

väsentligt än vad vi många gånger tror. Jag inbillar mig att fler och fler körs över av rättssystemet i Sverige. Människor som känner att de inte kommer till sin rätt blir s.k. rättshaverister och ställer till ett elände för sig själva och andra under årtal.

Fru talman! Med en vädjan om att regeringen omgående gör en ordentlig genomlysning av rättshjälpsystemet som det nu har utformats, så att vi kan göra en förutsättningslös genomgång av detta, ber jag att få tacka för mig.

Anf. 92 BENGT-GÖRAN HANSSON (s):

Fru talman! Som Rolf Åbjörnsson säger, är det här fråga om smärre avvikelser och justeringar, men det är likväl en glädjande proposition eftersom det faktiskt är mer pengar till rättsväsendet. Regeringen har i propositionen föreslagit riksdagen ändringar i rättshjälpslagen som ska träda i kraft den 1 juli 2000.

Nuvarande rättshjälpslag gäller sedan den 1 december 1997. Lagen har till grundläggande syfte att ge rättsliga bistånd åt dem som inte kan få det på annat sätt.

Enligt lagen är rättshjälpen subsidiär till rättsskyddet, dvs. den som har en rättsskyddsförsäkring eller liknande rättsskydd som täcker den aktuella angelägenheten får inte beviljas rättshjälp. Vidare innebär lagen att den som inte har rättsskydd av detta slag, men som borde ha haft det med hänsyn till sitt försäkringsskydd i övrigt eller sina personliga och ekonomiska förhållanden, får beviljas rättshjälp endast om det finns särskilda skäl. Som en allmän förutsättning för att rättshjälp ska beviljas gäller att det, med hänsyn till angelägenhetens art och betydelse, tvisteföremålets värde och omständigheterna i övrigt, är rimligt att staten bidrar till kostnaderna.

De senast årens löneökningar har dock inneburit att många rättssökande passerat den tidigare gränsen för rätt till rättshjälp, vilket var en av orsakerna till att gränsen även justerades förra året. Många rättssökande har också passerat en gräns till ett högre avgiftsintervall och får därmed en högre avgift än tidigare.

Höjningen av inkomstgränserna för rätt till rättshjälp har medfört att de olika avgiftsintervallen inte längre är så väl avpassade i förhållande till gränserna. För att skapa bättre överensstämmelse mellan intervallen och inkomstgränserna bör enligt regeringens mening en höjning av avgiftsgränserna ske.

Vidare är det viktigt att de personer som har de sämsta ekonomiska förutsättningarna inte får höga avgifter. För att åstadkomma lättnader för dessa personer bör, såsom Domstolsverket föreslagit, intervallens omfång justeras så att fler personer kommer i de lägre intervallen.

Regeringens förslag innebär dels att rättshjälpsavgifterna sänks genom att gränsvärdena höjs i samtliga sex intervall, dels att den som har lämnat rådgivning ska ha rätt till ersättning såväl vid nedsättning av rådgivningsavgiften till hälften som vid befrielse från sådan avgift.

En motion med anledning av propositionen har väckts av Rolf Åbjörnsson m.fl. I motionen, Ju15, anförs att regelsystemet för rättshjälp bör utformas så att det i varje enskilt fall görs en bedömning av behovet av rättshjälp. Rättshjälpen ska enligt motionen utan begränsningar erbjudas den som har behov därav.

Personligen är jag mycket nyfiken på motionens konsekvens vad gäller de nya kostnaderna för staten. Även om jag, och tydligen även motionären Rolf Åbjörnsson, tycker att regeringen på ett framgångsrikt sätt skapat extra ekonomiska resurser är det tveksamt om vi ska prioritera bidrag från statens likväl begränsade resurser till en mindre krets som har förmåga att stå för sina rättsliga kostnader själva.

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden och har påpekat att rätten till rättshjälp alltsedan rättshjälpslagens tillkomst har begränsats av att den rättssökandes inkomst inte får överstiga ett visst belopp. Denna inskränkning kom sig av att rättshjälpen var avsedd att ge möjlighet till rättsligt bistånd för den som annars inte skulle kunna ta till vara sina rättsliga intressen. Staten skulle med andra ord inte bidra till kostnader som den rättssökande själv hade ekonomisk förmåga att svara för.

Utskottet gör den bedömningen, både tidigare och nu, att hela syftet med 1996 års rättshjälpslagsreform skulle äventyras om lagen skulle ändras enligt motionen. Utskottet avstyrker därför motion Ju15.

Två motioner har väckts under allmänna motionstiden 1999. Motion Ju809 av Inger Strömbom föreslår en utredning om rättegångskostnader i vårdnadstvister. Motion So329 av Barbro Feltzing handlar om rättshjälp vid pisksnärtsskador.

Utskottet har med utgångspunkt i motion Ju809 svårt att se att nuvarande regler skulle skapa särskilda svårigheter för personer som varit intagna på kriminalvårdsanstalt att erhålla rättshjälp. Det borde snarare vara så att personer som verkställt längre fängelsestraff – och som ofta kan antas ha låga inkomster – har goda möjligheter att erhålla rättshjälp, varför utskottet avstyrker motion Ju809.

Utskottet kan utifrån motion So329, mot bakgrund av det kostnadsansvar som försäkringsbolagen normalt åtar sig, inte finna annat än att gällande reglering innebär att den som drabbats av pisksnärtsskada inte av kostnadsskäl ska behöva avstå från att driva frågor om ersättning för skadan. Något behov av att utöka möjligheten att erhålla rättshjälp i fråga om tvister om pisksnärtsskador finns inte enligt utskottets uppfattning, varför motion So329 i denna del avstyrks.

Som avslutning vill jag nämna att regeringen nästa vecka startar en utredning som just ska utvärdera rättshjälpslagen. Utredningen ska vara klar i oktober 2001.

Fru talman! Jag vill sammanfattningsvis yrka bifall till de fyra hemställanspunkterna, som innebär att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättshjälpslagen samt att motionerna Ju15, Ju809 och So329 avslås.

Anf. 93 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Själva idén med vårt sätt att se på det här är att man ska bevilja rättshjälp efter behov i det enskilda fallet. Det är ingenting som säger att det behöver bli dyrare än det system som man har nu. Det ger snarare ett mjukare instrument för att hantera den här frågan.

Jag tror att det rör sig om 60 miljoner som i dag går till rättshjälpen. Det förefaller inte vara så ute på fältet. I princip är den allmänna rättshjälpen knappt existerande. Genom inkomstgränserna har man skapat ett system där den rättssökande allmänheten inte kan hävda sin rätt.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Ändringar i
rättshjälpslagen*

Jag tycker att det är lite djärvt att lägga upp detta som något slags klasskampshistoria, när det är fråga om att människor med inkomstslagen kring 20 000 kr i månaden är uteslagna från allmän rättshjälp. Det är ett oerhört snävt synsätt. Att det statsfinansiellt skulle gå över styr därför att människor skulle kunna hävda sin rätt har jag också väldigt svårt att begripa.

Slutligen undrar jag: Hörde jag rätt att utredningen skulle redovisas i oktober 2001?

Anf. 94 BENGT-GÖRAN HANSSON (s):

Fru talman! Självklart är intentionerna med rättshjälpslagen att var och en ska kunna pröva sin fråga och ha råd att göra det. Bedömningen från utskottets sida i betänkandet är just att det åvilar respektive att ha råd till det. Har man inte råd till det ska man ha ett skyddsnet. Det är rättshjälpslagen.

Det är inga små pengar vi pratar om. I budgeten för år 2000 har vi 200 miljoner under hantering av just rättshjälpslagen. Går vi tillbaka till den situation som gällde före 1997 ser vi att det åtminstone är 50 %, kanske 100 % höjning av nivån, alltså oerhört mycket pengar.

Nu är kanske inte intentionen med motionen att man fullt ut ska gå tillbaka till den situation som gällde före 1997. Likväl är det oerhört mycket pengar. Om vi nu ska prioritera, måste det finnas bättre ställen inom rättsväsendet och domstolsväsendet än att just dryfta den här frågan än en gång.

Vad gäller översynen av hela den här lagen, som har gällt sedan 1997, är som sagt regeringens avsikt att utredningen ska starta nästa vecka. Den kommer att ha en bred och genomlysande arbetsmetodik och kommer att redovisas i oktober 2001. Det är avsikten, ja.

Anf. 95 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd):

Fru talman! Jag ska inte diskutera siffror för mycket. Men jag har genom propositionen kommit fram till att antalet ärenden 1999 skulle vara ungefär 1 600. Med en viss snittkostnad skulle kostnaden för systemet ligga kring 60 miljoner under föregående år. Jag kan inte ens om man tog till de 200 miljonerna se att det är så förfärligt stora belopp.

Det här är väl i grunden en värdefråga, hur stor social tyngd man lägger vid att medborgarna får sin rätt. Jag har en intensiv känsla av att i Sverige i modern tid har detta inte uppfattats som särskilt viktigt. Särskilt inte från socialdemokratins sida är det särskilt viktigt att människor kan kräva sin rätt.

Man lever i föreställningen att domstolarna och andra myndigheter på något sätt agerar till den enskildes fromma och att det inte behövs något biträde. Det är den villfarelsen som orsakar att många människor kommer i kläm i systemet.

Om man nu gör en utvärdering skulle jag vilja vädja om att man försöker fånga upp dessa människor. Det vet jag inte med mig finns analyserat på ett bra sätt.

Anf. 96 BENGT-GÖRAN HANSSON (s):

Fru talman! När det gäller siffrorna behöver vi kanske inte diskutera exakt vad som är rätt och fel, för det är omöjligt att se. Man kan inte veta

vilket inkomstläge som respektive sökande har. Därför är ingen siffra riktigt sann.

Historiskt kan man säga att skillnaden mellan 1997 och 1998 var 80 miljoner. Domstolsverket påstod att detta kan härröra just från förändringar i rättshjälpslagen.

Självklart måste regeringens ambition när det gäller utredningen vara att inte titta bara på den ekonomiska delen utan också på hur utfallet har blivit för den enskilde. Jag hoppas, och är övertygad om, att det kommer att bli mycket bra att ha utredningen och översynen i det fortsatta förändringsarbetet i fråga om rättshjälpslagen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Ändringar i
rättshjälpslagen*

12 § Integrationspolitik

Integrationspolitik

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 1999/2000:SfU10
Integrationspolitik.

Anf. 97 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! I betänkandet SfU10 gör utskottets majoritet en analys av verkligheten. Den analysen kan jag i många avseenden instämma i. Dessvärre drar man nästan inga slutsatser av analysen. Det faktum att integrationspolitiken misslyckats leder i stället endast till att Socialdemokraterna, ivrigt understödda av Miljöpartiet och Vänstern, i betänkandet förordar mer av den politik som har totalhavererat.

På s. 8 i betänkandet konstateras det att utvecklingen inom integrationsområdet för närvarande inte är tillfredsställande i förhållande till de mål som ställts upp. Majoriteten nöjer sig med att lita på ett åtgärdsprogram som regeringen, enligt uppgift, ska genomföra samt att riksdagen till år 2002 ska erhålla en skrivelse.

Den nuvarande politiken har gjort människor till klienter. Duktiga och ofta välutbildade människor har klientifierats. Det måste nu bli slut på det här politiska fixandet. Det är dags att ge makten tillbaka till människorna.

Jag vill göra kammarens ledamöter uppmärksamma på det särskilda yttrande som vi moderater har i betänkandet.

Socialdemokraterna talade en gång om egenmakt. I stället för att ha makt över sina egna liv har människor gjorts ännu mer beroende – ja, nästan livegna.

Socialdemokraterna talade en gång om solidaritet. I stället för solidaritet med de sämst ställda har politiken medfört en omfördelning inom medelklassen, samtidigt som de fattigas chans att bryta utanförskapet har minskat.

Socialdemokraterna talade en gång om välfärdspolitik. I stället för välfärd har politiken inneburit att de sämst ställda drabbats av ofärd.

Integration är ett missbrukat begrepp. Olika människor menar ofta olika saker med integration. För den enskilde individen måste begreppet

innefatta känslan av delaktighet, viljan och skyldigheten att ta ansvar samt möjligheten att få respekt.

Detta innebär ett tvåpartsförhållande där den invandrade personen utgör den ena parten och samhället utgör den andra. Integration måste innebära att vi alla bemöter nytillkomna med respekt och ger var och en chansen att på ett värdigt sätt forma sitt liv. Detta kräver ett nytänkande, och det kräver en öppenhet hos oss alla. Inga lagförslag i världen kan tvinga fram den här öppenheten. I stället måste vi hela tiden påvisa nytan med och behovet av invandringen.

I traditionella invandrarländer uppfattas nytillkomna unga arbetsföra individer som en resurs. I Sverige har motsvarande unga friska arbetsföra individer uppfattats som ett försörjningsproblem.

Ser vi det rent krasst egoistiskt är det klart att Sverige behöver arbetskraft för att klara försörjning och vård när 40-talistgenerationen blir krävande pensionärer.

Ofta klientifieras invandrare. Klienten själv har visats vägen till försörjning, och i det offentliga systemet har politiker och byråkrater skaffat sig makt och arbetsuppgifter. Bristerna i den sociala välfärden blir fortare uppenbara eftersom klientifieringen av nytillkomna går mycket fortare än klientifieringen av infödda.

Fru talman! Schablonbilder av nytillkomna måste arbetas bort. Dessvärre visar det sig att t.o.m. personal i skolor i miljonprogramsförorter fortfarande har fördomar. Alltför ofta betraktas barnen som predestinerade till praktiska linjer. I själva verket borde Sveriges hopp stå till att stimulera teoretiskt begåvade barn till spetsutbildningar på högskolenivå.

Schablonbilden befästs med statistik från grund- och gymnasieskolor som visar att betygsnivåerna är lägre och antalet elever med ej godkända kurser större i miljonprogramsområdena. Detta kan naturligtvis säga en hel del om skolan och om behovet av alternativ med kvalitet. Men statistiken tar inte heller hänsyn till att många barn vid mättillfället inte vistats en längre tid i Sverige. Statistiken blir därför missvisande och befäster utanförskapet.

Undervisningen måste organiseras så att varje barns unika förutsättningar tas till vara. Ett utanförskap hos de nytillkomna barnen leder lätt till att man försöker skaffa sig respekt i konflikt med majoritetssamhället.

Det svenska systemet med flyktingmottagning och kommunplacering kan i sig försvåra integrationen. Människors fria val måste alltid vara grundbulten i ett liberalt samhälle. Det fria valet behöver inte nödvändigtvis innebära att samhället i varje val av bostadsort garanterar försörjningen. Det vore t.ex. orimligt med frikostiga socialbidrag till personer som flyttar från en ort där arbete kan erbjudas för att bosätta sig där arbetslöshet råder.

Språket och förmågan att uttrycka sig är avgörande för framgång i varje kultursamhälle. Sfi-undervisningen är på många håll undermålig. Själva uppläggningsen av undervisningen kan i vissa fall leda till att den nytillkomne ges incitament att inte prestera godkänt utan bli kvar i svenskundervisningen. Bristande krav på prestation i kombination med felaktigt sammansatta undervisningsgrupper leder ofta till att svenskkunskaperna blir skrala. Efter avslutad sfi måste den nytillkomne ges en chans att använda och utveckla sitt modersmål. Bästa sättet är förstås i vardagen tillsammans med arbetskamrater. Förutom frågan om värdighet

och självbestämmande är alltså en egen försörjning avgörande för språkutbildningen.

I grundskolan är det betydligt enklare att bedriva svenskundervisning i klasser där eleverna kommer från *en* språkgrupp än i blandade klasser med olika språkbakgrund. Detta talar för bildandet av skolor med olika inriktning. Det talar också för valfrihet så att man kan flytta till en skola som ger en ärlig chans till språkutveckling. Sfi i sin nuvarande form bör avskaffas, och varje individ skulle ges möjlighet till ett personligt utbildnings- och praktikpaket.

Försörjningen, eller snarare möjligheten till arbete eller eget företagande, är helt avgörande för om de nytillkomna ska kunna inordnas i det svenska samhället. Barn som ser sina föräldrar vara utanför utvecklar ofta själva ett utanförskap. Hög utbildning och kompetens tas inte till vara. I stället har olika typer av trebokstavsförkortningar inrättats – olika typer av praktik och arbetsstöd som hämmar utvecklingen.

Varför ska ett företag anställa när man genom arbetsförmedlingen kan erhålla nästan gratis arbetskraft? Hur kan det komma sig att samma människor som fungerar utmärkt på de olika stödsystemens arbetsmarknad inte får riktiga jobb?

Det pågår ett svartepetterspel mellan stat och kommuner när det gäller att bli sittande med försörjningsansvaret. I Göteborg t.ex. har man infört vad som kallas för ”vess tid”, inte viss tid. Det innebär att man har arbete så pass länge att man är kvalificerad för a-kassa. Då har kommunen sluppit undan socialbidragsansvaret, medan samhället fortfarande har kostnaden, och individen fortsätter att drabbas av utanförskapet.

Arbetsmarknaden är alltså inte längre indelad i A- och B-lag, utan nu finns det också C-lag. Utanförskapet har cementerats av den här stela arbetsmarknaden, de konstiga stödsystemen, de höga skatterna, de höga lönekostnaderna och de obefintliga karriärmöjligheterna. Allt detta trickande och alla dessa dåligt betalda praktikplatser övertygar människor om fördelarna med att fortsätta att leva på socialbidrag. Alltså är många av dagens insatser direkt kontraproduktiva. Utanförskapet cementeras.

Fru talman! Vi moderater förordar verklig egenmakt. Genom en sfi-check kan den enskilda invandrade personen få makt över sin egen utbildning i det svenska språket. Checken, som är en behovsprövad dragningsrätt, ger var och en möjlighet att själv välja var och hur vederbörande vill lära sig svenska.

Vissa kan vilja lära sig koncentrerat med långa dagar och många läxor. Andra, t.ex. personer med dålig studievana eller småbarnsföräldrar, kan vilja läsa svenska i långsammare takt över en längre tid. Vissa kommer att vilja ha svenskundervisning med inriktning mot ett visst yrke, medan andra väljer undervisning av mer humanistiskt allmängiltigt slag – alltså en valfrihet för individen.

Många invandrade personer behöver kompetenskomplettera för att kunna komma in på arbetsmarknaden. Vi förordar därför en särskild kompetensutvecklingspeng. På samma sätt som med sfi-checken flyttar man makten från politiker och byråkrater till de enskilda människor som är berörda.

Kompetensutvecklingspengen ger möjlighet till vidareutveckling inom vars och ens specialområde. Dels kan formell kompetens och behörighet erhållas, dels ökar anställningsbarheten för individen.

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

Fru talman! Många nya vägar måste prövas för att ta till vara den enorma kompetens, kunskap och utbildning som många invandrade personer har med sig. Ett sätt skulle vara att införa ett system med högteknologiska inkubatorer. Pengar skulle kunna avsättas i en speciell fond. Personer med idéer om högteknologiska exportprodukter skulle via fonden, efter en noggrann prövning, hjälpas att starta företag för att utveckla idén till en färdig produkt. De företag som lyckas, kanske 30–50 % av dem som startar, återbetalar både sin egen insats och de misslyckade projektens investeringskostnader till fonden. Det blir alltså självfinansierande. Därefter står dessa nya företag på egna ben, och exporten får ett stort tillskott.

När det gäller begreppet invandrare lämnar både nuvarande praxis och Kulturdepartementets arbetsgrupp mycket övrigt att önska. En person som invandrat hit är naturligtvis invandrare, men så snart svenskt medborgarskap erhållits är terminologin invandrare både felaktig och kränkande. Personer vilka är födda här kallas i dag invandrare. Utöver grunddefinitionen talas i debatten ej endast om andra generationens invandrare, utan man diskuterar tredje och fjärde generationens invandrare. Begreppsförvirringen blir faktiskt total. Begreppet invandrare klumpar ihop människor med helt olika bakgrund. Varför ska en somalier och en finne betraktas med samma glasögon och anpassas till samma statiska svenska standardform? Redan som mycket små lär vi oss att runda puselbitar passar dåligt i kvadratiska hål. Själva begreppet invandrare ger känslan av en tillfällig gäst. Denna känsla är direkt kontraproduktiv när det gäller att uppnå delaktighet och gemenskapskänsla, dvs. verklig integration.

Nu är det dags att byta fokus. I USA t.ex. talar man inte om invandrare utan om första, andra och tredje generationens amerikaner. Det är dags att vi här i Sverige börjar tala om första, andra och tredje generationens svenskar.

Fru talman! Demokratiutredningen pekar på missförhållanden för invandrare. Demokratigapet mellan infödda svenskar och utrikes födda personer har ökat avsevärt. Enligt utredningen tycks inte förklaringen ligga hos de invandrade själva. Slutsatsen måste givetvis bli att det svenska samhället har misslyckats med att ta till vara det tillskott till den demokratiska utveckling som de invandrade människorna utgör.

Fru talman! Nu är det dags att bryta utanförskapet. Den moderata politiken går ut på att stoppa det politiska fixandet av människors liv och i stället införa verklig egenmakt. Utanförskapet drabbar inte bara invandrare. Jag besökte i går och i förrgår Sundsvall tillsammans med socialutskottet. Vi koncentrerade oss på utvecklingen inom psykiatrin – precis samma problem med utanförskap som är svårt att bryta, precis samma fördomsfulla bemötande och precis samma politiska fixande och förment välvilliga omhändertagande. I Sundsvall har man startat ett samarbetsprojekt mellan kommun, landsting och försäkringskassa för att förändra förhållandena för psykiskt handikappade och förändra deras utanförskap. Återigen visar det sig när det gäller samordning av SOCSAM-typ, som detta är, att det finns en svag länk, nämligen att makten över resurserna/pengarna inte finns samlad. Det vanliga revirbevarande ställningskriget lurar i kulissen. Också personer som försöker bryta med kriminalitet

och missbruk har svårt att ta sig ur välfärdsstatens kvävande välvilliga grepp.

Fru talman! Nu är det dags för en ny politik; en politik som innebär att alla människor, fattiga som rika, ges verklig valfrihet utan att plånbo-kens storlek ska vara avgörande; en politik som innebär att människor blir bemötta med respekt och värdighet; en politik som innebär att män-niskor ges makt över sin situation och möjlighet ett genom eget arbete påverka och förändra sin situation; en politik som ger hela makten till-baka till människorna.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation nr 1 under hemställans-punkt 2.

Anf. 98 KALLE LARSSON (v):

Fru talman! Dagens betänkande om integrationspolitik vittnar om en välkommen självkritik, även om den är sällsynt varligt formulerad. I betänkandet anges:

”Utskottet kan konstatera att utvecklingen inom integrationsområdet för närvarande inte är tillfredsställande i förhållande till de mål som ställts upp. Den etniska och sociala segregationen är fortfarande stor.” Man hade förstås kunnat skriva någonting i stil med: Utskottet kan kon-statera att utvecklingen inom integrationsområdet är åt skogen. Klass-klyftorna i samhället fortsätter att växa och att vara invandrad betyder för många att uppleva sig vara utan rätt, utan arbete, utan värdighet och utan framtid.

Det hade kanske varit lite väl mycket klarspråk att formulera i betän-kandetext. Det är därför jag tänkte att jag får väl säga det här i debatten i stället.

Vänsterpartiet kan konstatera att utvecklingen inom integrationsom-rådet är åt skogen. Klassklyftorna i samhället växer fortfarande och att vara invandrad innebär för många att uppleva sig vara utan rätt, utan arbete, utan värdighet och utan framtid. Så är det som är sant också utta-lat och fört till dagens protokoll. Att dölja verkligheten lönar sig sällan. Mot den bakgrunden kan man – och det är det Göran Lindblad och Mo-deraterna å ena sidan och jag och i stor utsträckning socialdemokratin å den andra gör – dra helt olika slutsatser av denna analys.

Fru talman! Integration handlar ytterst om rätten till arbete, rätten till bostad och rätten till att bli lika behandlad och ha samma möjligheter oavsett ursprung och hudfärg, att inte bli diskriminerad. Visst handlar det också om särskilda insatser riktade direkt till de områden där utanför-skapet är tydligast, men insikten om att det inte finns någon integrations-politik som är särskiljbar från all annan politik är för oss grundläggande. Vänsterpartiet har också lagt fram ett antal förslag för allas rätt till arbete, för en bostadspolitik som motverkar segregationen och för ett utbild-ningsystem där ingen slås ut. Om dessa genomfördes skulle det innebära en kraftsamling också för integration, och omvänt om ingenting görs på andra politiska områden kan vi tala i all evighet om vikten av alla männi-skors lika värde och ett värdigt mottagande av alla människor som kom-mer till vårt land. Det blir ändå bara tomt prat.

Det är viktigt att inse att det finns en skillnad mellan att ta emot män-niskor och se till att de inte syns och märks alltför mycket och att å andra sidan se var och en av dem som kommer som en tillgång också för vårt

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

samhälle. När vi som enigt utskott vill ge regeringen till känna att målet för integrationspolitiken inte bara är lika rättigheter och möjligheter utan också allas lika skyldigheter, ser vi i Vänsterpartiet detta som riktat inte minst till alla oss som är infödda svenskar, som en skyldighet för oss att integrera oss själva och vårt samhälle.

På så sätt måste det stå klart för alla som kommer hit och för alla som lever här: Integrationen måste börja dag ett. Den utgångspunkten är en nödvändighet för ett värdigt mottagande och en förutsättning för att det svenska samhället ska kunna integreras, för att de människor som kommer hit ska kunna känna förtroende för vårt gemensamma land och för det samhälle som ska bli deras hem.

Fru talman! Utskottsmajoriteten, där vi i många fall själva ingår, redogör också för en del arbete som faktiskt utförs för att bryta utvecklingen, och det är givetvis mycket välkommet. Vi kommer från Vänsterpartiets sida att noga följa det arbete som bedrivs och återkomma med egna förslag om vilken politik som behövs för att vända utvecklingen. För oss är den insikten viktig att – och där skiljer vi oss från den politiska högern – det med gemensamma politiska ansträngningar går att göra någonting. Så är det inte för alla, och här finns en skillnad mellan höger och vänster som så ofta annars. Högern vill lämna det mesta utanför politisk påverkan till ett spel för de s.k. fria marknadskrafterna, ofta välvilligt omformulerat till att handla om människans fria val. Vänstern ser möjligheterna i att med politisk kraft styra samhällets utveckling. Det är en gammal motsättning som funnits genom hela historien, men den är likafullt giltig än i dag.

Fru talman! Låt mig så tala om den grupp som enligt Vänsterpartiet diskrimineras, marginaliseras och osynliggörs mest av alla på arbetsmarknaden i dag: kvinnor med utländsk bakgrund. Skillnaderna i arbetskraftsdeltagande är påtagligt större mellan invandrare och svenska kvinnor än mellan invandrade män och svenska. Under arbetskraftsinvandringens årtionde på 60-talet var invandrade kvinnor i högre grad än svenska aktiva på arbetsmarknaden.

De rekryterades huvudsakligen till industrin där bristen på arbetskraft var stor och där de arbetade i fysiskt krävande miljöer som slet ut dem i förtid. Arbetsskador och arbetsrelaterade sjukdomar dominerar i denna generation invandrade kvinnor. De byggde välfärden i Sverige till priset av sin egen hälsa.

I dag är situationen direkt omvänd. Över hälften av de utlandsfödda kvinnorna står utanför arbetsmarknaden, och många är långtidsarbetslösa trots att de är högutbildade. De unga kvinnorna har en alldeles särskilt svår situation. I åldrarna 25–34 år saknar 55,3 % arbete. De kvinnor som kommit som flyktinginvandrare och liknande till Sverige under 1990-talet löper den allra största risken att bli ställda åt sidan i svenskt arbetsliv. Det gäller framför allt kvinnor från den fattiga delen av världen.

Som jag tidigare i mitt inlägg betonat går vägen till integration via bl.a. rätten till arbete. Integrationen på arbetsmarknaden är en förutsättning för integration i samhället, och att kunna försörja sig är en mänsklig rättighet. Det svåra läget på arbetsmarknaden för kvinnor med utländsk bakgrund kommer att bestå om inte integrationspolitiken ges en medveten, tydlig och offensiv könspolitisk inriktning. Och det är här som majoriteten i utskottet inte har förmått att se hur det strukturella och

systematiska underordnandet av kvinnor i samhället går igen också i dessa frågor.

Genuskontraktet – som säger att män och kvinnor ska göra olika saker och att det som män gör ska vara värt mer – genomsyrar vardagen för alla kvinnor, och för den delen också för alla oss män. Arbetsmarknadspolitiken, liksom integrationspolitiken, är könsblind, en blindhet som permanentar och könsmärker utanförskapet. Kvinnor som rekryteras som arbetskraft, kvinnor med flyktingstatus, kvinnor som fått uppehållstillstånd av humanitära skäl, asylsökande kvinnor – alla sorteras ohämmat in i ett konstruerat kollektiv som lätt frammanar en bild av ”invandrar-kvinnor” som passiva, hjälplösa offer för sin kulturs förtryckande sedvänjor och familjetraditioner, oförmögna att ta till sig av det svenska samhällets goda.

Vi menar att det, förutom att det är nödvändigt med ett genusperspektiv inom arbetsmarknads- och integrationspolitiken, också fordras ett helhetsgrepp med samordnade insatser för att bryta invandrade kvinnors underordning och utanförskap. Mottagandet vid ankomsten till det nya landet har stor betydelse. Oavsett varifrån kvinnan kommer, oavsett om hon kommer ensam eller tillsammans med anhöriga har hon rätt att bli betraktad och behandlad som en självständig individ på samma sätt som svenska kvinnor har den rätten.

I dag är det ofta via mannen som hon får information om det nya landet och ofta via någon manlig släkting som fungerar som tolk. Många kvinnor vittnar om att de först senare har förstått att de undanhållits viktig information som ansetts olämplig för dem att känna till, t.ex. information rörande kvinnors rättigheter i Sverige. Det är därför nödvändigt att kvinnan får tillgång till en kvinnlig, professionell tolk. En annan viktig förutsättning är att kvinnan erbjuds ett introduktionsprogram som tar fasta på de resurser hon har, där språkundervisning och praktik knyter an till livserfarenheter, utbildning och yrkesbakgrund.

För att motverka diskriminering av kvinnor med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden är mångfaldsplaner med könsperspektiv och jämställdhetsplaner med antidiskrimineringsklausuler viktiga hjälpmedel. Staten, kommunerna och landstingen har som arbetsgivare ett särskilt ansvar för att kvinnor och män med utländsk bakgrund anställs i en omfattning som svarar mot befolkningsunderlaget och med beaktande av jämställdhetslagen.

Kvinnors möjlighet att organisera sig och vara aktiva i föreningslivet är också ett viktigt led för att nå integration, och vi vet att invandrarföreningarna och deras verksamhet ofta är starkt mansdominerande. Vänsterpartiet menar därför att det behövs ett system för uppföljning av de ekonomiska bidragens könsvisa fördelning och användning.

Fru talman! Sammanfattningsvis menar Vänsterpartiet att när det gäller invandrade kvinnors situation fordras det en rad samordnade insatser för att motverka diskriminering. Vi föreslår att riksdagen ger regeringen i uppdrag att återkomma med ett samlat handlingsprogram riktat till kvinnor med utländsk bakgrund där de anförda synpunkterna beaktas.

Vi har svårt att se varför majoriteten, utan att egentligen kunna hänvisa till särskilt många konkreta åtgärder för just dessa kvinnor, inte vill bifalla vårt förslag, trots att texten så att säga andas att man har insett att det finns problem.

Prot.

1999/2000:96

12 april

Integrationspolitik

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 11 under mom. 6.

Anf. 99 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Kalle Larsson säger inledningsvis att betänkandet är sällsynt varligt formulerat. Vidare säger han att Vänsterpartiet har en massa idéer och förslag. Men, Kalle Larsson, varför har ni då inte framfört dem? I det här betänkandet hade man kunnat anföra den kritik som man har mot regeringen.

Hur är det egentligen, Kalle Larsson, är ni kritiska till det som står här? Eller står ni bakom det, såsom ni har röstat i utskottet? Det vore intressant att klara ut.

Kalle Larsson tog upp en viktig fråga, och det är de invandrade kvinnornas situation. På den punkten kan vi bli ganska så överens. Vi har ett förslag som går ut på att man ska ge makten till de enskilda människorna, att man ska individanpassa undervisningen i svenska och kompetensutvecklingen, vare sig det är fråga om en man eller en kvinna. Då undrar jag: Varför kan inte Kalle Larsson ansluta sig till det? Det är ju bra för både kvinnor och män.

Anf. 100 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Om det är så att moderaterna är överens med oss om behovet av att lyfta fram invandrade kvinnors situation, är det fullt möjligt och mycket välkommet att också rösta för den reservation som vi har avgett. Den tar på ett helt annat sätt ett helhetsgrepp om den situation med underordning och utanförskap som invandrade kvinnor upplever i Sverige i dag.

Så till frågan om ifall vi står bakom betänkandetexten eller inte. Vi står bakom den förutom där vi har avgett reservationer. Men jag vill gärna att Göran Lindblad lyssnar lite noggrannare den här gången: Ska vi kunna bryta utanförskapet och ska integration kunna skapas måste åtgärder till på en mängd olika områden.

I andra utskott och i andra debatter i denna kammare avhandlas alla de förslag som Vänsterpartiet har lagt fram och som skulle kunna bryta utanförskapet.

Det handlar om att ge rätten till arbete, rätten till sex timmars arbete, nyanställningar i den offentliga sektorn osv. – mängder av förslag som skulle kunna leda till att fler – faktiskt alla – människor i det svenska samhället skulle kunna få ett arbete. Det gäller rätten till utbildning för alla oavsett bakgrund. Också sådana förslag har vi presenterat för Sveriges riksdag.

Men problemet, Göran Lindblad, är ju att moderaterna bara vill avslå dessa förslag. Det är ett problem för Göran Lindblad, men det är också ett problem för oss att våra förslag inte går igenom. Men framför allt är det ett problem, eftersom man då inte kan komma till rätta med det stora utanförskap som många människor i Sverige fortfarande upplever. Den verklighetsbeskrivning som jag gav i inledningen till mitt anförande står jag för till punkt och pricka.

Anf. 101 GÖRAN LINDBLAD (m) replik:

Fru talman! Det blir definitivt ett problem om Vänsterns och Kalle Larssons förslag skulle gå igenom. Kalle Larsson och Vänstern har

gammalmodiga lösningar på moderna problem. Kalle Larsson och Vänsterpartiet föreslår att man ska ha mera av samma politik, att man ska ha mera av samhällsinsparanden och att man ska ha mera av politisk styrning, som Kalle Larsson sade i sitt huvudanförande, för att förändra politiken och komma till rätta med utanförskapet.

Vi moderater tror precis tvärtom. Vi är alldeles övertygade om att man ska ge mera makt till den enskilda människan. Varför är det så i Sverige, och varför försvarar Kalle Larsson att rika och människor med mycket makt har möjlighet att påverka sin situation, medan fattiga människor som står utanför inte har den möjligheten? Varför vill Vänstern och Kalle Larsson förmena människor som står utanför att få makt och inflytande över sina egna liv och i stället värna om ett system som bara är bra för dem som har någonting? Svara på det, Kalle Larsson!

Anf. 102 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Jag ska mycket gärna svara på den frågan. Det är en billig och enkel retorik som Göran Lindblad nu ägnar sig åt. Han använder ett språkbruk som väldigt tydligt och klart beskriver det som att vi skulle stå för något slags överhetspolitik, när det i själva verket är moderaterna och Göran Lindblad själv som genom den politik som han och hans parti har bedrivit gång på gång har bevisat att man inte är intresserad av vanliga människors rättigheter. Vi kan gå hur långt tillbaka som helst under 1900-talet för att se att många av de förslag som har flyttat fram positionerna för vanliga människor har drivits igenom av Socialdemokraterna, Vänstern och ibland med stöd av Folkpartiet. Men Göran Lindblad och hans parti har ju stått för en helt annan politik och gör det dessvärre fortfarande.

Den politik som Göran Lindblads parti i dag företräder handlar om oerhörda skattesänkningar som kommer att innebära att den gemensamma offentliga sektorn får mindre resurser för att utjämna skillnaderna mellan människor.

Ja, det är riktigt att vi mellan höger och vänster skiljer oss i synen på politikens möjligheter. Jag ser gemensamma ansträngningar, en gemensam organisering och människors gemensamma strävan för bättre villkor som förutsättningar för att vi ska lyckas bygga ett solidariskt samhälle.

Göran Lindblad och Moderaternas alternativ är att var och en ska klara sig själv bäst, alldeles oavsett vilken retorik han nu försöker utmåla sina förslag med här i kammaren. Sänkt skatt ger mer sänkt skatt för de rika. En offentlig sektor som kan ta till vara alla människor och se till att vi får ett samhälle som präglas av solidaritet, ja, det är det alternativ som jag ställer som Vänsterns.

Anf. 103 MAGDA AYOUB (kd):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 8. För övrigt står jag självfallet bakom samtliga kristdemokratiska reservationer.

I dag ska vi ta upp betänkandet *Integrationspolitik*.

Man hör ofta att alla som kommer hit ska integreras. Menar vi verkligen det, eller menar vi att de ska assimileras? Assimilera betyder uppta, omvandla till likhet med något, införliva.

För mig är integration en process som omfattar hela livet, och den kommer inifrån. Den berör också hela samhället. För varje person som

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

kommer hit kan det ta kort eller lång tid att integrera sig i samhället. Alla har olika utgångspunkter när de kommer hit till Sverige.

Fru talman! Riksdagen beslutade om en ny integrationspolitik 1997. Målet för integrationspolitiken är bl.a. lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund. För att understryka att alla omfattas av lika skyldigheter liksom lika rättigheter har utskottet under mom. 1 enhälligt föreslagit ett tillkännagivande om att det i målen och grunden för integrationspolitiken även bör införas att alla har lika skyldigheter. Vi kristdemokrater är mycket nöjda med just detta förtydligande och de kompletteringar av målen som föreslås.

Vi ser att den negativa segregationen till stor del beror på bristande delaktighet. Den enda möjligheten till verklig delaktighet är att behövas, att ha ett jobb, att kunna ta ansvar för sina barn, att kunna ta hand om sin försörjning och att kunna delta i samhällsdebatten.

För att kunna komma till rätta med problemet för invandrade personer att komma in på arbetsmarknaden måste något göras. Det som är viktigast när man kommer hit är att lära sig det svenska språket. Det måste finnas bra utbildningar som passar alla olika behov. Det är olyckligt att blanda personer som har en lång utbildning bakom sig med personer som kanske inte har nått så långt i sina utbildningar. Svenska för invandrare måste vara av hög kvalitet. Det görs väldigt mycket i dag, men det kan bli bättre.

Fru talman! Efter utbildningen måste det finnas arbetsplatser som kan ta emot arbetskraften. Man ska tillvarata allas kompetens. I dag är reglerna grumliga för dem som inte kan nå sfi-nivå, dvs. svenska för invandrare. Även om många har studerat länge och kan tala och göra sig förstådda, vägrar vissa arbetsförmedlingar att låta dem vara arbetssökande. Man bollar dem tillbaka till skolbänken i stället för att ge dem en enda chans att prova ett jobb.

Fru talman! Vi måste se över och undanröja de regler som hindrar. Vidare anser vi att möjligheten till egenförsörjning är en avgörande fråga för ett effektivt arbete inom integrationsområdet.

Fru talman! Information om bosättning till nyanlända ska ges till både asylsökande som väntar på beslut och de personer som beviljats uppehållstillstånd. I dag är det väldigt stora problem på bostadsmarknaden. Vi måste bevaka att hyresvärdar inte bryter mot bestämmelsen om olaga diskriminering.

En annan viktig fråga är invandrades valdeltagande. Sedan utländska medborgare år 1976 fick rätt att delta i kommunal- och landstingsvalen har deras valdeltagande sjunkit. Endast 35 % av dem deltog i det senaste kommunalvalet. En del av lösningen är att låta invandrare vara delaktiga i partierna. Sätt invandrare på valbar plats!

Fru talman! Jag vill med dessa ord understryka vikten av integrationsarbetet som ska genomsyra alla myndigheter i deras dagliga arbete. Integrationen kan aldrig genomföras uppifrån. Man måste få mycket information, möjligheter och förutsättningar för att kunna gå vidare. Man måste känna sig trygg i det nya samhället innan man kan gå vidare.

(forts.)

Anf. 104 TALMANNEN:

Jag vill passa på att hälsa Lettlands talman Janis Straume med delegation, som är här på officiellt besök, hjärtligt välkommen hit.

12 § (forts.) Integrationspolitik (forts. SfU10)

Anf. 105 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Det är förstås extra intressant att föra den här debatten när man har så prominenta gäster på läktaren.

Låt mig ställa en fråga till Magda Ayoub. Magda Ayoub och jag har vid tidigare tillfällen diskuterat liknande saker. Nu ser jag i den reservation som är gemensam för Kristdemokraterna, Moderaterna och faktiskt också Folkpartiet en formulering som jag skulle vilja att Magda Ayoub kunde utveckla lite för mig. Formuleringen lyder: För att komma till rätta med problemet för många invandrade personer att komma in på arbetsmarknaden måste floran av arbetsmarknadsåtgärder stramas åt kraftigt och en rad krångliga företagsstöd tas bort.

Magda Ayoub talade lite om detta med arbetsmarknadsåtgärder, men jag skulle vilja be henne utveckla det något. Jag skulle gärna vilja att hon ger exempel på krångliga företagsstöd som Kristdemokraterna vill ta bort.

Anf. 106 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Vad jag menade i mitt anförande var just de krångliga vägarna till arbetsmarknaden. Det gäller ju att komma in på arbetsmarknaden på ett vettigt sätt.

Jag såg själv hur det fungerade när jag gick och lärde mig svenska. Man kanske har gått en lång utbildning men har inte kunnat nå svenska för invandrare, som kallas för sfi. Om man kommit in på utbildningen kan man inte skriva in sig hos arbetsförmedlingen som arbetssökande. En del arbetsförmedlare har tagit till sig detta och har kunnat samarbeta med skolorna och kommunerna, men väldigt många av dem har inte gjort det.

Jag ser en stor fara i dag med att så många som går på utbildningar men som inte har tänkt att fortsätta utbilda sig inte kan komma in på arbetsmarknaden. Det är sådana tankar jag har.

Anf. 107 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Då är det möjligen formuleringen som lurar mig och säkerligen också andra något. När man säger att floran av arbetsmarknadsåtgärder ska stramas åt kraftigt, låter det ju som om det ska finnas mycket färre och sämre möjligheter till arbetsmarknadsåtgärder. Det kan man ju mycket väl tycka, och det är alldeles välkommet att det är så för dem som faktiskt har rätten till arbete garanterad. Men för andra är det, åtminstone enligt min uppfattning, viktigt att det finns en fungerande arbetsmarknadspolitik. Jag skulle nog vilja fråga Magda Ayoub om hon delar den uppfattningen.

Jag skulle också vilja få svar på den andra delen av min fråga som gäller detta med de krångliga företagsstöden som ska tas bort. Där fick jag inget svar, men jag väntar på Magda Ayoub's andra replik i den här frågan för att höra vilka de krångliga företagsstöd som inte längre ska finnas enligt kristdemokraterna egentligen är.

Anf. 108 MAGDA AYOUB (kd) replik:

Fru talman! Det krångliga, Kalle Larsson, när man ska söka något stöd eller någon hjälp från en myndighet är alla dessa blanketter som man ska fylla i. Det är inte många som kan det och som känner till detta. Väldigt många vill starta eget. Det är väldigt krångligt för många småföretagare som kanske kommer hit och inte behärskar det svenska systemet till fullo. Det är de som drabbas av det här, och det är de tankarna vi har; att man kan ta bort sådana här krångliga system och vägar.

Anf. 109 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3, men jag står naturligtvis också bakom övriga reservationer där Centerpartiet förekommer.

Fru talman! Sverige har under kort tid förvandlats från ett relativt homogent land till ett land med en mångfald av olika kulturer, religioner och etnicitet. Det mångkulturella samhället existerar, men det har inte vunnit legitimitet och genomslag. Det finns många barriärer kvar att bryta innan alla människor har samma möjligheter till arbete, företagande och egen försörjning.

Den traditionella invandrapolitiken har i flera avseenden försvårat för invandrare att försörja sig själva och bli en del i samhället. Rådande system kan ibland ha karaktären av s.k. strukturell diskriminering. Traditioner och vissa arbetssätt kan innebära att somliga personer missgynnas på ett systematiskt sätt. Politiken har mer inriktat sig på invandrare som grupp och inte som enskilda individer med olika bakgrund och förutsättningar.

Likasa har reglerna på arbetsmarknaden och attityder inom arbetslivet samt en stelbent arbetsmarknadspolitik gjort att utrikes födda inte kommer in på arbetsmarknaden på samma sätt som inrikes födda. Så får det självfallet inte vara. Alla måste ges möjligheter att verka i samhället på lika villkor.

En ökande påtvingad segregation är oacceptabel och måste brytas. Diskriminering grundad på demokratiskt, ekonomiskt och socialt utanförskap måste också brytas med lagstiftningsåtgärder och attitydförändringar inom t.ex. arbetslivet. Centerpartiet vill, vilket framgår av reservation 18, se en samlad och heltäckande diskrimineringslagstiftning som också tar fasta på livet utanför arbetslivet.

Alltför många upplever utanförskap och vanmakt. Det beror bl.a. på att det för många är långt till makt och inflytande, på diskriminering, på maktlöshet gentemot myndigheter och byråkrater och på att pengarna inte räcker till. Många står utanför den generella tryggheten och är hänvisade till behovsprövade bidrag.

Vanmakten visar sig genom lågt valdeltagande. Bland invandrare som blivit svenska medborgare efter 1980 minskade valdeltagandet med 12,7 %. Bara 35 % av utländska medborgare som har rätt att delta i

kommunalvalet utnyttjade sin rösträtt. Vi ser vanmakten genom oro på gator och torg. Det nazistiska och rasistiska våldet har trappats upp. Vi ser vanmakten i form av ökad sjukfrånvaro och sämre hälsa.

Fru talman! Integrationspolitiken måste bygga på möjligheter till ett större eget ansvarstagande över privatlivet och över gemensamma angelägenheter. Förmynderi och översitteri från majoritetssamhället måste brytas. Målen för integrationspolitiken om bl.a. lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund är bra och viktiga. Centerpartiet ställer sig också bakom förslaget i betänkandet att målen kompletteras med att alla även har samma skyldigheter.

Centerpartiet vill medverka till att gå från vanmakt och utanförskap till delaktighet och trygghet. Vi måste se samhället som en stor gemenskap där alla behövs. Det kräver frihet för individen men också en stark lokal självstyrelse och starka lokalsamhällen med fungerande sociala nätverk. Vi vill förnya välfärden och skapa trygghet för alla, god vård och omsorg och säkerhet på gator och torg. Vi vill stå upp för demokratin och inte ta den för given. Alla människor i alla åldrar har behov av att bli sedda, hörda och bekräftade. Det får inte vara så att enskilda människor upplever att enda vägen att bli bekräftad är att engagera sig i högerextrema rörelser. Vi måste lyssna bättre och erbjuda alternativ.

Under juluppehållet i min hemstad, Falun, vid en sprakande brasa mitt på Stora torget, kom det fram ett gäng mycket trevliga ungdomar med invandrarbakgrund. De var bekymrade över att de inte hade något att göra. Fritidsgården hade kommunen stängt. Ingen skola fanns ju att gå till. De var nyfikna på att prata med en riksdagsman. Vi pratade om det mesta, om hur det är att vara invandrare, om hur man blir bemött, om hur skolgången är. Efter det samtalet bekräftades den stora ödmjukhet som jag tycker att man ska känna. Det är inte alltid så lätt.

Föreningslivet måste öppna sig mer. Kultur och idrott är viktiga brobyggare i det mångkulturella samhället. Jag vet att många kommuner gör fina insatser och tänker särskilt på invandrarungdomens speciella situation. Men det går att göra mycket mer.

Inflyttade svenskar har som jag tidigare har varit inne på mindre inflytande i samhället än personer som är födda i Sverige. Politiska partier har ett särskilt ansvar. Jag ska inte på något sätt slå mig för bröstet, men Centerpartiet har nyligen antagit ett integrationsprogram. Vi arbetar också med ett mångfaldsarbete för att självkritiskt öppna oss, hitta nya arbetsformer och erbjuda engagemang och medverkan i den politiska processen. Jag tror att det är rätt väg.

För riksdagsval krävs ju svenskt medborgarskap. Centerpartiet vill underlätta möjligheterna för svenskt medborgarskap. Vi från Centerpartiet har för övrigt en positiv attityd till dubbelt medborgarskap. Medborgarskapet är betydelsefullt för integrationsprocessen.

Jag var, liksom några till här i kammaren, ledamot i 1997 års medborgarskapskommitté, och jag är glad över att vårt arbete inom kort resulterar i ett förslag från regeringen som riksdagen har att ta ställning till. Även medborgarskapskrav vid olika anställningar och vissa förtroendeuppdrag utreds för närvarande. Det är också en viktig fråga och ett arbete som jag deltar i.

Fru talman! Centerpartiet har medverkat till att avveckla den gamla invandrapolitiken och dela upp frågorna i migrations- respektive integ-

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

rationspolitik. Integrationsarbetet är en process som förutsätter ömsesidig öppenhet och vilja till förändring. Vi kan nog vara överens om att utvecklingen inom integrationsområdet inte är tillfredsställande utan måste förbättras.

Allrahelst hade jag och Centerpartiet sett konstruktiva, radikala, kraftfulla åtgärdsförslag som vi i dag hade kunnat ta ställning till. Så är det inte, tyvärr. Vi väntar på åtgärdsprogram i vanlig ordning.

Vi har i vår motion redovisat ett antal förslag och åtgärder. Jag hoppas nu att vi successivt ska få gehör för dem, samtidigt som vi ska vara beredda för vår del att lyssna på andras synpunkter. Jag anser nämligen att dessa frågor lämpar sig bäst för samtal och samverkan partier, organisationer och enskilda människor emellan. Det ger, fru talman, de bästa förutsättningarna för ett bra resultat i det långsiktiga integrationsarbetet.

Anf. 110 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! En mycket aktiv och välinformerad ung turk berättade en gång för mig på mycket bra svenska om sin förort. Han sade:

Kl. 7.30 på morgonen kan man se dem strömma in via tunnelbanestationen Rinkeby. Efter 16.30 kan man se dem igen när de lämnar området. Det är svenskarna som ska ta hand om invandrare, de som får betalt för att organisera livet för områdets invånare.

Jag brukar kalla denna bild för Rinkebysyndromet, en skarpt tudelad modell för socialt liv. Vissa människor, oftast tillhörande majoriteten, fattar beslut, planerar och genomför aktiviteter avsedda att få ordning på andra människors vardag, minoriteternas vardag. De här *andra* människorna har oftast ingen del i bearbetningen av beslut och i genomförandet av olika planer. De förväntas bara att plötsligt bli delaktiga när alla avtal redan är påskrivna, och när alla projektplaner och anställningar är fastspikade.

Jag menar på fullt allvar att så länge som denna modell fortsätter att existera, så länge som "ta-hand-om-arméerna" på förmiddagen strömmar in i de s.k. utsatta områdena för att mot kvällen lämna dem, kan vi inte tala om verklig integration. Vi kan använda vilka vackra ord som helst, fatta beslut och skriva avtal, men ingenting kommer att ändras, inte så länge som människorna som vi talar om, alltså de som ibland kallas de nya svenskarna och ibland utomlandsfödda, inte själva arbetar för sig själva och för många andra.

Först en kort precisering. Jag skäms inte för att vara invandrare. Tvärtom brukar jag presentera mig själv som invandrarveteran. Att ordet används av vissa illvilliga grupper som en svordom betyder ingenting. Dessa grupper ska inte bestämma över språkbruket, lika lite som de ska bestämma över svenska flaggan. Att byta land är en mycket stor erfarenhet, jag skulle vilja säga en mytologisk erfarenhet. Den är lika viktig som att hitta ett arbete som man älskar passionerat, lika viktig och lika stor som att föda barn eller som att begrava sin mor. Varför ska man skämmas för det?

Det finns visserligen många skillnader mellan människor som byter land. Men dessa människor har också någonting gemensamt, någonting mycket viktigt, nämligen just denna stora erfarenhet av att förena två liv i ett. Jag är stolt över att vara invandrare. Man behöver inte alls bannlysa ordet invandrare som är ett vackert, äkta svenskt ord som finns i många

vackra svenska böcker. Vad vi behöver är handling. Manipulation med språket löser inga problem.

Tillbaka till vårt ämne. Socialförsäkringsutskottets betänkande är en besvikelse. Med många ord och väl klingande fraser säger det faktiskt ytterst lite. Vi får veta att Integrationsverket har ansvaret för integrationsarbetet, att detta arbete ska genomsyra alla sektorer i samhället, att avtal skrivs med kommunerna för genomförande av den s.k. storstadspolitiken, att nyanlända ska få information om bosättning, osv. Allt detta vet alla människor som är någorlunda informerade. Men vi får inte veta varför det har tagit så oerhört lång tid innan t.ex. avtalen om storstadspolitiken över huvud taget har kommit till stånd. Vi får inte veta någonting om de stora massor av för länge sedan anlända invånare som också sedan mycket lång tid är arbetslösa och glider alltför långt bort från kontakter med svenskar och förståelse för det svenska livet. Framför allt får vi inte veta vad som kommer att hända med socialbidragens långvariga mottagare när de antagligen i augusti år 2000 blir föremål för det som nu kallas aktivitetsgaranti. Detta är ett stort problem för både socialtjänstlagen och de konkreta normerna för socialförsäkringar.

I betänkandet deklareras bestämt att integrationens projekt och storstadspolitikens avtal inte ska vara produkter av myndighetspersoner och kommunala tjänstemän. Men vad innebär denna deklaration? Samma text hänvisar bara till myndighetspersoner och kommunala tjänstemän plus stora svenska organisationer – Kommunförbundet – när den beskriver hur integrationen ska drivas fram. Var finns det rum för initiativ och riktig delaktighet, alltså delaktighet nedifrån och upp och inte tvärtom?

I Frankrike har tunisierna, som jag känner mycket väl – de är många där, tre miljoner – ett helt nätverk av egna aktivitetscentrum över hela landet. I Essen i Tyskland verkar ett turkiskt institut som har 30 anställda och studerar den egna minoritetens vardag. I Nederländerna övervakas respekten för de mänskliga rättigheterna av centrum organiserade av f.d. koloninivånare. Detta är fungerande integration. Detta är riktigt levande delaktighet. Var finns de svenska motsvarigheterna till sådana aktiviteter?

Fru talman! I maj blir det 30 år sedan jag kom som flykting till Sverige. Under många av dessa år har jag hört oändligt många vackra ord om invandrarpolitik och integrationspolitik, samtidigt som jag har sett hur segregationen hela tiden har växt. Vi måste alltså vända på arbetssättet och söka direktkontakt med de nya invånarna, som kan vara mycket gamla invånare, precis som jag, vid den här tidpunkten, fråga efter deras förslag och deras planer, bygga vardagen tillsammans med dem med hjälp av deras förslag och deras affärsidéer.

I våra motioner understryker vi att integrationspolitiken måste bygga på de berördas egna initiativ och ansvarstagande. Delaktighet kan inte kommenderas fram. Den kan bara växa fram nedifrån och upp. Alla människor behöver makt över sina liv.

Fru talman! Jag stöder Folkpartiets motioner, men av tidsbrist yrkar jag bifall bara till reservation 4 under mom. 2 och reservation 8 under mom. 4.

Prot.

1999/2000:96

12 april

Integrationspolitik

Anf. 111 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig inleda med att säga att det är lätt att hålla med om en del av det Ana Maria Narti här anför inför kammaren. Integration måste innebära att människor själva är delaktiga, de som man påstår ska integreras. Men det handlar också om – en uppfattning som jag vet att Ana Maria Narti delar – att det svenska samhället måste vara berett att ta till sig av de erfarenheter som vi kan dra nytta av från invandrade kamrater.

Utan att vilja göra det här till en Stockholmspolitisk debatt måste jag ändå säga följande, eftersom Ana Maria Narti nu använder Rinkeby som exempel, där jag själv för närvarande är bosatt. Jag känner väl till det Ana Maria Narti talar om när hon talar om Rinkebysyndromet, dvs. att det är projektledare från andra orter som kommer in och försöker att driva projekt på lokal nivå.

Det är inte hela sanningen. I stora delar av det storstadssatsningen har handlat om har man exempelvis i Rinkeby lyckats att få med sig de invandrarföreningar som finns lokalt. Men jag är enig med Ana Maria Narti om att varje människa måste kräva makt själv och få inflytande över sin egen vardag. Det var ungefärligen så det var formulerat.

Jag har själv varit delaktig i en sådan process. När majoriteten i Stockholms stadshus ville dra ned på anslaget till Folkets hus i Rinkeby – en lokal som Ana Maria Narti väl känner, eftersom hon och jag har debatterat där i valrörelsen – tog människor saken i egna händer. Svartskallebrigaden, som en grupp kallade sig, tillsammans med Ung Vänster och andra politiska organisationer hotade med att ockupera Folkets hus och ordnade en stor fest för att se till att vi kunde ha kvar denna viktiga mötesplats.

Är det ett exempel på den typ av självmakt som Ana Maria Narti menar?

Anf. 112 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Självklart inte, och det vet Kalle Larsson. Men vi måste göra partipolitik av diskussionen om integration, och det är faktiskt destruktivt.

Vad jag menar är att under den period som har gått, med fyra år av medlemskap i EU, har en del invandrargrupper jobbat med att bekämpa arbetslösheten nedifrån-och-upp. Det finns oerhört många intressanta idéer, men det har varit väldigt svårt.

Varför har det varit så svårt? Därför att kommuner och arbetsförmedlingar också har gått ut och konkurrerat ut invandrarnas projekt. Om jag i en liten invandrargrupp ska behöva konkurrera med en arbetsförmedling, som har hur mycket pengar som helst, förlorar jag från början.

Någonstans måste det finnas resurser som är öronmärkta för det som vi så vackert kallar nedifrån-och-upp och som inte slukas upp av den offentliga sektorns enorma armé av ta-hand-om-specialister! Det är vad jag menar.

Anf. 113 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att konstatera att jag och Ana Maria Narti har olika uppfattning om huruvida integrationspolitiken handlar om partipolitik eller inte. Jag vet inte vilken typ av politik Ana Maria Narti

tycker att det handlar om ifall det inte är partierna som ska driva den, tala om sina åsikter och inför kammaren berätta om vilka åsikter man har som parti och som rörelse.

Sedan måste vi förstås ibland vara förmögna att se över partigränserna. Den tidigare delen av min första replik handlade om det. Det är mycket möjligt att se gemensamma punkter mellan mig och Ana Maria Narti. Men detta blundade hon uppenbarligen för, eller snarare slöt hon öronen för.

Svaret är att när ungdomar i framför allt Rinkeby själva tar initiativ till att bevara sitt folkets hus, bevara det som handlar om en mötesplats för människor från olika kulturer och med olika etnisk bakgrund, är beskedet från Ana Maria Narti: Självklart är detta inte ett bra sätt att göra det på.

Det är bara att enkelt konstatera detta. Jag har inte ytterligare frågor utan vill bara nöja mig med att konstatera, att de gånger Ana Maria Narti välkomnar initiativ nedifrån är uppenbarligen de gånger de inte riktar sig mot de nedskärningar och försämringar som hennes eget parti är med om att genomföra. Detta om något måste väl vara ett partipolitiserande av integrationsfrågan.

Anf. 114 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Jag är otroligt tacksam om Kalle Larsson inte tolkar mina ord såsom det passar honom. Jag har sagt vad jag har sagt. Det är självklart att det är bra när de unga människorna försvarar sin lokal.

Kalle Larsson frågar vad det är för partipolitik och hur vi ska jobba med partipolitiken. Jag måste säga att integrationsfrågan är en så stor och viktig fråga att det bästa som skulle kunna hända skulle vara att vi hittar en mycket stor politisk överenskommelse om det.

Sedan måste jag påminna om någonting som Kalle Larsson verkar vara ovetande om. Kampen för de mänskliga rättigheterna började i Sverige på 1800-talet innan arbetarklassens partier var formade. Det var våra, socialliberalernas, förfäder som gick först i denna kamp.

Det är den linjen som jag hoppas att alla svenska riksdagspartier står för, linjen som försvarar de mänskliga rättigheterna. Står vi på den linjen kan vi komma överens om nedifrån-och-upp-integration.

Anf. 115 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag väntade med spänning på Kalle Larssons anförande om integration. Jag har för mig att han en gång i världen sade att det egentligen inte finns någonting som heter integration, men jag kanske missuppfattade det. När Kalle Larsson sedan talade kändes det väldigt lika. Det handlar om rätten till arbete, rätten till bostad och att inte bli diskriminerad fr.o.m. dag ett. Där är vi väldigt överens.

I propositionen från 1997 tar man starkt avstånd från att integration skulle betyda assimilation. Det var bra att läsa. Det var också skönt att läsa att det handlar om att mål om jämlikhet i huvudsak ska förverkligas genom generell välfärdspolitik och att varje myndighet och berörd organisation ska ta ansvar för invandrare på samma sätt som för befolkningen i övrigt.

Det är det som är meningen. Mottagande och behandling, rättigheter, möjligheter och skyldigheter ska gälla för alla: sjuka, friska, handikap-

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

pade, icke-handikappade, invandrare från Idre som flyttar till Borlänge eller från Somalia till Stockholm, barn, vuxna – alla, alla.

Det borde inte vara så svårt. Det kanske kostar lite. Men det kostar oändligt mycket mer att låta bli att satsa från första dagen. Den självklarheten har kommit bort lite i det nu liggande betänkandet. Betänkandet har kommit till av ett hopplock av tidigare motioner. Jag skulle helst ha velat skriva en alldeles ny motion som handlar om småskalighet och relationer i det här ämnet.

Invandrarverket kom till i juni 1998. Hade det varit samma majoritetsförhållande i riksdagen inför den omröstningen som i dag hade verket kanske inte funnits i dag. I många reservationer ville man då ha ett tillkännagivande att pengarna till den nya myndigheten skulle gå till kommunerna i stället.

För att nå ett samhälle som är bra att leva i behövs som sagt generell välfärdspolitik samt starka åtgärder vad gäller arbete, försörjning, bostäder, skolor, försäkringskassor, osv. nära människor. Lika viktigt är att inse att all utveckling hos människor, strävan mot attityder som gör det drägligt att leva, bekämpning av fördomar, allt det sker i samspel mellan människor, i relationer mellan människor.

Som det nu är skrivs det sida upp och sida ned fina ord som samhällsgemenskap, medansvar och integrering av gamla och nya livsmönster. Ett väldigt ofta använt ord är delaktighet. Jag minns när jag kämpade emot införandet av Dalamodellens nya köp-och-sälj-system och man hade kört över remissinstanserna. En man replikerade mig så här: Men snälla fru Stalin – man sade så på den tiden – här i texten står ordet delaktighet nio gånger!

Ett stort problem för Sverige verkar vara att starkt kunna hålla på den reglerade invandringen. Vad gäller den s.k. massflykten från Kosovo – vi kallar det massflykt med vårt mått mätt, det finns länder som skulle kalla det s.k. massflykt och tycka att det var ganska fjuttigt – handlar det bl.a. om att det kanske kan bli ganska lång tid som människor kan få vänta på att få stanna eller återvända. De skulle ha sämre rättigheter än andra människor i Sverige. De skulle gå ”integrationslösa”, om man nu kan använda det ordet. Det tror jag visserligen inte att man kan. Jag tror inte att de kan vara ”integrationslösa”. Får de inte hjälp att komma in i samhället försöker de att integrera sig själva så gott det går.

Om vi nu i Sverige har ambitionen att människor som flyr hit ska vända tillbaka till sitt ursprungsland så är ett gott tips att på allra, allra bästa sätt ta hand om den hitflyende personen från första stund på svensk mark.

Jag har i flera år varit psykolog på barnavårdscentraler i Borlänge. När jag träffade föräldrar som klagade över klängiga barn gav jag rådet: Låt dem sitta i knä så länge de vill, för de går ned så småningom. Då har de tankat färdigt!

Vi ska behandla människor som flytt hit på ett ytterst välkomnande sätt. Vi ska ge dem samma rätt till hälso- och sjukvård och samma rätt till skola som andra människor i Sverige samt ge dem möjligheter att få hjälp att bearbeta sina traumatiska upplevelser. Då är det troligare att man som en mer hel person vill åka hem igen, kanske även bedriva social verksamhet i det egna landet – och kanske t.o.m. hjälpa till att förhindra krig.

Det kan kosta mer initialt, men också, som sagt, ekonomiskt löna sig i längden.

Vi behöver inte skriva så mycket mer om handlingsplaner. Det finns många bra sådana. Det finns massor av goda exempel på vad man skulle kunna göra. Men när det kommer till kritan är det svårt att bryta ned det hela och arbeta i det lilla, och att satsa resurser. Man kan inte integrera med ord. Det måste vara småskalighet och ett mer förebyggande arbete.

Jag har tio reservationer till detta betänkande, som jag naturligtvis står bakom allesammans. Men jag har valt ut fyra stycken som jag anser vara mest konkreta; det är reservationerna 9, 13, 14 och 19, som jag yrkar bifall till.

Reservation 9 handlar om arbete och försörjning. Ett exempel är utländska läkare. Vi har en väldig brist på läkare i Sverige. Varför blir inte det som man har tänkt i det s.k. Stockholmsprojektet av? Då skulle man kunna anställa 200 läkare. Nu blev det inte så många.

Varför gick inte Malmöprojektet så bra som man hade trott?

Och varför ska man i Kalmar importera 50 polska läkare och belasta landstingsbudgeten med minst 17 miljoner, när de finns här?

Reservation 13 handlar om att partierna bör ta ett större ansvar för att få in invandrare i politiken, i beslutande församlingar och i statliga utredningar, där de är underrepresenterade.

Reservation 14 handlar om att det absolut inte får förekomma påtryckningar för att få flyktingar eller invandrare att återvända. En god integration skapar förutsättningar för den som vill återvända till sitt land.

Till sist har vi reservation 19. I den ber vi regeringen att komma med förslag om lokala diskrimineringsombudsmän och antidiskrimineringsklausuler.

Anf. 116 KALLE LARSSON (v) replik:

Fru talman! Låt mig säga till Kerstin-Maria Stalin att jag uttalade i debatten att jag inte uppfattar att det finns någon integrationspolitik.

Men jag fortsatte sedan resonemanget, och kunde då konstatera att det inte finns någon särskild politik, som var avskild från allting annat. Det handlar om de frågor som jag vet att Kerstin-Maria Stalin och jag är överens om behöver genomföras, nämligen rätten till arbete, bostad och utbildning. Det är i dessa frågor som det behövs åtgärder för att man ska kunna tala om en verklig integration.

Jag hoppas att detta är klargörande för Kerstin-Maria Stalin.

Anf. 117 KERSTIN-MARIA STALIN (mp) replik:

Fru talman! Det var ungefär så jag hade uppfattat det. Men jag ville i alla fall för säkerhets skull kolla upp det.

Anf. 118 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Det är cirka två år sedan som vi här i riksdagen beslutade om en ny integrationspolitik. I dag är det första gången som vi med anledning av detta beslut behandlar ett motionsbetänkande inom detta politikområde. Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i betänkande SfU10 och avslag på samtliga reservationer.

Målen för integrationspolitiken är bl.a. lika rättigheter och möjligheter för alla, oavsett etnisk och kulturell bakgrund. Alla ska oavsett bak-

Prot.

1999/2000:96

12 april

Integrationspolitik

grund vara delaktiga i och medansvariga för samhällsutvecklingen. Utskottet understryker att målen bör förtydligas och att det även bör ingå att alla också har lika skyldigheter. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet konstaterar att utvecklingen för dem som har kommit till Sverige under de senaste åren inte är tillfredsställande vad gäller möjligheten till egen försörjning och delaktighet i det svenska samhället. Men vi kan nu se att den tuffa budgetsaneringen som regeringen genomförde under 90-talet ger konkreta resultat. Krisåren är bakom oss. Tillväxten och sysselsättningen ökar stadigt. Under det senaste året har 68 000 fler människor i Sverige fått jobb. På flera håll i landet handlar debatten inte längre om bristen på arbete, utan om bristen på arbetskraft.

Men den ljusa bilden har också mörka fläckar. Den segregation som fördjupades under 90-talet finns också kvar på flera håll. Den har både etniska och sociala förtecken, och förekommer i så gott som alla delar av vårt samhälle; i arbetslivet, i boendet och i politiken.

I den rapport som nyligen redovisades av Kommittén för välfärdsboks slut framgår det tydligt att invandrare har drabbats av en kraftigt minskad sysselsättningsnivå. De är också kraftigt underrepresenterade bland de förtroendevalda, och deras valdeltagande har minskat avsevärt. Det är en oacceptabel utveckling.

Med en växande ekonomi har vi i dag ett gyllene tillfälle att bryta segregationen och stärka demokratin i vårt land. Vi har inte råd att misslyckas. Fortsatt segregation skulle föra med sig svåra konsekvenser för hela samhället. Glädjande nog ser vi att sysselsättningsintensiteten nu ökar betydligt bland invandrargrupper samtidigt som arbetslösheten sjunker. Under de senaste två åren har den minskat från 33 % till 20 %, samtidigt som sysselsättningsintensiteten har ökat med 10 %.

Som tidigare har sagts i debatten är en förutsättning för att de integrationspolitiska målen ska kunna uppfyllas den generella politik som ska ge möjlighet för alla och som förmår att ta till vara allas erfarenheter, kunskaper och kvalifikationer. Enligt utskottets mening är en lyckad integrationspolitik avhängig den generella politik som förs i samhället.

För att bryta segregationen och skapa ett Sverige för alla krävs alltså aktiva insatser från oss alla.

I betänkandet redogörs för hur detta arbete nu genomsyrar alla politikområden.

De två år som gått sedan riksdagen godkände målen för den nya integrationspolitiken är en alltför kort tid för att lösa problemen med segregation, utanförskap och diskriminering i samhället. Ett flertal utredningar har tillsatts, och många förslag har lagts fram och är under beredning.

Jag nämner kort några: Demokratiutredningen, utredningen om ny medborgarskapslagstiftning, översyn av krav på svenskt medborgarskap för vissa yrken, ungdomsdelegationen, som ska arbeta bl.a. med frågor om rättvisa villkor för ungdomar med olika etnisk och kulturell bakgrund, en parlamentarisk utredning som ska föreslå åtgärder för att stärka den medborgerliga insynen och deltagandet i den kommunala demokratin, utredningen om validering av vuxnas kunskaper och kompetens m.m.

Dessutom har myndigheterna i regleringsbrev fått uppdrag att återrapportera till regeringen. DO ska återrapportera hur arbetet med att förebygga och motverka etnisk diskriminering inom både arbetslivet och

andra samhällsområden har utvecklats. Integrationsverket ska följa upp de integrationspolitiska målens genomslag inom olika samhällssektorer.

AMS ska fortsätta att utveckla de individuella handlingsplanerna till att bli ett centralt hjälpmedel för att förbättra resultatet i platsförmedlingsarbetet. AMS ska i augusti 2000 lämna en redovisning till regeringen av omfattning och kvalitet i handlingsplanerna samt av vilka åtgärder som vidtagits för att höja kvaliteten.

Till våren presenteras en nationell handlingsplan mot rasism och främlingsfientlighet. Det kommer också att läggas fram förslag till en ny och moderniserad medborgarskapslag.

Integrationen är dock inte bara en fråga för riksdag och regering utan en fråga för hela samhället, inte minst för kommunerna.

Jag läser ständigt om nya initiativ, små som stora, som kommunerna och enskilda runt om i landet tar för att ta vara på den resurs som mångfalden utgör. Många kommuner har nu mångfaldsplaner. Jag läste för bara några dagar sedan om hur Malmö har anställt en mångfaldskonsulent för att serva företagen med allt som har med mångfald att göra. I takt med att företagen växer ökar behovet att rekrytera välutbildad personal. Ofta finns just den kompetens man efterfrågar i gruppen välutbildade invandrare. Konsulentens uppgift är att skaffa sig en uppfattning om dessa tillgångar.

Jag läste i en kvalitetsutvärdering som Högskoleverket gjort att Malmö högskola är en av de två högskolor som bedöms ha den mest genomgripande och välorganiserade verksamheten när det gäller social och etnisk mångfald.

Jag fick i min hand en inbjudan till ett seminarium som kallades Våra döttrars framtid. Det var initierat av tre kvinnoorganisationer med invandrarbakgrund för att försöka samla invandrarkvinnor kring detta tema. De tycker att vi glömmer bort invandrarkvinnornas speciella situation och den betydelse som de har i integrationen. Därför vill de vara med och skapa debatt och komma med idéer, inte minst för sina barns välmående i Sverige.

Detta var bara några få exempel. Dagligen kan vi se positiva initiativ i syfte att nå ökad integration.

År 1999 inrättades Storstadsdelegationen som har till uppgift att utveckla och samordna den nationella storstadspolitiken. Utskottet poängterar att det är ytterst angeläget att de lokala utvecklingssamtalen utformas och utvecklas i dialog med de boende.

När jag satt och skrev inför debatten här i kammaren i dag fick jag ett pressmeddelande från Kulturdepartementet om att det i dag pågår en konferens som kallas Nuläges- och revideringskonferensen om utvecklingsarbetet i de mest utsatta bostadsområdena i våra tre storstäder. Syftet är att samla upp och värdera de erfarenheter som gjorts under det första årets arbete i de berörda stadsdelarna i Stockholm, Malmö och Göteborg. De 200 deltagarna representerar statliga myndigheter, landsting, kommuner, föreningar och skolor.

Det här arbetet kan alltså ses som en process som ständigt måste utvecklas. Vi ska lyfta fram de goda resultaten och samtidigt inte blunda för de återstående problemen.

I några reservationer tas individuella handlingsplaner och de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna upp. Jag kan konstatera att inom arbets-

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

marknadspolitiken pågår i dag ett stort arbete för att ta bort de hinder som finns för de långtidsarbetslösa på arbetsmarknaden. Inom kort ska vi här i kammaren behandla en proposition om förnyad arbetsmarknadspolitik för delaktighet och tillväxt. Där finns det förslag om att införa en aktivitetsgaranti i hela landet. Syftet är bl.a. att hävda arbetslinjen och bryta rundgången mellan åtgärder och öppen arbetslöshet.

Näringsdepartementet har tagit initiativ till ett projekt som ur ett tillväxtperspektiv ska kartlägga och analysera hur kön, klass, etnisk tillhörighet, ålder, sexuell läggning och funktionshinder påverkar enskildas möjligheter på arbetsmarknaden och till företagande samt hur mångfald i näringslivet kan påverka tillväxten. Regeringen återkommer med förslag till riksdagen.

Låt mig till sist säga någonting om en reservation från Miljöpartiet som tar upp detta med rasistiskt och främlingsfientligt våld och att det utgör ett hot mot demokratin.

Det finns en bred samsyn här i kammaren om att vi gemensamt måste aktivt arbeta på alla plan för att stå upp för demokratin och slå tillbaka den främlingsfientlighet och intolerans som så lätt smyger sig in i vardagen. Vi har alla ett ansvar för att i vardagen stå upp för alla människors lika värde. Det är emellertid viktigt att betona att kampen mot rasismen inte kan innefattas i en snäv ram av speciella åtgärden. Den måste genomsyra hela samhället. Ett antal förslag har genomförts, bl.a. inom polis- och rättsväsende, och andra bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

För de invandrade svenskarna handlar mycket av den vardagsrasism de möter om att de på olika sätt blir diskriminerade. Det handlar om alltifrån att de aldrig kallas till anställningsintervjuer på grund av att de har fel namn till att de inte släpps in på nöjesställen för att de har fel hudfärg. En sådan behandling är självfallet oacceptabel. Det är djupt kränkande och ökar kraftigt klyftorna mellan svenskar och invandrare. Därför har vi i flera omgångar skärpt insatserna mot diskriminering.

Fru talman! Till sist vill jag säga att vi måste lyssna på varandra med öppna sinnen och veta vart vi är på väg. Vi måste skapa ett Sverige för alla där alla är delaktiga och får vara med i gemenskapen oberoende av hur nyttiga vi är. Vi måste se individen och det sammanhang som individen finns i. Det kräver fantasi av oss att se möjligheter och inte låta oss styras av yttre och inre begränsningar. Det är det som politiken nu handlar om. Vi måste ta vara på allas förutsättningar för att få ett värdigt liv.

Därför är det nu, med alla dessa insatser som görs från alla håll, viktigt att noggrant följa utvecklingen och resultaten av det långsiktiga integrationsarbetet. År 2002 kommer regeringen att lämna en skrivelse som redovisar utvecklingen under mandatperioden och huvuddragen i de fortsatta insatserna på området.

Anf. 119 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag sitter här och lyssnar på Anita Jönsson med öppet sinne. Jag är glad över att Anita Jönsson har en analys som jag i mycket kan dela. Men hur kan det då komma sig att Socialdemokraterna och Anita Jönsson avstår från att föreslå åtgärder när man är så klarsynt i analysen? Man säger att det är bra ungefär som det är och att man gör lite

mer av samma slag, men den politiken har ju misslyckats och gjort att människor är fast i utanförskapet och inte kan påverka sina egna liv.

Anita Jönsson räknade upp en lång rad utredningar. Det var så många att jag inte ens kommer ihåg dem alla. Det har nog utretts färdigt här. Vi har en oändlig mängd kunskap om vad som är fel och vad som behöver göras. Det är faktiskt dags att börja göra någonting nu. Kunskapen finns här.

Demokratiutredningen, som Anita Jönsson tog upp, pekar ju faktiskt på den maktlöshet som utanförskapet innebär. Invandrade människor upplever det totala utanförskapet så att man inte ens har lust att delta i allmänna val. Vi vet att det är på det här sättet. Det är dags att göra någonting åt det nu.

Anita Jönsson talade vidare om en mångfaldskonsulent som var anställd i Malmö. I bästa fall är det en invandrad person som man har anställd som detta. I värsta fall är det en gravt vit medelålders man som jag. Det är fullständigt orimligt att det bara skapas byråkratiska och politiska tjänster. Det är bra att man har fått en tjänst i Malmö som mångfaldskonsulent. Det innebär att någon får ett jobb. Men det är fullständigt orimligt att man arbetar på det sättet. Vi behöver inte mer byråkrati. Vi behöver mer demokrati i stället. Vi behöver inte fler politiker, utan vi behöver mer makt till de enskilda människorna.

Anita Jönsson tog upp den här aktivitetsgarantin i den avslutande delen av sitt anförande. Jag tror att den kan bli bra. Därför skulle jag vilja fråga Anita Jönsson om hon är beredd att förorda att man omarbetar den så att den också passar för socialbidragstagarna som befinner sig i utanförskapet. Det här är ju tänkt för dem som har a-kassa. Kan man tänka sig att de som befinner sig i det verkliga utanförskapet också omfattas av garantier?

Anf. 120 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Även jag lyssnade med ett öppet sinne till Göran Lindblads anförande. Jag vill påstå att det var ganska kända tongångar jag fick höra i det anförandet. När vi pratar om vilka åtgärder vi ska ha för att på ett bättre sätt se till att alla människor i Sverige känner att de tillhör samhället måste jag ställa en fråga till Göran Lindblad. Vi satsar på kunskap och utbildning. Vi ser till att stärka den offentliga sektorn som är viktig för oss alla från det att vi föds till det att vi ligger i graven. Vi stärker skola, vård och omsorg. Vi satsar på en offensiv arbetsmarknadspolitik.

När moderaterna pratar om att de ska satsa för att skapa större valfrihet talar de om sänkt a-kassa, försämrade arbetsrätt, sänkt sjukförsäkring, ökad trafikförsäkring för bilar, neddragning av arbetsmarknadspolitik, minskade bidrag till skola, vård och omsorg och ytterligare karensdagar.

Det är några exempel på de förslag som Göran Lindblad och hans parti för fram som ska stärka individen att själv göra olika val. På vilket sätt vill Göran Lindblad påstå att en sänkning av a-kassan, en försämring av arbetssätten eller en neddragning inom arbetsmarknadspolitik skulle göra det lättare för den som i dag står utanför samhället att komma in i samhället?

Prot.

1999/2000:96

12 april

Integrationspolitik

Anf. 121 GÖRAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Vad gäller det sista vill jag bara konstatera att ska man kunna genomföra den typen av besparingar måste man ju samtidigt i andra ändan sänka skatten.

Det har visat sig att det blir lite mer pengar över för den fattige med våra förslag om sänkt skatt och sänkt a-kassa än med bevarad a-kassa och ingen sänkt skatt. Vi värnar om de allra fattigaste i det här fallet. Vi vill ha en skattesänkning som gynnar de allra fattigaste.

I dag är det på många håll så, Anita Jönsson, att socialbidragstagare måste söka socialbidrag för att ha råd att betala skatten därför att skatten är större än socialbidraget. Tycker Anita Jönsson att det är en rimlig tingens ordning att man måste söka samhällets bidrag för att kunna betala in skatt till samhället? Det blir ju en oändlig rundgång.

Anf. 122 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! När jag lyssnar på moderaterna och Göran Lindblad är det en stor skillnad i fråga om hur vi ser detta med hur man ska förhålla sig till det politiska uppdraget när det gäller de mänskliga behov som vi alla har.

För moderaterna handlar det om pengar, om marknad. Det är SFI-checkar, och nu förde Göran Lindblad också fram kompetenscheckar. Talar man över huvud taget om att sänka skatten för dem som står utanför arbetsmarknaden är man inte i den verklighet jag tycker att vi representerar genom det här betänkandet. Det handlar om åtgärder för att få in människor i ett arbete för att de ska kunna göra rätt för sig med de skyldigheter som det innebär.

Moderaterna säger nej till att satsa 2 miljarder på att utveckla bostadsområdena i storstäderna. På vilket sätt kan moderaterna säga att det stärker människornas makt?

Jag tycker att det är viktigt att vi går vidare med den tillväxt vi nu har. Det är viktigt att se till att stärka integrationspolitiken genom att fler människor får ett arbete, att se till att satsa på utbildning och återutbildning. Det kan handla om grundutbildning, och det handlar också om högskoleutbildning.

Anf. 123 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Jag lyssnade på en otrolig uppradning av betänkanden och utredningar som är på gång, och det låter så vackert. Men jag kan inte säga att jag blev särskilt glad. Det verkar nämligen gå vidare på samma sätt: många vackra ord, väldigt lite handling.

Jag vill fråga Anita Jönsson om hon vet vad som händer just nu. Den stora båten, arbetsmarknadspolitiken, håller på att vända mycket långsamt. Men *Titanic* vänder inte på fem minuter.

Under den tiden har man stoppat många arbetsmarknadsåtgärder och många kurser, och ett stort antal människor riskerar att falla från a-kassa till socialbidrag. Jag känner invandrargrupper som hade kommit så långt att de hade lokal, datarum och goda kontakter med lärare och som hade egna aktiviteter. De står med tomma lokaler, tomma datarum. Kontakterna med de mycket begåvade lärarna kan inte användas därför att politiken har ändrats. Den har ändrats sedan augusti, september förra året. För

människor som är isolerade och ensamma är det faktiskt en otroligt tung, tom tid.

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

Anf. 124 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Ana Maria Narti frågar: Hur fort kan vi vända skutan?

Vi får inte lura oss själva och tro att vi från det ena året till det andra kan klappa oss för bröstet och säga: Nu har vi lyckats fullt ut med integrationspolitiken. Vi måste tillåta att det tar tid.

Vi ska inte glömma bort hur 90-talet har sett ut. I början av 90-talet fick vi många nya svenskar som kom till Sverige, samtidigt som vi drabbades av en lågkonjunktur där många stod utanför arbetsmarknaden. Vi hade en borgerlig regering som inte klarade av att få ekonomin på fötter.

Nu kan vi i den budget som presenteras i morgon åter se att det växer och att vi har något att fördela. När det nu åter går bra för Sverige tycker jag att det är viktigt att se till att de får mest som har fått stå tillbaka under de här åren.

Dessutom tror jag, precis som Ana Maria Narti talade om och som jag tyckte vara bra, att det är en stor erfarenhet att byta land. Det tror jag säkert, och det måste vi ta vara på. Likaså tror jag att det tar viss tid när man kommer till ett nytt land innan man har lärt sig de nycklar som behövs i det nya landet, eftersom de som kommer från andra länder har så många andra kulturer som har sett annorlunda ut.

Anf. 125 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Låt mig protestera oerhört intensivt. När jag kom till Sverige i maj 1970 kunde jag lära mig svenska på fem sex månader därför att jag hade valt mina kurser, därför att det fanns intensivkurser på sex timmar, därför att jag själv kunde röra mig. Ingen tvingade mig till en flyktförläggning.

På 80-talet cementerades ett system där individen inte hade den minsta frihet att bestämma var man skulle bo och vilken kurs man skulle gå på. Tanken att alla människor som kommer till Sverige behöver tre till fem år bara för att begripa i vilken värld de lever är fullständigt vilseledande. Det finns väldigt många människor som, om de själva fick bestämma, på några månader skulle hitta sin plats i arbetslivet.

Anf. 126 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Jag tror att det är svårt att jämföra 1970 när vi hade en arbetskraftsinvandring med den invandring vi har haft under 90-talet, då det har handlat om att människor har varit på flykt och sökt asyl i Sverige. Det har naturligtvis skapat speciella svårigheter.

De problemen har vi inte blundat för. Det har bl.a. handlat om utbildning och om indelning av grupper när det gäller svenska för invandrare. Man har haft en benägenhet att sätta ihop grupper med människor där någon har varit analfabet och någon annan har haft en högskoleutbildning, och det kan vi naturligtvis inte acceptera. Det är upp till utbildningssystemet att se till att de behov som den enskilde invandraren har också blir tillgodosedda på bästa sätt. Individen ska ha en stor rättighet att tala om vad man önskar i form av utbildningsinsatser.

De handlingsplaner vi talar om i betänkandet är ett instrument som ger den enskilde individen möjlighet att ge uttryck för dels det man har

med sig själv i bagaget från sitt tidigare hemland, dels vad man tycker att man behöver göra för att få en plats inom utbildningssystemet eller på arbetsmarknaden.

Sedan får vi inte blunda för att arbetsgivarna, trots att man har utbildning och kompetens, inte är benägna att anställa människor från andra länder. Då är det viktigt att vi har en lagstiftning som styrker invandrarernas rätt på arbetsmarknaden.

Anf. 127 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag vet att vi också har väckt en motion om mångfaldsplaner, men nu när det finns flera handlingsplaner och mångfaldsplaner i gång på väldigt många ställen undrar jag om Integrationsverket behövs. Vore det inte bättre att, som många invände 1997, i stället låta pengarna gå till kommunerna för ett arbete som bedrivs i nära samverkan mellan människor?

Det var min första fråga. Jag vill också kommentera det som Anita Jönsson sade om min reservation om rasism. Det gäller en lite svepande reservation och en motion som jag skulle vilja bryta ned till något mer konkret närmare människor. Det handlar inte om att sänka skatten och inte om att skriva fler handlingsplaner, utan det handlar om att satsa ekonomiskt i det lilla, på förebyggande insatser nära människor, t.ex. i elevvård, i mindre klasser som lärarna hinner med osv. Detta kostar, men på lång sikt är det lönsamt.

Jag vill gärna få ett svar på min fråga om Integrationsverket behövs eller om vi skulle kunna arbeta på något annat sätt.

Anf. 128 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Låt mig först ta upp det sista om resurser för att motverka rasism och främlingsfientlighet. Vi har i budgeten extra medel just för att jobba med de frågorna. Mycket av de pengarna går till enskilda initiativ ute i kommunerna för att motverka rasism och främlingsfientlighet.

Man kan alltid diskutera om Integrationsverkets uppdrag ska ligga på Integrationsverket eller på något annat organ eller om det är kommunerna som ska ha uppdraget. Jag tycker att det är viktigt att vi har en samlad bild av hur integrationsarbetet bedrivs i hela landet, hur det ser ut ute i kommunerna och hur de olika myndigheterna förmår ta till vara den mångfald som finns i samhället. Vi måste ha ett centralt instrument för denna uppgift, och jag tycker att Integrationsverket är väl lämpat för att klara den.

Dessutom måste vi ha någon instans som träffar avtal med kommunerna när invandrarna får uppehållstillstånd om att under den första tiden göra speciella insatser gentemot kommunen. Integrationsverket har också en viktig roll att spela i att lyfta fram goda exempel som kan implementeras runtom i hela landet.

Anf. 129 KERSTIN-MARIA STALIN (mp):

Fru talman! Jag skulle eventuellt kunna hålla med om det sista om att lyfta fram goda exempel, men jag tror inte att det skulle behövas ett helt verk för det. Jag tycker att vi har haft och har en samlad bild. Som någon sade finns det väldigt mycket av utredningar om hur det står till med

integrationen. När vi nu har fått en så samlad bild undrar jag om det verkligen behövs ett verk.

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

Anf. 130 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Jag gav i en tidigare replik ett svar till Kerstin-Maria Stalin. Den samlade bilden av samhällsarbetet står ju inte stilla, utan den förändras ständigt. Visst är det viktigt att vi fortsätter att följa hur integrationsarbetet fortgår runtom i landet, i kommunerna och inom de olika myndigheterna. Jag kan inte se att det finns någon instans som skulle vara bättre på att fullfölja detta uppdrag än Integrationsverket.

Anf. 131 MAGDA AYOUB (kd):

Fru talman! Jag har nästan samma fråga som Kerstin-Maria Stalin. Också den gäller Integrationsverket.

Integrationsverket har funnits i snart två år, och vi har här hört många liksom jag själv säga att integrationen alltid börjar nedifrån och går uppåt. Vi tror inte att ett verk kan hjälpa till med detta. Jag har svårt att förstå det som Anita Jönsson säger om att man ska ha ett verk för att skriva avtal med kommunerna. Den uppgiften kan läggas på andra, i dag redan etablerade myndigheter.

Det har gått två år, och vi har inte sett så mycket av resultat. Vi väntar på en utvärdering av det arbete som bedrivs.

Jag har alltså samma fråga till Anita Jönsson: Kan man inte lägga ned Integrationsverket?

Anf. 132 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Jag undrar ibland med anledning av frågeställningarna kring Integrationsverket vilken bild frågeställarna har av verkets uppdrag. Det är ju inte Integrationsverket som ska bedriva politiken ute i kommunerna eller vid myndigheterna, utan det är naturligtvis myndigheterna och kommunerna själva som ska göra det. Det som Integrationsverket ska göra är att följa hur man klarar det här uppdraget och att, om de inte gör det, rapportera till regeringen så att den kan vidta åtgärder för att förbättra integrationsarbetet. Det kan ske genom att regleringsbrevet förändras och genom att man i riksdagen lyfter fram olika frågor för att förändra lagstiftningen, t.ex. lagen om etnisk diskriminering.

Det är på det sättet som Integrationsverket ska arbeta. Det har ett uppföljnings- och analysansvar gentemot riksdagen och regeringen för att utveckla integrationspolitiken, inte för att bedriva integrationspolitik.

Anf. 133 MAGDA AYOUB (kd):

Fru talman! För mig innebär integration samförstånd, tolerans och samordning mellan alla som lever i Sverige. För att vi ska nå detta krävs större och mer genomgripande insatser från det svenska samhället. Denna uppgift är ett ansvar för alla. Det är väldigt viktigt att det inte enbart är ett verk som agerar utan att hela samhället gör det på bästa sätt tillsammans med oss som kommer hit från andra länder. Det absolut viktigaste för alla som kommer hit till Sverige är att få ett arbete. Jag ser inte att det är svårt.

Jag har redan i mitt anförande nämnt att det i dag brister mycket i det som görs på arbetsmarknaden för att man ska kunna klara sfi. Integrationsverket och andra myndigheter behöver jobba mycket för att hjälpa alla som kommer med hit att skaffa ett arbete. Det är det viktigaste momentet av alla i integrationsarbetet.

Anf. 134 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Jag instämmer i mycket av det som Magda Ayoub tog upp, nämligen att hela samhället måste genomsyras av integrationspolitiken och att arbetet är en av de viktigaste nycklarna till att man ska känna sig integrerad i det svenska samhället. Det här står klart och tydligt i det beslut om integrationspolitiken som vi har tagit i riksdagen.

Men när vi nu har fattat det här beslutet är det viktigt att det verkligen genomsyrar hela samhället. Det uppdrag som Integrationsverket har är att följa upp att det får genomslag, att se om de pengar som satsas på olika bostadsområden i sju kommuner leder till det som är sagt i de lokala utvecklingsplanerna och att ta fram statistik för att man på bästa sätt ska kunna fatta beslut som stärker arbetsmarknadspolitiken.

Den här debatten genomsyrar alla politikområden. Vi är inte kunniga på allt, men jag har roat mig med att titta på vad som görs inom arbetsmarknadspolitiken. Det gäller många åtgärder som syftar till att på ett bättre sätt ta till vara den kunskap och den kompetens som den enskilde individen har. Bl.a. utarbetas handlingsplaner. För den som är klar med sin sfi ska det tillsammans med kommunen eller AMS göras upp handlingsplaner för att denne på ett bättre sätt ska nå ut på en arbetsmarknad. Man har också mentorsprogram för att de som inte har någon arbetslivserfarenhet i det svenska samhället ska kunna komma ut och få sådan erfarenhet.

Anf. 135 MAGDA AYOUB (kd):

Fru talman! Jag utnyttjar möjligheten att kunna ställa en ny fråga till Anita Jönsson.

Vi pratade redan om Integrationsverket och arbete. Jag vill också understryka vikten av svenska språket och allt som görs när det gäller svenska för invandrare. För att kunna nå en nivå på det som man ska göra måste man lära sig svenska språket. Jag tycker själv att det görs en hel del i dag, men det fattas väldigt mycket för att nå vägen till arbete. Jag vill gärna höra om det görs saker och ting för att se till att alla arbetsförmedlingar har samma information när det gäller att skriva in sig som arbetssökande.

Anf. 136 ANITA JÖNSSON (s):

Fru talman! Problemet som Magda Ayoub tar upp gäller hur arbetsförmedlingarna ska förhålla sig till personer som inte har ett tillräckligt bra språk för att kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Vi får anledning att återkomma till problemet när vi senare ska diskutera den nya arbetsmarknadspolitiken. Där finns förslag som syftar till att stärka möjligheterna för den enskilde individen att komma ut på arbetsmarknaden.

Samtidigt vill jag säga att jag tycker att det är viktigt att det finns många arbetsuppgifter som kan klaras utan perfekt svenska. Ibland tror

jag att arbetsgivarna använder kravet på god svenska på ett felaktigt sätt. På det sättet är det diskriminering.

Jag vet att bl.a. Malmö kommun i sina mångfaldsplaner har tagit upp detta och menar på att det är viktigt att inte kräva mer svenska än vad arbetsuppgiften kräver för att få ett arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 15 §.)

Prot.
1999/2000:96
12 april

Integrationspolitik

13 § Ökad konkurrens på mobiltelemarknaden

Föredrogs
trafikutskottets betänkande 1999/2000:TU8
Ökad konkurrens på mobiltelemarknaden (prop. 1999/2000:57).

*Ökad konkurrens på
mobiltelemarknaden*

Anf. 137 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Fru talman! Just i dag pågår en mycket intressant utställning i Riksdagshuset som påminner om hur fort den tekniska utvecklingen rusar framåt. Vi kan då förstå vikten av framsynta politiska beslut och att de inte ligger långt efter den snabba utveckling vi i dag ser.

Sverige har en framskjutande position när det gäller mobiltelefoni. Det första steget tog Televerket. Inom Televerket, nuvarande Telia, och på SR Radiosystem, som vi numera kallar Ericsson, fanns nämligen på 50-talet en rad nyckelpersoner som tidigt insåg mobiltelefonins möjligheter.

Televerket samarbetade i början med en rad operatörer för att utveckla denna teknik. I början av 70-talet fattades viktiga politiska beslut, nämligen att avreglera marknaden. Det var en av de avgörande orsakerna till att utvecklingen gick fortare i Sverige än i andra länder. Och utvecklingen har ännu inte nått sin topp.

Det var alltså Televerket som blev först att driva ett mobiltelefoninät. Mobilsystem MTA introducerades 1956. Ett antal mobiltelefonapparater köptes in av Radioaktiebolaget och hyrdes sedan ut till abonnenterna. Lite kurios: Dessa apparater vägde 40 kilo!

I slutet av 60-talet kom MTB, och abonnenterna från det tidiga systemet MTA flyttades över. Utvecklingen hade gått så snabbt att telefonerna nu vägde 9 kilo.

Vid en nordisk konferens 1969 tillsattes en arbetsgrupp med uppgift att ta fram ett gemensamt nordiskt system för mobil telefoni. I väntan på den lanserade Televerket mobiltelefonsystemet D – som många av oss kanske minns. Det var ett manuellt system med en telefonist som kopplade samtalen.

Det nordiska samarbetet ledde fram till NMT. När NMT-gruppen höll sitt första möte 1971 förklarade sig ett 40-tal företag intresserade av att utveckla den utrustning som krävdes för det nordiska nätet. Samma år verkställdes ett annat viktigt politiskt beslut, och telefonmarknaden öppnades för konkurrens så att telefonleverantörerna kunde sälja sina produkter direkt till kunderna.

År 1981 invigdes NMT 450. Detta system utvecklades sedan till NMT 900. År 1991 lanserades GSM. Nu står vi inför tredje generationens mobiltelefoni, UMTS.

Fru talman! I dag finns tre mobiltelefonoperatörer, Telia, Europolitan och Tele 2. Den utveckling vi i dag ser kunde knappast förutsägas 1956 när Televerket startade sin mobiltelefonverksamhet.

En ökad konkurrens är bra för konsumenterna och utvecklingen – därom hoppas jag att det inte råder något tvivel. Notera bara det faktum att de första mobiltelefoner som riksdagen köpte in 1990 kostade 21 768 kr. Teknisk utveckling och konkurrens har på tio år halverat pris, vikt och storlek flera gånger om. Vi anser därför, i likhet med regeringen, att det finns anledning att ytterligare främja konkurrensen på mobiltelemarknaden. Vi anser att det ligger i linje med vad riksdagen tidigare har beslutat om för elmarknaden och inom kort, förhoppningsvis, kommer att besluta om inom handeln med gas.

Den kritik vi vill rikta mot regeringen gäller det senfärdiga och ofullständiga agerandet från regeringens sida. Ingen sammanhållen linje har presenterats för riksdagen. Det hade varit avsevärt mycket bättre om förslag till samtrafik inom mobiltelefonin hade lagts fram tillsammans med förslag om dels nationell *roaming*, dels om lika tillträde för alla från konsumentens telefonuttag till första kopplingsplint. Dessutom borde ett förslag om snabbt införande av fullständig nummerportabilitet ha lagts fram.

Senfärdigheten från regeringen kan ha försenat införandet av tredje generationens mobiltelefoni, UMTS, med cirka ett år. Som jag sade tidigare har politiska beslut i rätt tid gynnat utvecklingen av mobiltelefoni i Sverige. Regeringens senfärdighet och ofullständighet hotar nu att skada vår internationella slagkraft på området.

Ett sammanhållet förslag hade kraftigt minskat oligopol-tendenser på marknaden. Det hade gett konsumenten möjlighet att byta operatör på ett enklare sätt, skapat kostnadseffektivitet och skärpt konkurrenstrycket på s.k. bredbandsuppkopplingar väsentligt.

Fru talman! Regeringens förslag har förvisso retroaktiva inslag som vi är tveksamma till, men eftersom det enbart är överkapacitet som ska ställas till andra aktörers förfogande och marknadsmässiga priser ska gälla har vi gjort det övervägandet att de positiva effekterna väger tyngre än befarade negativa konsekvenser.

Trots vissa tveksamheter i förslaget och en kritisk inställning till att regeringen inte har kommit med en samlad lösning är vi dock, med hänsyn till behovet av en skärpt konkurrens och det angelägna i att licensieringen av tredje generationens mobiltelenät snabbt kan påbörjas, ändå beredda att stödja regeringens förslag. Vi har en annan motivering, där vi klart redovisar de brister som finns och de betänkligheter vi har. Detta framgår av vår motivreservation, nr 2 i betänkandet, som jag dessutom yrkar bifall till.

Fru talman! Varje ytterligare fördröjning av igångsättningen av en utbyggnad av UMTS, utöver den fördröjning som regeringen har bidragit med, riskerar att få till följd att Sveriges ledande position på mobilområdet går förlorad.

Anf. 138 JOHNNY GYLLING (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1, där Kristdemokraterna, Folkpartiet och åtminstone *en* moderat avslår propositionen. Det är glädjande att Tom Heyman står fast vid den linje moderaterna hade i utskottet tidigare.

Fru talman! Låt mig med en gång slå fast att vi kristdemokrater är för konkurrens på teleområdet. Vi vill naturligtvis också se lägre priser på mobiltelefonin. Att jag säger detta beror på att vi i debatten den senaste tiden har beskyllts för motsatsen. Jag får också erinra om att det var en icke-socialistisk regering som införde avregleringen på den svenska telemarknaden och en bolagisering av Telia 1993. Dessa två viktiga faktorer har varit grundläggande för den tätt position som Sverige i dag har på IT-området.

Denna liberalisering av telemarknaden bekämpades då av socialdemokrater och vänsterpartister. I dag hyllas dessa åtgärder av samma partier. Det kan man läsa om i IT-propositionen, men det var inte den vi skulle debattera i dag.

Den aktuella propositionen handlar om ökad konkurrens på mobiltelemarknaden. Varför vill vi avslå propositionen, när vi samtidigt vill värna konkurrensen och lägre priser? Låt mig ge några skäl till detta.

För det första innebär förslaget retroaktiv lagstiftning. Det är Lagrådet som säger detta i sitt remissvar. Det är förbjudet enligt regeringsformen. Det är förbjudet enligt Europakonventionen att införa retroaktiv lagstiftning. Trots detta godkänner Lagrådet denna åtgärd, på grund av att det ska betalas ut en ersättning till operatörerna och på grund av att det handlar om överkapacitet.

Bakgrunden är att GSM-operatörerna, vars historia Jan-Evert Rådström så ingående har beskrivit, fick tioåriga tillstånd i början på 90-talet. Då kan man invända att de redan då visste att villkoren för deras verksamhet skulle kunna komma att ändras efter 1999, om marknaden så krävde. Jodå – det känner vi också till. Men så grundläggande ändringar som att man tvingar operatörerna att öppna sina nät tror jag inte att någon hade väntat sig. Dessutom är det inte en avtalsändring som sker just nu, utan det är en lagändring – en retroaktiv sådan.

En ändring av spelreglerna retroaktivt kan hämma investeringsviljan. Företagen i Sverige måste kunna lita på staten. Det är grundläggande etik för den marknadsekonomi som åtminstone vi kristdemokrater vill ha i Sverige. Hur påverkas kommande investeringar? Vad tänker de kommande UMTS-operatörer som ska bygga upp den tredje generationens mobiltelefoni i Sverige? Vad tänker IT-investerarna om detta att staten plötsligt kan ändra de regler som man har varit överens om? Konkurrensverket är emot denna lagändring just av det skälet att investeringsviljan kan hämmas.

Säger detta ingenting till de partier som vill driva igenom detta? Säger det ingenting att andra länder, som t.ex. Finland och Storbritannien, har förkastat denna modell? Varför har EU-kommissionen inte rekommenderat en sådan generell skyldighet att öppna näten, utan i stället valt frivillighetens väg? Jag är tacksam för svar senare i denna debatt. Nu noterar jag med besvikelse att statsrådet Sahlin inte är här och försvarar sin proposition, men det finns säkert någon från Socialdemokraterna,

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Ökad konkurrens på
mobiltelemarknaden*

som t.ex. Monica Green, som kan ge svar. Vad kommer att hända med investeringsviljan, Monica Green?

För det andra menar vi att förslaget innebär överreglering. Lagrådet skriver så här: "Lagrådet vill allvarligt ifrågasätta om det är möjligt för en myndighet att med någon grad av säkerhet bedöma om det finns nät-kapacitet tillgänglig i nätet". Hur mycket energi, och hur stora kostnader, ska operatörerna lägga ned på att tvista om kapaciteten i sina nät och på att bevisa att man har eller inte har överkapacitet? Dessa s.k. transaktionskostnader kommer självfallet att drabba konsumenten, dvs. att det blir dyrare att ringa i stället för billigare. Här är socialdemokraterna i utskottet inte överens med regeringen om vem som ska avgöra tvisterna. Det ska bli intressant att följa den uppgörelsen.

Ni är på väg att skapa en överreglering på ett område som är snabbt växande, och det kan innebära en risk för stagnation och minskad konkurrens i stället för ökad sådan.

För det tredje tycker vi att förslagets motiv är grumliga. Det är för dyrt att ringa, säger någon. Det är för dålig konkurrens, sägs det. I propositionen säger regeringen att man inte kan dra några slutsatser om prisutvecklingen på området. Det finns utredningar som visar att Sverige är ett dyrt mobiltelefoniland, och det finns utredningar som visar på motsatsen. Men flera uttalanden från statsrådet Sahlin har visat att det är just höga priser som motiverar denna lagändring. Är inte statsrådet överens med regeringen? Det kan man fråga sig.

Nyligen har prissänkningar gjorts av samtliga GSM-operatörer. Nyligen har Telia, innan denna lagändring trätt i kraft, börjat upplåta sina nät på frivillig grund. Motiverar priserna en retroaktiv lagändring? Jag frågar socialdemokraterna detta.

Hur är det egentligen med konkurrensen? I propositionen kan man läsa att konkurrensen inte fungerar tillfredsställande på mobiltelemarknaden. I en annan proposition – IT-propositionen – kan man läsa att konkurrensen utvecklats mycket positivt vad gäller mobiltelefonin sedan telelagens tillkomst år 1993. Hur ska man ha det? Är inte regeringen överens med regeringen? Är konkurrensen bra, eller är den dålig? Motiverar konkurrensen en retroaktiv lagändring?

Jag undrar också, fru talman, om Monica Green senare möjligtvis kan förklara för mig och andra vilka motiv som ligger bakom denna lagändring. Är det så att motiven är påhittade i efterhand för att rättfärdiga en kraftfull politisk handling, som denna lagändring uppenbarligen ska vara?

Uttalanden från flera operatörer som vill använda GSM-näten har gått ut på att det är en tandlös åtgärd och en tandlös lagändring. Någon uttryckte sig så här: Vi är inte intresserade av ledig kapacitet klockan tre på natten. Det uttrycktes vid en hearing som trafikutskottet och näringsutskottet nyligen hade.

Ni riskerar alltså att minska förtroendet för staten hos näringslivet. Ni riskerar att företag väljer andra länder för att investera i IT-infrastruktur. Dessutom riskerar ni en överreglering på området. Allt detta sammantaget ökar risken för att det blir dyrare att använda sin mobiltelefon. Det var väl inte det ni menade?

Fru talman! Dagens debatt handlar i grunden om hur regelverket omkring den mobila telefonin kan utformas för att främja konkurrens, flexibilitet och dynamik. Sverige är ju ett av världens mest mobiltelefonföretag länder, och utvecklingen på det här området har formligen exploderat de senaste åren. I takt med att nya tjänster erbjuds kommer användningen med all sannolikhet att fortsätta att öka. I dag vet vi att det finns 5 miljoner abonnemang i Sverige. Ungefär 50 % av befolkningen disponerar mobiltelefon.

Vi i Centerpartiet är, som sagt, övertygade om att också denna snabbt expanderande sektor i samhället mår väl av att många olika aktörer agerar och att monopol- och oligopol-tendenser motverkas. Det är därför som vi välkomnar regeringens förslag om en ändring i telelagen, så att nätkapacitet för mobil kommunikation kan upplåtas till företag som saknar egna nät och att marknadsmässiga villkor ska gälla för sådana här upplåtelser.

Att konkurrensen på det här området inte har varit särskilt stark framgick bl.a. av den OECD-rapport som kom förra året. Där konstaterades det att Sverige låg klart högre än våra nordiska grannländer när det gäller prisnivåerna för den mobila telefonin.

Nu invänder en del och säger att det har hänt mycket sedan dess. Det är naturligtvis sant. Det kom en rapport, som var beställd av Europolitan, strax före årsskiftet där det hävdades att de svenska mobiltelefonpriserna inte var högre än priserna i övriga nordiska länder. Sanningen är naturligtvis att det beror lite grann på hur man mäter och vilka taxor man tittar på. Man kan till en viss del få fram det resultat som man vill få fram. Men att det har varit så här kan vi nog vara helt överens om. Det går sannolikt åt rätt håll, och det ska vi vara glada för.

Alla partier och ledamöter här i riksdagen vill säkert att svenska folket ska kunna använda sina mobiltelefoner runt om i landet, att teletrafiken ska fungera bra och att priserna ska vara så låga som möjligt. Det är väl snarast formerna för hur detta ska kunna uppnås som det finns delade meningar om. Det framgick inte minst av Johnny Gyllings inlägg.

Ändå förvånar det mig att Kristdemokraterna och Folkpartiet inte anser sig kunna biträda huvudprincipen i detta viktiga förslag för att öppna möjligheterna för fler aktörer på mobilteleområdet. Det hedrar moderaterna, åtminstone majoriteten av moderaterna, att de under resans gång har backat från sitt avslagsyrkande i detta ärende och tagit intryck av bl.a. den hearing i ärendet – som också Johnny Gylling åberopade – som vi hade tillsammans med näringsutskottet. De har ändrat ståndpunkt och tillstyrker nu den här ändringen i lagen.

Ett av de starka skälen till att det är nödvändigt att öppna mobiltelefonnäten, som här föreslås, är som bekant att naturlagarna sätter bestämda gränser på det här området. Det frekvensutrymme som finns tillgängligt är begränsat. Därmed kan man inte släppa in hur många nätoperatörer som helst. För närvarande finns det, som bekant, tre mobilteleoperatörer på den svenska marknaden. Det är Telia, Europolitan och Tele 2. Och vi kunde i går i tidningarna läsa att vi, tack vare att riksdagen och regeringen nu är i färd med att öppna mobiltelenäten, redan har fått in flera aktörer och intressenter som vill vara med. Det som vi kunde läsa om i går

var att det norska företaget Sense nu kommer in på den svenska marknaden via Telia.

Centerpartiet bejakar en förändring av telelagen som öppnar för fler aktörer på mobiltelemarknaden. På några punkter har vi dock anfört kritik och invändningar, och vi har pekat på att det är tveksamt om propositionen med sina förslag kan leva upp till de övergripande målen om att telekommunikationerna ska bidra till regional balans, vara öppna och flexibla osv.

Med de skrivningar som vi har enats om i utskottet har jag inte behövt fullfölja våra yrkanden. Däremot har vi i en motivreservation tillsammans med moderaterna kritiserat vissa punkter. Vi efterlyser bl.a. förslag när det gäller just nationell *roaming*. Vi efterlyser tredje generationens mobiltelenät, UMTS-systemet. Vi tycker att det är onödiga förse-
ningar på det här området.

En punkt i propositionen har föranlett utskottet att göra ett tillkännagivande. Det är frågan om tvistlösning i de fall två olika parter inte kan komma överens. I Centerpartiets motion i det här ärendet har vi pekat på det angelägna i att försöka hitta ett enklare tvistlösningsförfarande än det som innebär att man behöver gå till domstol. Det har också påpekats i en motion från socialdemokraterna, och vi har enats om ett tillkännagivande.

Med utskottets förslag får nu regeringen i uppdrag att återkomma till riksdagen med förslag på det här området. Innebörden i detta tillkännagivande ligger väl i linje med det som vi från Centerpartiet har framhållit.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till motivreservationen nr 2. I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 140 KENTH SKÅRVIK (fp):

Fru talman! När det gäller ökad konkurrens på mobiltelemarknaden föreslår regeringen att de som har tillstånd för mobila telenät ska ha en skyldighet att upplåta nätkapacitet för andra operatörer.

Det är en angelägen fråga hur konkurrensen ska öka och det därigenom ska bli billigare för den enskilde att använda mobiltelefon. Folkpartiet anser också att konkurrensen bör öka och att mobiltelefoni bör bli billigare. Regeringen har dock inte på ett övertygande sätt visat att mobiltelefoni är dyrare i Sverige än i andra länder eller att regeringens förslag leder till en bättre fungerande marknad.

Den väg som regeringen har valt är utomordentligt riskfylld och torde också främst bli ett slag i luften. Det finns risk att framtida utbyggnader på en rad högteknologiska områden äventyras om regeringens förslag i propositionen förverkligas.

Vi kan konstatera att regeringen har hastat fram ett förslag utan att överväga konsekvenserna på längre sikt. Man har inte ens inväntat viktiga steg i den interna beredningsprocess som starkt påverkar denna fråga.

Post- och telestyrelsens förslag från september 1999 om skyldighet att upplåta kapacitet i det fasta nätet, men som också synes gälla det mobila nätet, är under beredning. Detta förslag överlappar delvis propositionen. Vidare borde frågor om konkurrensen på mobiltelemarknaden behandlas i samband med fastställande av villkoren för Telias privatisering. Detta hade varit motiverat bl.a. därför att Telia Mobile enligt rege-

ringens egen bedömning är den enda aktör som kan anses ha ett betydande inflytande på marknaden.

Det har också skett en glidning i motiveringen för ingreppen. Från att man har haft utgångspunkten att mobiltelefonitjänster är dyrare i Sverige än i jämförbara länder motiveras ingreppen nu snarast med att utvecklingen av nya tjänster underlättas med regeringens ingrepp.

Som nämnts tidigare har regeringens huvudsakliga utgångspunkt varit att priset på mobiltelefonitjänster är högt i Sverige i jämförelse med främst de nordiska länderna. Detta styrks dock inte i propositionen. I stället konstateras det att några entydiga slutsatser i prisfrågan är svåra att dra. Det står på s. 11. Eftersom prisfrågan åtminstone till en början lyftes fram som det starkaste argumentet för att genomföra lagändringen är propositionen anmärkningsvärt svag i denna del. Det är självfallet ett liberalt intresse att konkurrens råder och att priser pressas till konsumenternas nytta. Men reglerande åtgärder måste bygga på realistiska utgångspunkter och leda till åsyftad effekt. Detta synes inte vara fallet med regeringens proposition.

Folkpartiet motsätter sig förslagen i propositionen. Vi kan instämma i beskrivningen av att det i dag råder en oligopolsituation på mobiltelemarknaden. De tre nätoperatörer som för närvarande finns är inte särskilt villiga att släppa in konkurrerande operatörer på näten. Som nämnts tidigare kan inte de negativa effekterna på marknaden för mobiltelefonitjänster beläggas som regeringen har trott. Sverige är bland de världsledande nationerna på området. Detta torde förklaras av den tidiga avregleringen av telemarknaden. Utvecklingen har gynnats av att man hittills har avstått från detaljregleringar och har arbetat med generella riktlinjer, vilket är av stor vikt på en så dynamisk och snabbt föränderlig marknad. Det hindrar inte att det är viktigt att arbeta för en fungerande konkurrens. Men det måste göras med vettiga metoder.

En avgörande invändning mot regeringens tvångsmetoder är att de dels åtminstone från rättssäkerhetssynpunkt är tvivelaktiga, dels riskerar att negativt påverka viljan att investera i framtida utbyggnader.

I Post- och telestyrelsens ursprungliga förslag ville man ändra i de tillstånd som gäller för de nuvarande operatörerna. Detta mötte dock så mycket juridiskt välgrundad kritik att regeringen i stället föredrog att ändra förutsättningarna genom lagstiftning. Lagrådet finner att det rör sig om en retroaktiv lagstiftning men kan ändå anse detta acceptabelt.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1. Jag står givetvis också bakom den andra reservation som Folkpartiet har skrivit under.

Anf. 141 MONICA GREEN (s):

Fru talman! Nu ska vi behandla telelagen igen – det blir allt oftare. Det beror naturligtvis på att vi i Sverige vill ha en vässad lagstiftning och att vi hela tiden har legat långt framme när det gäller fast telefoni, mobiltelefoni, IT, Internet och snart också mobilt Internet. Vi ligger i framkant, och det ska vi fortsätta att göra.

Vi ska ändra telelagen, för vi ska få bort ett oligopol som förekommer på marknaden. Det är för höga mobiltelefonkostnader, och vi hindrar också nya tjänster att komma till. Vi ska upplåta nätkapacitet när den finns tillgänglig. Vi ska se till att konkurrensneutrala priser används, dvs.

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Ökad konkurrens på
mobiltelemarknaden*

samma priser internt och externt. PTS får bli den myndighet som hanterar de eventuella tvisterna. För den nya mobiltelefongenerationen behövs det betydligt fler tjänsteföretag som kommer in och konkurrerar på marknaden.

Det är för konsumenternas skull vi gör den här förändringen, inte för någon annans skull.

Vi socialdemokrater är självklart för att hela Sverige ska ha tillgång till goda telekommunikationer. De moderna telekommunikationerna är viktiga för att skapa arbetstillfällen och utveckla välfärden. Därför föreslår vi den här telelagändringen, precis som Post- och telestyrelsen har föreslagit. Det innebär också att mobilteleoperatörerna ska bedriva verksamhet i hela landet.

Vi förlitar oss alltså inte på de privata företagens goda vilja att investera i ny infrastruktur på mobilteleområdet, utan vi ska se till att Post- och telestyrelsen noga följer den geografiska täckningen. Vi riskerar därmed inte att hamna i en situation att behöva lita på marknads lösningar, utan vi ger staten möjlighet att följa utvecklingen noga.

Mobilteleoperatörerna måste öppna sina nät så att tjänsteoperatörerna får rätt att köpa kapacitet på dessa. Motivet är, som jag sade inledningsvis, den bristande konkurrensen på mobilteleområdet som har inneburit höga priser och ett litet utbud av tjänster.

Jag ser det alltså som att det blir både hög kvalitet, fler tjänster och lägre priser. Det är alltså anledningarna till att vi ändrar lagen.

Trots detta har det, som flera talare har påpekat, funnits en oro för hur förslaget skulle påverka mobiltelefonföretagens investeringsbenägenhet. Det är lite konstigt, tycker jag, eftersom de visste om att villkoren för deras tillstånd skulle kunna ändras efter 1999. Det sades redan i tillståndet att det visserligen skulle gälla till år 2004 men att det därefter kunde omprövas. Villkoren gällde till utgången av år 1999 och kunde därefter ändras. Av förarbetena till lagen framgår också att utvecklingen inom teleområdet är mycket snabb, med de nya tekniska lösningarna och nya tjänster. Företagen hade alltså kunnat förutse detta, eftersom det går så oerhört snabbt i den här branschen.

Nu säger Johnny Gylling och Kenth Skårvik att det inte alls är för dyrt att ringa här i Sverige och inte alls är högre kostnader i Sverige än i andra länder. Jag menar att ni har fel. Visserligen har man nu – under galgen – sänkt priset, och det är ju trevligt. Precis när vi ska införa en lagändring går det att sänka priset. Kan det betyda att det har varit för högt tidigare? Eller hur ska vi tolka det? Det är i alla fall bra att priserna går nedåt, men det är fortfarande för dyrt. Det är också för dyrt att skicka SMS-meddelanden, som är mycket vanligt bland ungdomar.

Det har alltså varit svårt för kunderna att organisera sig, till skillnad mot de tre stora mobilteleoperatörerna. Det är inte särskilt märkligt att prisnivån är hög, eftersom mobilteleoperatörerna har bestämt både priset och tjänsteutbudet tidigare. Men det finns alltså flera hundra tjänsteföretag som skulle kunna erbjuda sina tjänster om de fick chansen, om de fick rimliga möjligheter.

Vi tror alltså att detta kan påskynda utvecklingen mot att gamla gränser mellan datateknik, telekommunikation, ljud- och bildförmedling suddas ut. Vi tror också på de nya tekniska lösningarna och tjänsterna.

Man skulle kunna tro att ni liberaler är för konkurrens, men det visar sig att det är bara läpparnas bekännelse. Så fort de stora multinationella bolagen blir naggade i kanten eller får sälja den kapacitet som blir över till andra tjänsteleverantörer tar ni till storsläggan och pratar om konfiskation. Hade det bara gällt Telia tror jag att ni hade varit glada, om jag får ha en privat uppfattning.

Nu visar ni ganska tydligt era kort. Ni ställer er på företagets sida mot privatkunderna, mot ungdomarna och mot framtiden. Ni bromsar utvecklingen.

Vi har ett lustigt undantag från Folkpartiet, kd och en moderat. Moderaterna tog till de stora orden under motionstiden efter den här propositionen, och då ville de absolut inte vara med på det här och ville avslå propositionen. Nu ska jag inte säga ”sent ska syndaren vakna”, för det har hänt även oss – kanske inte under motionstiden, men att vi har kommit till insikt. Det är alltså positivt att man kan ändra sig. Det är bara bra att de flesta moderater har kommit till insikt. Det kommer ytterligare en på talarlistan sedan.

Man är alltså inte helt enig från moderat sida, utan en har gått i kd-fällan och går i samma hjulspår, vill hindra utvecklingen och ställa sig på företagets sida mot kundernas och konsumenternas vilja.

Ni pratar om att det här innebär nya regleringar, och ni tror att operatörerna ska ägna all kraft och tid åt att försöka undgå det här. Jag tycker att det är patetiskt. Det är klart att vi ställer oss på konsumenternas sida.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

(forts. 16 §)

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Ökad konkurrens på
mobitele marknaden*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.47 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då dagens votering skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

14 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 6 april

UbU11 Jämställdhetsfrågor inom utbildningsväsendet

Mom. 2 (jämställdhetsarbetet i skolan)

1. utskottet

2. res. 2 i motsvarande del (m, kd, c, fp)

Votering:

162 för utskottet

130 för res. 2

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:96
12 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 2 m, 35 v, 13 mp
För res. 2: 66 m, 33 kd, 16 c, 15 fp
Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 9 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 4 (åtgärder mot sexuella trakasserier i skolan)

Yrkanden:

1. utskottet
2. res. 2 i motsvarande del (m, kd, c, fp)
3. utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. Ub218 (v)

Förberedande votering:

130 för res. 2

35 för mot.

127 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

159 för utskottet

132 för res. 2

1 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 34 v, 13 mp

För res. 2: 68 m, 33 kd, 16 c, 15 fp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 9 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Charlotta L Bjälkebring (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 10 (jämslaldhetskagstiftning för studenter, innefattande skydd mot sexuella trakasserier)

1. utskottet

2. res. 7 (kd, c, fp)

Votering:

193 för utskottet

65 för res. 7

33 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 1 v, 12 mp

För res. 7: 1 v, 33 kd, 16 c, 15 fp

Avstod: 33 v

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 9 kd, 2 c, 2 fp, 4 mp

Charlotta L Bjälkebring (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 11 (likvärdiga villkor för kvinnor och män inom högre utbildning och forskning)

1. utskottet

2. res. 8 (kd, fp)

Votering:

244 för utskottet

48 för res. 8

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 35 v, 16 c, 13 mp

För res. 8: 33 kd, 15 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 9 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Prot.

1999/2000:96

12 april

Mom. 12 (anställningar av kvinnor och män inom högskolan)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (fp)

Votering:

139 för utskottet

15 för res. 1

137 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 16 c, 13 mp

För res. 1: 15 fp

Avstod: 1 s, 68 m, 35 v, 33 kd

Frånvarande: 20 s, 14 m, 8 v, 9 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

UbU12 Studentinflytande och kvalitetsutveckling m.m. i högskolan

Mom. 2 (oberoende nationella utvärderingar)

1. utskottet

2. res. 1 i motsvarande del (m)

Votering:

209 för utskottet

68 för res. 1

16 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 35 v, 34 kd, 16 c, 12 mp

För res. 1: 68 m

Avstod: 15 fp, 1 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 6 (frågan om samband mellan dimensionering av utbildningsplatser och kvalitet)

1. utskottet

2. res. 6 (kd, fp)

Votering:

243 för utskottet

48 för res. 6

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 67 m, 35 v, 16 c, 13 mp

För res. 6: 34 kd, 14 fp

Frånvarande: 19 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 13 (en resursfördelning som styrs av studenternas val)

1. utskottet

2. res. 4 i motsvarande del (m, fp)

Votering:

210 för utskottet

83 för res. 4

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 35 v, 34 kd, 16 c, 13 mp

För res. 4: 68 m, 15 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 17 (studenternas rättssäkerhet vid indragning av examensrätt)

1. utskottet

2. res. 8 (kd, c)

Votering:

229 för utskottet

64 för res. 8

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 35 v, 1 fp, 13 mp

För res. 8: 34 kd, 16 c, 14 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 18 (studenternas rättssäkerhet i övrigt)

1. utskottet

2. res. 7 i motsvarande del (c)

Votering:

243 för utskottet

16 för res. 7

32 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 67 m, 35 v, 1 kd, 15 fp, 13 mp
För res. 7: 16 c
Avstod: 32 kd
Frånvarande: 19 s, 15 m, 8 v, 9 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Prot.
1999/2000:96
12 april

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

15 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU19 Omorganisation av Allmänna pensionsfonden

Mom. 2 (ny organisation av Allmänna pensionsfonden)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

197 för utskottet

68 för res. 2

26 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 8 v, 34 kd, 16 c, 15 fp, 12 mp

För res. 2: 68 m

Avstod: 26 v

Frånvarande: 19 s, 14 m, 9 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 4 mp

Mom. 3 (mål för fondernas förvaltning)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

245 för utskottet

48 för res. 4

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 34 kd, 16 c, 15 fp

För res. 4: 35 v, 13 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 5 (sjätte fondstyrelsen)

1. utskottet

2. res. 7 (m, fp)

Votering:

210 för utskottet

83 för res. 7

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:96
12 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 35 v, 34 kd, 16 c, 13 mp
För res. 7: 68 m, 15 fp
Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 7 (lokalisering av Andra AP-fonden)

1. utskottet

2. res. 9 (v)

Votering:

162 för utskottet

48 för res. 9

83 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 34 kd, 16 c

För res. 9: 35 v, 13 mp

Avstod: 68 m, 15 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU18 Ändrat ansvar för fastställande av diskontot m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU24 Statliga kreditgarantier

Kammaren biföll utskottets hemställan.

BoU8 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m.

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU15 Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor

Mom. 1 (frågan om avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

Votering:

209 för utskottet

83 för res. 1

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 35 v, 33 kd, 16 c, 13 mp

För res. 1: 68 m, 15 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 9 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 4 (koncessionsavgifter) så vitt avser utskottets lagförslag med anledning av prop. 1999/2000:55 samt

Mom. 10 (lagförslagen i prop. 1999/2000:55 i övrigt)

Yrkanden:

1. att anta lagförslagen

2. att lagförslagen skulle hänvisas till konstitutionsutskottet

För att lagförslagen slutligt skulle antas krävdes att *minst fem sjättedelar* av de röstande förenade sig om beslutet. Om så inte skedde skulle lagförslagen hänvisas till konstitutionsutskottet för prövning om bestämmelsen att lagförslag ska vila 12 månader var tillämplig.

Votering:

204 för att anta lagförslagen

84 för att lagförslagen skulle hänvisas till konstitutionsutskottet

61 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att mindre än fem sjättedelar av de röstande hade röstat ja och kammaren hade således beslutat att lagförslagen skulle hänvisas till konstitutionsutskottet för sådan prövning som avses i 2 kap. 12 § sista stycket regeringsformen.

Partivis fördelning av rösterna:

För att anta lagförslagen: 112 s, 35 v, 28 kd, 16 c, 13 mp

För hänvisning till KU: 68 m, 2 kd, 14 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 12 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 4 (koncessionsavgifter) i övrigt

Kammaren biföll det under överläggningen framförda yrkandet (s) med acklamation.

Mom. 5 (förstärkt grundlagsskydd)

1. utskottet

2. res. 6 (fp)

Votering:

278 för utskottet

15 för res. 6

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 35 v, 34 kd, 16 c, 13 mp

För res. 6: 15 fp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 8 (digital radio)

1. utskottet

2. res. 11 (c)

Votering:

205 för utskottet

16 för res. 11

72 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.

1999/2000:96

12 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 35 v, 34 kd, 15 fp, 9 mp
För res. 11: 16 c
Avstod: 68 m, 4 mp
Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 18 (Granskningsnämnden för radio och TV)

1. utskottet

2. res. 21 (kd)

Votering:

258 för utskottet

34 för res. 21

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 67 m, 35 v, 16 c, 15 fp, 13 mp

För res. 21: 34 kd

Frånvarande: 19 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU18 Helgdagar, ordnar och flaggor

Mom. 1 (nationaldagen som helgdag)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd, c, fp)

Votering:

158 för utskottet

131 för res. 1

60 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 34 v, 13 mp

För res. 1: 67 m, 34 kd, 16 c, 14 fp

Frånvarande: 20 s, 15 m, 9 v, 8 kd, 2 c, 3 fp, 3 mp

Mom. 2 (internationella kvinnodagen som helgdag)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

Votering:

255 för utskottet

37 för res. 2

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 34 kd, 16 c, 15 fp, 10 mp

För res. 2: 34 v, 3 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 9 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 3–6

Kammaren biföll utskottets hemställan.

**KU21 Fråga om medgivande enligt 4 kap. 8 § första stycket rege-
ringsformen att väcka åtal mot riksdagsledamot**
Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot.
1999/2000:96
12 april

JuU14 Ändringar i rättshjälpslagen

Mom. 2 (nya principer för rättshjälpslagen)

1. utskottet

2. res. (kd)

Votering:

258 för utskottet

34 för res.

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 111 s, 68 m, 35 v, 16 c, 15 fp, 13 mp

För res.: 34 kd

Frånvarande: 20 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU10 Integrationspolitik

Mom. 2 (mål och grunder i övrigt för integrationspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 3 (c)

4. res. 4 (fp)

Förberedande votering 1:

18 för res. 3

16 för res. 4

259 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

70 för res. 1

15 för res. 3

208 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

147 för utskottet

68 för res. 1

78 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 35 v

För res. 1: 68 m

Avstod: 34 kd, 16 c, 15 fp, 13 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Prot.
1999/2000:96
12 april

Mom. 4 (arbete och försörjning)

1. utskottet
2. res. 8 (fp, m, kd)
3. res. 9 (mp)
Förberedande votering:
118 för res. 8
13 för res. 9
161 avstod
57 frånvarande
Kammaren biträdde res. 8.
Huvudvotering:
162 för utskottet
118 för res. 8
10 avstod
59 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 35 v, 15 c
För res. 8: 68 m, 34 kd, 1 c, 15 fp
Avstod: 10 mp
Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 6 mp

Mom. 6 (invandrade kvinnor)

1. utskottet
2. res. 11 (v)
Votering:
240 för utskottet
44 för res. 11
65 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 112 s, 64 m, 33 kd, 16 c, 14 fp, 1 mp
För res. 11: 34 v, 10 mp
Frånvarande: 19 s, 18 m, 9 v, 9 kd, 2 c, 3 fp, 5 mp

Mom. 9 (invandrarrepresentation)

1. utskottet
2. res. 13 (mp)
Votering:
278 för utskottet
13 för res. 13
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 111 s, 67 m, 35 v, 34 kd, 16 c, 15 fp
För res. 13: 13 mp
Frånvarande: 20 s, 15 m, 8 v, 8 kd, 2 c, 2 fp, 3 mp

Mom. 10 (integration och återvandring)

1. utskottet

2. res. 14 (mp)

Votering:

278 för utskottet

12 för res. 14

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 112 s, 68 m, 35 v, 32 kd, 16 c, 15 fp

För res. 14: 12 mp

Frånvarande: 19 s, 14 m, 8 v, 10 kd, 2 c, 2 fp, 4 mp

Mom. 16 (lokala diskrimineringsombudsmän m.m.)

1. utskottet

2. res. 19 (mp)

Votering:

267 för utskottet

12 för res. 19

1 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 108 s, 63 m, 34 v, 33 kd, 15 c, 14 fp

För res. 19: 12 mp

Avstod: 1 v

Frånvarande: 23 s, 19 m, 8 v, 9 kd, 3 c, 3 fp, 4 mp

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

16 § (forts. från 13 §) **Ökad konkurrens på mobiltelemarknaden**
(forts. TU8)

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Ökad konkurrens på
mobiltelemarknaden*

Anf. 142 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Som vanligt talar socialdemokraterna ofta och väl om att de har höga ambitioner. Hela Sverige ska ha tillgång till goda mobiltelekommunikationer, säger Monica Green. Tidigare talade de om att hela Sverige skulle få tillgång till bredband. När propositionen lades fram visade det sig att det handlade mycket om utredning, vänta och se, kanske, om och men.

Nu vet vi att det är flera viktiga förslag på gång, bl.a. om s.k. nationell *roaming*. Vi vet att UMTS, tredje generationens mobiltelefoni, är på gång. Men då inställer sig frågan: På vilket sätt är socialdemokraterna beredda att säkra just hela Sveriges tillgång till den nya tekniken? Det är en uppenbar risk, såvitt jag kan bedöma, att t.ex. UMTS kommer att byggas ut i de stora stråken, i de stora tätorterna, men att stora delar av landet inte kommer att få del av detta, åtminstone inte till att börja med.

På vilket sätt är socialdemokraterna beredda att säkra hela landets tillgång till den bästa tekniken?

Anf. 143 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Bl.a. genom att vi genomför denna lagförändring. Det kanske t.o.m. uppmanar till samarbete. Vi vet nämligen att företag kan samarbeta om utbyggnaden. Och sedan kan de börja konkurrera när de väl har gjort en utbyggnad. Vi har sett exempel på det. Om de bara får de spelregler som denna nya lag innebär kommer det att kunna innebära att de hjälps åt med utbyggnadstakten.

Det är alltså viktigt att vi inte väntar in nya förslag. Jag hörde Sven Bergström säga i sitt anförande att vi borde ha väntat in nationell *roaming*, att vi borde ha väntat in nya UMTS, osv. Men om vi alltid ska vänta in det som är på gång, så kommer vi aldrig att ta steget till den nya och välvässade mobiltelelagen. Vi måste alltså fortsätta med de små stegen och hela tiden uppdatera telelagen. Det är därför som den också är en färskvara.

Anf. 144 SVEN BERGSTRÖM (c) replik:

Fru talman! Man ska hjälpas åt med utbyggnaden, säger Monica Green. Men det är ju alldeles tydligt att det också bara är fromma förhoppningar på marknadens aktörer. Vad jag efterlyser är på vilket sätt regering och riksdag, majoriteten här i huset, är beredda att säkra hela landets tillgång till den bästa tekniken, vilket socialdemokraterna så ofta talar om, men som de så sällan är beredda att vidta konkreta åtgärder för att leva upp till.

Jag vet inte hur noga Monica Green lyssnade på mitt anförande. Jag förordade verkligen inte att man skulle vänta ytterligare med den här propositionen. Däremot hade det varit bra om regeringen hade förmått att ta ett helhetsgrepp, så att också nationell *roaming* och UMTS, den tredje generationens mobiltelefoni, hade kommit med redan nu. Vi vet ju att andra länder ligger före Sverige på detta område. Och det är viktigt att vi inte tappar tempo. Sverige är ett framstående land på detta område, och det är viktigt att vi inte tappar tempo och vår position på det här området.

Men vad jag gärna vill ha besked om är konkreta åtgärder, inte bara fromma förhoppningar på marknaden när det gäller det som kommer nu i nästa steg.

Anf. 145 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Det är bra att Sven Bergström yrkar bifall till det här förslaget, eftersom det faktiskt är detta som det innebär. Den här förändringen innebär nämligen att Post- och telestyrelsen ska följa utvecklingen och t.o.m. ställa krav på att den geografiska täckningen ska kunna utgöra ett villkor för mobiltelefonoperatörerna för att de ska kunna bedriva verksamhet över huvud taget. Vi kan inte förlita oss helt på de privata företagens goda vilja, utan vi måste följa detta. Och då gör vi det med hjälp av Post- och telestyrelsen. Det förstärker vi i denna lagstiftning.

Anf. 146 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag protestera mot att Monica Green lägger ord i min mun som jag inte vet om att jag har sagt – att det inte alls är dyrt att ringa från mobiltelefoner. Vad jag har sagt är, precis som regeringen, att man inte bestämt kan säga om det är dyrare i Sverige än i andra länder att ringa med mobiltelefoner. Det står ju i propositionen,

Monica Green. Det är lätt att allmänt säga att det är dyrt att ringa. Som konsument tycker man ju alltid att det är dyrt att ringa, oavsett vilken prisnivå det är.

Monica Green påstår däremot i sitt anförande att det är höga kostnader i Sverige och att det är bristande konkurrens. Kan då Monica Green hjälpa oss andra att förstå vad ni och regeringen egentligen tycker? Är det dyrt att ringa i Sverige jämfört med andra länder eller inte? Är det bristande konkurrens eller inte? I IT-propositionen står det nämligen att konkurrensen på mobilmarknaden har utvecklats mycket bra i Sverige sedan telelagen kom 1993. Om Monica Green kan reda ut dessa saker så vore det bra.

Anf. 147 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag kan ta det en gång till för säkerhets skull så att alla förstår. Ja, det är dyrt att ringa i mobiltelefon i Sverige, även om man räknar med att man subventionerar inköpen av själva mobiltelefonen. En del mobiltelefonföretag hävdar att eftersom de subventionerar inköpet så blir det billigare om man slår ut den kostnaden. Men även om man jämför med detta så är det dyrt att ringa. Oavsett om vi jämför med Norge, med USA och med oerhört många länder så är priset högt i Sverige. Nu har det visserligen sjunkit sedan vi aviserade detta lagförslag, vilket också tyder på, tycker jag, att priset låg för högt tidigare. Och det kommer att sjunka ytterligare.

Sedan frågade Johnny Gylling om konkurrensen fungerar väl. Nej, som jag sade i mitt inledningsanförande så tycker vi att det råder en oligopolställning, eftersom vi uppfattar det som att de i stort sett har kommit överens om priserna och ligger på samma prisnivå. Då fungerar inte konkurrensen på det sättet.

Men det finns många saker som kan bli bra genom denna lagförändring.

Anf. 148 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Monica Green och regeringen har olika uppfattningar i denna fråga. Det beror på vilken proposition och vilka uttalanden som man läser om det råder bristande konkurrens eller god konkurrens. Men då vet vi i alla fall sanningen nu.

Då skulle jag vilja be Monica Green att också redogöra för jämförelsen med andra marknader, som det talas om i betänkandet – elmarknaden, gasledningsmarknaden, som snart ska behandlas i riksdagen i en annan proposition. När det gäller avregleringen på dessa områden jämför man ju med mobiltelefonin.

När man läser propositionen om ny naturgaslag så finns det en stark argumentation för att inte öppna dessa gasledningar för mindre leverantörer, eftersom det skulle hämma konkurrensen på lång sikt, och de som har byggt infrastrukturen skulle inte kunna hämta igen sina investeringar. Om man byter ut gasledningar mot mobiltelefoni så argumenterar regeringen på två helt olika sätt i två olika propositioner. Denna jämförelse mellan olika marknader står Monica Green bakom i trafikutskottets betänkande. Jag vore tacksam om vi kunde få även detta utrett.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Ökad konkurrens på
mobitelemarknaden*

Anf. 149 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag diskuterar mobiltelefonförändringen här nu. Om Johnny Gylling tror att han ska försöka hitta andra exempel på andra områden som ligger i ett annat skede i marknaden och i marknadsutvecklingen så kan jag inte kommentera det i dag. Utan det är mobiltelefonlagen som vi nu ändrar.

Johnny Gylling sade i sitt inledningsanförande att man vill kunna lita på staten. Och det kan ni göra, eftersom vi tar ansvar för detta. Vi kommer att följa utvecklingen. Vi kommer att se till att vi inte bara går på frivillighetens väg, eftersom det har visat sig att de små företagen inte har kunnat erbjudas möjligheter i fråga om tjänster. Jo, sent omsider fick ett företag före jul en möjlighet att till en ganska hög kostnad få en uppgörelse.

Anf. 150 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Vi vet vad Lagrådet har sagt när det gäller PTS roll i detta. Regeringen respekterar Lagrådets synpunkter men det gör icke trafikutskottets socialdemokrater.

Har ni inga betänkligheter till det förfaringsätt som ni nu driver igenom i denna process med de osäkerheter som kan finnas, som står i motsats till vad regeringen har för uppfattning?

Anf. 151 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Nej, vi har inga betänkligheter. Vi vet att vi inte behöver följa Lagrådets rekommendationer. Vi tycker att det är bättre att PTS gör upp om tvisterna. Därför har vi föreslagit det.

Lagrådets uppgift är att berätta för oss att detta kan komma att ske och att detta innebär det och det, men vi har ingen skyldighet att följa Lagrådet. Det har vi inte gjort i det här fallet.

Anf. 152 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är lite beklämmande att höra Monica Greens ordalydelse, nämligen att vi inte behöver följa Lagrådet. Det känns som översitteri. Det är ju trots allt landets mest erfarna jurister som sitter i Lagrådet, och de är mycket kritiska till att PTS får denna roll. Jag är övertygad om att det sätt ni driver igenom frågan kommer att innebära stora negativa konsekvenser för näringen.

Anf. 153 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag har respekt för att de är oerhört duktiga i Lagrådet, och jag vill över huvud taget inte ifrågasätta deras kunnighet. Men som förtroendevald måste man inte följa dem. De ger en rekommendation.

Vi kan däremot konstatera att Lagrådet har haft olika uppfattningar sedan förra gången vi ändrade lagen. Den här gången tyckte Lagrådet en annan sak angående PTS. Förra gången tyckte Lagrådet att det var okej. Även Lagrådet har ändrat uppfattning.

Anf. 154 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Fru talman! Monica Green beklagade i sitt anförande att vi skulle ha sagt att vi inte ville ha konkurrens och att vi i Folkpartiet inte vill ha

lägre priser. Det är faktiskt tvärtom. Det är därför vi är emot. Det är helt klart att det inte blir konkurrens i någon större omfattning. Det blir inte bättre än vad det är i dag. Det kommer inte heller att bli lägre priser i någon större omfattning. Blir det så är det bara att tacksamt ta emot.

Jag vet inte om Monica Green har läst Aftonbladet i dag. Där finns en debattartikel skriven av sju operatörer. De är konkurrenter till Telia. Rubriken är "Tandlös lag ger höga mobiltelefonräkningar". Man säger att "tyvärr är risken stor att konkurrensen inom mobiltelefoni fortsätter att vara dålig". Man säger att "kampen för lägre priser har i stället blivit en papperstiger. — — — Det mest oroande i de två förslagen är proceduren för tvistlösning. — — — Framtida processer kommer därmed att ta lång tid — — — En principiellt viktig svaghet i propositionen om skyldighet att upplåta nätkapacitet är att nätägarna kan gömma sig bakom kapacitetsbrist och därmed hålla nya operatörer borta. — — — Som konsument har man anledning att vara både besviken och orolig. — — — Som medborgare kan man känna sig snuvad." Det är detta som står i debattartikeln i dag skriven av sju operatörer. Jag utgår från att de som operatörer känner sig lite bakom när de inte får vara med i dansen. För att det ska bli konkurrens måste det vara fler operatörer. Det är därför jag frågar om Monica Green har läst artikeln och vad hon säger om detta.

Anf. 155 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Jag har inte läst artikeln. Det är precis dessa vi hjälper in på marknaden. Det är precis dem som Kenth Skårvik vill ställa utanför marknaden. Ni vill bromsa utvecklingen helt. Vi går ett steg i rätt riktning. Ni vill bromsa och gå åt andra hållet. Vad dessa vill göra — och vad jag förstår av det Kenth Skårvik säger — är att de vill gå ännu längre. Hur vill Kenth Skårvik ha det? Ska vi bromsa utvecklingen eller ska vi gå snabbare fram? Vi har tagit ett steg i rätt riktning.

Anf. 156 KENTH SKÅRVIK (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att vi inte ska stoppa utvecklingen. Det är precis samma för oss som för dem som har skrivit artikeln, att vi tror inte att propositionen ger något bättre än hur det är i dag. Vi tror att det kommer att bli tvister. Vi tror att det kommer att bli besvärligt. Därför har vi inte velat gå med på denna proposition. Vi tror att det kan bli bättre. Vi hoppas att man kommer tillbaka med bättre propositioner än denna.

Anf. 157 MONICA GREEN (s) replik:

Fru talman! Det första steget är bra på att släppa in samtliga de operatörer Kenth Skårvik ger exempel på. Kenth Skårvik vill ställa dem utanför. Han vill hålla de tre nuvarande operatörerna om ryggen. Han vill inte släppa in någon annan — inte ens de små tjänsteoperatörerna. De är jätteviktiga i den nya generationens mobiltelefonprocess.

Jag kan trösta Kenth Skårvik med att ett av argumenten som Kenth Skårvik läste upp från dagens Aftonbladet — som jag själv inte har läst — är att den framtida processen kommer att ta lång tid. Det har vi undanröjt genom att vi ger PTS möjligheten att inte behöva gå vidare till en domstol. Moderaterna ondgjorde sig över att vi gör det smidigare att lösa tvister och därför får en snabbare process.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Ökad konkurrens på
mobiltelemarknaden*

Anf. 158 STURE ARNESSON (v):

Fru talman! Ett grundläggande mål för Vänsterpartiet med telepolitiken är att hela landet ska ha tillgång till bra telekommunikationer. De ska bidra till tillväxt och sysselsättning i hela landet.

Regeringens förslag att öppna mobiltelenäten för tjänsteleverantörer är därför helt i enlighet med våra grundläggande värderingar. Då kommer det att finnas många tjänsteföretag som kan erbjuda olika tjänster till konsumenterna. Detta kommer också att främja användandet av tredje generationens mobiltelefoner, som nu kommer att spela en oerhört viktig roll. Det mobila kontoret blir för första gången verklighet.

Vänsterpartiet skulle gärna ha sett att staten själv genom sitt bolag Telia hade byggt upp ett enda mobiltelenät och sedan öppnat detta för att olika företag på lika villkor skulle ha fått konkurrera med varandra. Nu är dock förhållandet, som vi har hört, att tre företag har byggt upp separata nät, och regeringens förslag om att öppna dessa nät mot marknadsmässig ersättning tycker vi är ett förslag i rätt riktning. Enligt Vänsterpartiets uppfattning har dessa tre företag bildat ett oligopol där konkurrens inte har etablerats. Detta har resulterat i höga priser för konsumenterna och att andra operatörer har haft oerhört svårt att få hyra in sig på näten.

Enligt propositionen ska tjänsteföretagen endast få möjlighet att bedriva verksamhet när det finns en överkapacitet i näten. GSM-tekniken har sedan den introducerades i början av 90-talet genomgått en mycket snabb utveckling. Alla kända leverantörer som Nokia, Ericsson, Nortel osv. har utvecklat tekniker som kan fördubbla, t.o.m. öka kapaciteten, i en cell upp till tio gånger. Det enda som krävs är tilläggsutrustning till rimliga priser. Detta betyder att man kan producera och tillhandahålla större volymer i de utvalda cellerna och samtidigt sänka produktionskostnaderna.

De tre mobiltelefonföretagen borde ha ett intresse av att få in ytterligare trafik i sina nät då det är mycket låga kostnader för att uppgradera näten. De har dock bara släppt in knappt en handfull tjänsteföretag därför att det annars skulle resultera i en för dem oönskad prispress – framför allt gäller detta privatpersoner.

Enligt propositionen måste det ankomma på nätinnehavare, som har den närmare kunskapen om nätets struktur och kapacitet, att göra sannolikt att det inte finns någon tillgänglig kapacitet i nätet för upplåtelse till annan.

När detta omsätts i handling finns det en uppenbar möjlighet för det tre företagen att hindra tjänsteföretagen från att bedriva verksamhet. Kraven på de tre företagen måste ställas betydligt högre. I denna fråga anser Vänsterpartiet att Post- och telestyrelsen bör ha beslutsrätt i stället för att saken ska prövas i allmän domstol om tvist föreligger. Det är orsaken till att vi står bakom socialdemokraternas motion i detta ärende. Vi anser också att regeringen snarast bör återkomma med ett förslag till lagändring i denna fråga.

Jag kan inte annat än att tycka lite synd om min moderate riksdagskollega från Torsby Jan-Evert Rådström. Att stå i talarstolen och framföra Moderata samlingspartiets ståndpunkt i denna fråga kan inte vara lätt. Rådströms kamrater i näringsutskottet ansluter sig till majoriteten, som vill ha fri konkurrens på marknaden, medan Rådströms fyra kamra-

ter i trafikutskottet med Per-Richard Molén som första namn står bakom en motion som värnar de tre stora bolagens intressen.

Jag hörde nyss Rådström säga att detta får negativa konsekvenser för näringen. Vilken näring, Jan-Evert Rådström? Det är de tre företagen ni värnar. Ni värnar inte de nya företag som vill in på denna marknad, och ni värnar framför allt inte konsumenterna.

Jag måste erkänna att jag blir riktigt rörd när Per-Richard Molén och hans kamrater, som i alla andra sammanhang företräder en total avreglering och utförsäljning av statlig verksamhet, värnar det statliga bolaget Telia och sätter dess intressen före konkurrens, fri företagsamhet och konsumenternas bästa. Så synd att intresset för SJ inte är lika stort. När får vi höra Johnny Gylling kräva att SJ ska få ersättning för gjorda investeringar, när järnvägsmarknaden öppnas med fullständigt kaos som följd? Franska staten sköter ju kollektivtrafiken i Stockholm. Är det bra, Johnny Gylling?

Fru talman! Därmed yrkar jag bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 159 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Sture Arnesson hur Vänsterpartiet ser på ingångna avtal. I detta fall har vi ett ingånget avtal mellan staten och tre mobiltelefonoperatörer. Finns det anledning – det finns det tydligen enligt Arnesson – att bryta ett sådant avtal?

Jag vill också fråga vad det är för skillnad mellan att på marknadsmissig grund frivilligt öppna sina nät för andra operatörer och få betalt för de kostnader man har och den lagändring som ni försöker genomföra. Vad är det egentligen för skillnad?

Skillnaden är, enligt min uppfattning, att ni krånglar till det och att ni överreglerar. Vi hörde att man skrev i artikeln att det blir tandlöst. Detta borde marknaden kunna klara själv under de år som är kvar till dess att licenserna löper ut för mobiltelefonoperatörerna.

Anser Sture Arnesson att man ska hålla ingångna avtal eller inte?

Anf. 160 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Jag konstaterar, som Monica Green, att det fanns en kontrollstation 1999. Som Monica Green sade har utvecklingen gått oerhört snabbt. Nu är det inte dessa tre företag som ska driva denna verksamhet, utan de ska göra det tillsammans med nya operatörer för att vi ska få rimligare priser för konsumenterna. Det gäller framför allt ungdomar, som ju använder mobiltelefoner väldigt mycket i dag.

Skillnaden mellan regeringens förslag och socialdemokraternas motion, som vi ansluter oss till, har att göra med att man enligt Lagrådet måste gå till domstol när det föreligger tvist. Det är väl, om någonting, en besvärlig procedur. Det är inte ens säkert att de mindre företagen har råd att våga ge sig in i ett domstolsförfarande, som kan kosta väldigt mycket. Därför tycker vi att det är Post- och telestyrelsen, som har sakkunskap på detta område, som ska sköta tvisterna. Därför ber vi regeringen att skyndsamt titta på detta och återkomma med ett nytt lagförslag.

Prot.

1999/2000:96

12 april

*Ökad konkurrens på
mobiltelemarknaden*

Anf. 161 JOHNNY GYLLING (kd) replik:

Fru talman! Det finns en uppenbar risk för att Vänsterpartiet försöker köpa billiga röster genom att säga att detta gynnar ungdomar som behöver använda mobiltelefon mycket. Det är klart att alla vill att det ska bli billigare. Det finns väl ingen som är emot det?

Sedan påstår Sture Arnesson att vi andra håller de tre operatörerna om ryggen. Men vad fanns det för marknad om dessa tre operatörer inte hade byggt upp några GSM-nät, Sture Arnesson? Varför var de villiga att investera miljarder i dessa nät? Så kommer staten, med Vänsterpartiets stöd, och river upp dessa avtal i förtid. Det är detta vi vänder oss emot.

Sedan jämför Sture Arnesson denna fråga med frågan om SJ. Jag konstaterar bara att Vänsterpartiet var emot avregleringen på telemarknaden för sju år sedan, ungefär. Ni är emot avregleringen på järnvägsområdet. Så småningom kommer de problem som finns att rätta till sig – det är jag övertygad om – på järnvägssidan, om vi nu ska jämföra. Då tycker kanske även Vänsterpartiet att också den avregleringen var lyckad. Det får vi se i framtiden.

Anf. 162 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Att vi är ute efter att köpa billiga röster är en ganska grov beskyllning. Det är vi inte, Johnny Gylling. Vi försöker föra en konsekvent politik. Om det sedan är ungdomar som blir glada över att det genomförs är en annan sak.

Att vi inte är med på förändringarna vad gäller SJ beror på att vi ser att de inte har varit bra. Detta tror vi är bra, och därför är vi med på det.

Anf. 163 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Det är trevligt att min länskamrat Sture Arnesson har sympatier för mig, men han behöver inte tycka synd om mig eller någon annan. Vi har ställt oss bakom detta med en motivreservation, som han säkert känner till.

Om man ska prata om att tycka synd om människor kan man erinra sig att det finns partier – kommunister – som sitter i utskottet och för fram motioner om lastbilslängder och kortare ekipage. När de får reda på vilka konsekvenser förslagen skulle få säger de att ingen bransch ska drabbas, utan det ska medges undantag för i stort sett samtliga branscher. Ändå står de fast vid en motion som inte har något som helst berättigande.

Fru talman! Jag skulle också vilja fråga Sture Arnesson om PTS roll. Det låter på Sture Arnesson som att det ska bli så smidigt med PTS. Men kan det verkligen vara ett smidigt förfarande om man går vägen över länsrätt, kammarrätt, regeringsrätt, osv., om en part inte blir nöjd? Jag skulle vilja fråga Sture Arnesson om det känns riktigt att ärendena inte ska gå till allmän domstol utan denna väg, trots att Sveriges ledande jurister ser färan i det förslag som kommunisterna nu är med och stöttar.

Anf. 164 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Det är roligt att få debattera med Jan-Evert Rådström, som var en av de första hemma i Torsby som skaffade sig mobiltelefon och är känd för att ha varit en pådrivare i dessa frågor.

Vad det gäller lastbilsängder kan jag säga att jag vägrar att svara. Jag har faktiskt lite svårt att se vad det finns för koppling till frågan om mobiltelefoner.

Moderaterna vill att det ska gå fort. Det kommer kritik mot regeringen som går ut på att allting går så himmelens sakta på detta område. Här vill man nu ha ett omständligt domstolsförfarande i en tvistefråga. Det ska ta lång tid innan de små företagen ska kunna ta sig in på det här nätet. Jag tycker inte att det rimmar riktigt med den filosofi som ni för fram i övriga sammanhang.

Anf. 165 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik:

Fru talman! Rättstryggheten är ingenting som Sture Arnesson kan ställa sig bakom. Han tror att det här ska gå snabbare. Men jag repeterar en gång till att länsrätten, kammarrätten och Regeringsrätten är de instanser som man måste vända sig till om man inte anser att man är rätt behandlad. Har Sture Arnesson goda erfarenheter när det gäller handläggningstider för ärenden som går denna väg i vårt land? Jag skulle gärna vilja ha ett exempel på en snabb hantering, om det är någon som måste gå den här vägen. Jag ber Sture Arnesson om ett exempel. Det vore tack samt att få det.

Anf. 166 STURE ARNESSON (v) replik:

Fru talman! Det är just för att det går fortare som vi tycker att Post- och telestyrelsen ska ha denna roll. Nu ber vi regeringen att återkomma och titta på om det är möjligt att göra en lagändring. Den motion som socialdemokraterna har väckt och som vi stöder innebär att vi ber regeringen att skynda på detta. Det tycker vi är bra.

Anf. 167 MIKAEL JOHANSSON (mp):

Fru talman! Bakgrunden till att Miljöpartiet de gröna motionerade under allmänna motionstiden angående mobiltelefonimarknaden var att samtalsavgifterna för mobiltelefoni har stått stilla i Sverige under en lång tid.

Under de tre senaste åren har andelen mobiltelefoninnehavare fördubblats. I dag har varannan person en mobiltelefon, och Sverige är därmed ett av de mobiltelefonfötaste länderna. Trots detta har vi internationellt sett mycket höga avgifter för att använda mobiltelefonen. En viktig förklaring till detta är den bristande konkurrens som råder på mobiltelefonimarknaden. Det fåtal aktörer som i dag finns på marknaden har inte något naturligt intresse av att kundernas samtalskostnader sjunker. Därmed uppstår ingen priskonkurrens, och därmed kan priserna fortsätta att internationellt sett vara höga i Sverige.

En undersökning som gjordes av tidningen Computer Sweden och som publicerades i början av förra året visar detta tydligt vid en jämförelse med övriga nordiska länder. En förklaring till detta kan vara att det inte finns någon tjänstekonkurrens i Sverige.

En undersökning som har gjorts på uppdrag av Post- och telestyrelsen, PTS, visar att konkurrensen i Sverige, till skillnad från i andra länder, bedrivs genom att operatörerna erbjuder tillgång till sin infrastruktur. De tre operatörerna erbjuder sina kunder tillgång till de mobiltelefoninät

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Ökad konkurrens på
mobitelemarknaden*

som de har byggt upp. I andra länder har ett stort antal företag i stället tillgång till det statligt uppbyggda nätet och kan erbjuda sina tjänster.

Det säger sig självt att utbudet av tjänster, anpassningarna till olika kundkategorier och över huvud taget flexibiliteten i tjänsteutbudet blir betydligt större om IT-, medie- och tjänsteföretag får utveckla och sälja tjänster jämfört med att distributionskanalerna för detta ska vara de existerande mobiltelefoniooperatörerna.

Post- och telestyrelsen har tidigare anfört följande:

Tjänstetillhandahållares affärsidéer kan komma att leda till ett bredare urval av teletjänster. Därmed främjas konkurrensen samtidigt som ytterligare valfrihet för kunder skapas.

Det kan också hävdas att det inte självklart ligger i allmänintresset att det ska vara en förutsättning att inneha egen nätkapacitet för att kunna tillhandahålla mobila tjänster.

Det sistnämnda är enligt min mening ett kraftigt understatement.

Om egen nätkapacitet skulle krävas för mindre tjänsteföretag skulle det ju inte vara möjligt för dessa att bedriva någon verksamhet över huvud taget, annat än som underleverantörer åt nätägarna, inte direkt gentemot kunderna. Det är därför viktigt att tjänsteföretagen får möjlighet att upprätta en direkt relation med kunderna och inte bara bli en del av nätägarnas tjänster.

Om det fanns en konkurrensneutral tillgång för tjänsteföretagen till mobiltelefoninäten skulle inte bara utbudet av tjänster öka utan också priserna sjunka radikalt.

En annan viktig aspekt för Miljöpartiet är att mobiltelefoninäten ses som den naturresursfråga den är. Post- och telestyrelsen konstaterar också att mobiltelefoninäten är en fråga om naturresurser.

De som i dag har mobiltelefoninät har fått sig tilldelade radiofrekvenser. Dessa är en ändlig naturresurs, vilket innebär att alla inte kan få bygga sina egna mobiltelefoninät, utan dessa måste användas på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt. Post- och telestyrelsen menar att det, eftersom det kan antas att det frekvensutrymme som kan avsättas för verksamheten inte är tillräckligt för att ge tillstånd åt alla som vill tillhandahålla mobila teletjänster, är rimligt att ålägga nättinnehavare, som är betydande, en plikt att tillhandahålla nätkapacitet till den som vill tillhandahålla mobila teletjänster.

Att fler skulle bygga mobiltelefoninät är inte heller eftersträvarsvärt för samhället eftersom det då skulle bli ännu fler basstationer som avger strålning. Att öppna mobiltelefoninäten för olika tjänsteföretag kommer därför på lång sikt att innebära en minskning av antalet basstationer i Sverige. Vi välkomnade därför Post- och telestyrelsens förslag till regeringen om att ändra telelagen så att den här beskrivna problematiken skulle kunna lösas, och naturligtvis är vi nöjda med att regeringen äntligen har lagt fram en proposition som tillgodoser våra krav.

Förslaget innebär att vissa mobiltelefoniooperatörer skulle tvingas att öppna sina mobiltelefoninät för olika tjänsteföretag på marknadsmässiga grunder. Bakgrunden var att ett norskt företag, Sense, begärt att få tillgång till Telias mobiltelefoninät för att erbjuda olika tjänster åt mindre företag och privatkunder. Post- och telestyrelsen konstaterade dock i sitt beslut att det inte var möjligt med gällande lag att tvinga Telia till en kostnadsbaserad samtrafik på mobiltelefoninätet.

När telelagen skrevs 1992 – den antogs 1993 – var det få som kunde föreställa sig den närmast explosiva framväxten av olika tjänsteföretag inom t.ex. IT- och mediebranschen.

I förslaget från Post- och telestyrelsen står följande att läsa:

PTS styrelse har diskuterat konsekvenserna av beslutet. Enligt den bedömning styrelsen gör skulle det vara positivt för konkurrenssituationen på den svenska mobiltelemarknaden och positivt för konsumenterna om affärsidéer av det slag som Sense presenterat kan förverkligas.

Post- och telestyrelsen konstaterar vidare följande i sitt förslag:

Det är vidare ett grundläggande krav att den som tillhandahåller mobila teletjänster och får tillgång till nätkapacitet inte särbehandlas i jämförelse med andra som driver sådan verksamhet. Det bör därför ankomma på nättillhandahållaren att erbjuda likvärdiga villkor till alla som vill ta i anspråk dess tjänster.

Härigenom fastslås att principen om icke-diskriminering måste iaktas när villkor om leverans av nätkapacitet erbjuds. Skillnader i de priser som erbjuds olika marknadsaktörer kan vara försvarbara men ska kunna motiveras på objektiv grund.

Post- och telestyrelsen konstaterade alltså att det var befogat att gå till regeringen med en begäran om en lagändring och gjorde detta.

Jag vill också beröra det tillkännagivande som utskottet gör. Jag ser det som naturligt att PTS, som tillsynsmyndighet, ges rollen att avgöra tvister om upplåtelse av mobil nätkapacitet. Denna princip hade Lagrådet invändningar mot. Då har regeringen i sin proposition föreslagit att parterna ska avgöra sina tvister i allmän domstol. Sedan har något unikt inträffat. De socialdemokratiska ledamöterna i trafikutskottet har nämligen motionerat i denna fråga. Socialdemokraterna i utskottet vill snarast att PTS ska få rollen som tvistlösare, till skillnad från den socialdemokratiska regeringen, som inte vågade gå emot Lagrådet.

Att jag inte motionerade på propositionen berodde på att regeringen har samma åsikt som jag, dvs. att Post- och telestyrelsen såsom tillsynsmyndighet ska avgöra eventuella tvister och att regeringen därför avser att överväga frågan ytterligare och kan komma att återkomma till Lagrådet med ett omarbetat förslag.

Jag kanske inte riktigt har lärt mig skillnaderna i det politiska språket, men för mig verkar det inte vara så stor skillnad gentemot det sätt på vilket socialdemokraterna i regeringen respektive i utskottet vill hantera frågan.

Jag ser det dock som positivt att utskottet gör detta tillkännagivande, där vi från riksdagen vill att regeringen återkommer med förslag som ger Post- och telestyrelsen beslutanderätt vid tvister.

Anf. 168 TOM HEYMAN (m):

Fru talman! Lagrådet konstaterar entydigt i sitt yttrande att det här förslaget innebär retroaktiv lagstiftning.

Lagrådet konstaterar också att förbud mot retroaktiv lagstiftning endast finns inom straffrättens område i Sverige. Moderata samlingspartiet har länge hävdat att retroaktiv lagstiftning inte ska förekomma i en rättsstat, och det svaga skyddet i Sverige mot retroaktivitet har med rätta kritiserats vid många tillfällen.

Prot.
1999/2000:96
12 april

*Ökad konkurrens på
mobiltelemarknaden*

Förbud mot retroaktiv lagstiftning finns också i Europakonventionen. Här svävar Lagrådet något på målet. Med hänvisning till regler om ersättning som finns i förslaget så ”finner Lagrådet inte anledning antaga att förslaget skulle strida mot Europakonventionens krav”. Helt säker är man alltså inte.

I det yttrande som lämnats av näringsutskottet bortser man i praktiken helt från detta problem. Ändamålet – att skapa större konkurrens – blir det helt dominerande argumentet. Denna inställning finner jag orimlig. Att riva upp tre befintliga avtal – det är inte fler – som under alla förhållanden ganska snart ska omförhandlas, bara ett par år före gällande avtalsslut, anser jag inte kan utgöra ett så omfattande allmänintresse att det motiverar ett principiellt ställningstagande till förmån för retroaktiv lagstiftning.

Jag vidhåller alltså den uppfattning som framförts i den moderata motionen T10 med krav på avslag på propositionen.

Det finns även andra anledningar att kritisera lagförslaget.

Regeringen föreslår att de tre operatörerna ska tvingas upplåta överkapacitet i nätet. Det finns inte någon definition på vad som är överkapacitet, inte hur det ska mätas och inte vem som ska fastställa om överkapacitet finns och i så fall hur mycket.

Vidare säger man att överkapaciteten ska upplåtas på marknadsmässiga grunder. Med endast tre operatörer inblandade kan man allvarligt fundera om det verkligen kan anses utgöra en fungerande marknad.

Lagen kommer säkerligen att ge upphov till vitt skilda tolkningar, och de tolkningstvister som kommer att uppstå lär inte hinna avgöras innan de aktuella avtalen sedan länge har löpt ut. Därmed är egentligen hela förslaget onödigt.

Fru talman! Jag har några kommentarer om det ändringsförslag som s-gruppen har lagt fram i form av ett tillkännagivande. Om det skulle bli tillämpningen, innebär det att en och samma myndighet blir både utfärdare av regler, tillsynsmyndighet för reglerna och dömande myndighet för samma regler. Det är en ordning som har hårt kritiserats i andra sammanhang där den har funnits. Med rätta har man från Europarådet kritiserat Sverige för den mängd av administrativt dömande funktioner som myndigheterna har och att man inte arbetar via domstol.

Jag ber därför, fru talman, att få yrka bifall till reservation nr 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 april.)

17 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Förslag

1999/2000:RFK2 Ändring av arvodesbestämmelser inom riksdagsområdet

Motion
med anledning av redog. 1999/2000:NR1 Nordiska rådets svenska dele-
gations berättelse angående verksamheten under 1999
1999/2000:U19 av Göran Lennmarker m.fl. (m)

Prot.
1999/2000:96
12 april

18 § Anmälan om interpellation

Anmälades att följande interpellation framställdes

den 12 april

1999/2000:349 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till statsrådet Ingela Thalén
Belastningsskador

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabb-
protokoll tisdagen den 25 april.

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 april

1999/2000:814 av *Bertil Persson* (m) till näringsminister Björn Rosen-
gren

Övervakningen i Öresund

1999/2000:815 av *Bertil Persson* (m) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Bistånd till Etiopien och Eritrea

1999/2000:816 av *Anders Sjölund* (m) till miljöminister Kjell Larsson
Botniabanans sträckning

1999/2000:817 av *Lars Wegendal* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Den illegala handeln med utrotningshotade djur och växter

1999/2000:818 av *Lars Wegendal* (s) till jordbruksminister Margareta
Winberg

Införseln av kräftor

den 12 april

1999/2000:819 av *Margareta Cederfelt* (m) till justitieminister Laila
Freivalds

Antalet fickstölder ökar i Stockholm

1999/2000:820 av *Elizabeth Nyström* (m) till statsminister Göran Persson
Åtgärder med anledning av riksdagsbeslut

1999/2000:821 av *Rolf Gunnarsson* (m) till finansminister Bosse Ring-
holm

Höjda miljöskatter

20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 12 april

1999/2000:753 av *Amanda Agestav* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow

Civilpliktsutbildningen

1999/2000:767 av *Johan Pehrson* (fp) till statsrådet Maj-Inger Klingvall
Kosovoflyktingar med tillfälliga uppehållstillstånd

1999/2000:783 av *Berit Jóhannesson* (v) till utrikesminister Anna Lindh
Skuldavskrivningar till Moçambique

1999/2000:785 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till utbildningsminister Thomas Östros

Vårdutbildning i fara

1999/2000:787 av *Eva Flyborg* (fp) till statsrådet Leif Pagrotsky
Volvo–Scania-sammanslagningen och konkurrensen

1999/2000:788 av *Kjell Eldensjö* (kd) till justitieminister Laila Freivalds
Olaglig taxiverksamhet

1999/2000:789 av *Birger Schlaug* (mp) till näringsminister Björn Rosengren

Koldioxidutsläpp inom EU

1999/2000:790 av *Inger Lundberg* (s) till justitieminister Laila Freivalds
Våldtäktsbrott

1999/2000:791 av *Gun Hellsvik* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Utländska fordonsförare och misstänkt brottslighet

1999/2000:792 av *Kenth Skårvik* (fp) till näringsminister Björn Rosengren

Säkerhet till sjöss

1999/2000:793 av *Carina Moberg* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Genomförandet av lokala utvecklingsavtal i vissa kommuner

1999/2000:794 av *Birger Schlaug* (mp) till näringsminister Björn Rosengren

Lokal nedsättning av arbetsgivaravgiften

1999/2000:798 av *Christina Nenes* (s) till statsrådet Mona Sahlin
Rekrytering till gymnasiets omvårdnadsprogram

1999/2000:799 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Ingela Thalén
Minskning av bostadsbidragen

1999/2000:800 av *Inga Berggren* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Ägarlägenheter

1999/2000:802 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Ingela Thalén
Adoptioner

1999/2000:803 av *Lars Ångström* (mp) till näringsminister Björn Rosengren

Nätbolag med bristande rapportering

1999/2000:804 av *Stig Eriksson* (v) till jordbruksminister Margareta Winberg
Nätfiske efter lax

Prot.
1999/2000:96
12 april

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

21 § Kammaren åtskildes kl. 17.34.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 8 § anf. 42 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 9 § anf. 89 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. 12 § anf. 127 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 16 § anf. 152 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

LISBETH HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning.....	1
4 § Omorganisation av Allmänna pensionsfonden	1
Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU19	1
Anf. 1 GUNNAR HÖKMARK (m)	1
Anf. 2 JOHAN LÖNNROTH (v)	3
Anf. 3 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	5
Anf. 4 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	6
Anf. 5 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	6
Anf. 6 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	7
Anf. 7 KARIN PILSÄTER (fp)	7
Anf. 8 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	9
Anf. 9 KARIN PILSÄTER (fp) replik	10
Anf. 10 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	10
Anf. 11 KARIN PILSÄTER (fp) replik	10
Anf. 12 CARIN LUNDBERG (s)	10
Anf. 13 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	13
Anf. 14 CARIN LUNDBERG (s) replik	13
Anf. 15 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	14
Anf. 16 CARIN LUNDBERG (s) replik	14
Anf. 17 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	14
Anf. 18 CARIN LUNDBERG (s) replik	15
Anf. 19 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	15
Anf. 20 CARIN LUNDBERG (s) replik	15
Anf. 21 MATS ODELL (kd)	16
Anf. 22 KARIN PILSÄTER (fp) replik	18
Anf. 23 MATS ODELL (kd) replik	19
Anf. 24 KARIN PILSÄTER (fp) replik	19
Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik	20
Anf. 26 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	20
Anf. 27 MATS ODELL (kd) replik	20
Anf. 28 GUNNAR HÖKMARK (m) replik	21
Anf. 29 MATS ODELL (kd) replik	21
Anf. 30 CARIN LUNDBERG (s) replik	21
Anf. 31 MATS ODELL (kd) replik	22
Anf. 32 CARIN LUNDBERG (s) replik	22
Anf. 33 MATS ODELL (kd) replik	22
Anf. 34 LENA EK (c)	22
Anf. 35 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	23
Anf. 36 LENA EK (c) replik	25
Anf. 37 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	25
Anf. 38 LENA EK (c) replik	25
Anf. 39 MATS LUNDBERG (s)	26
(Beslut fattades under 15 §.)	26

5 § Ändrat ansvar för fastställande av diskontot m.m.	27	Prot.
Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU18.....	27	1999/2000:96
(Beslut fattades under 15 §.).....	27	12 april
6 § Statliga kreditgarantier.....	27	
Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU24.....	27	
(Beslut fattades under 15 §.).....	27	
7 § Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m.	27	
Bostadsutskottets betänkande 1999/2000:BoU8	27	
(Beslut fattades under 15 §.).....	27	
8 § Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor.....	27	
Konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU15	27	
Anf. 40 TALMANNEN.....	27	
Anf. 41 OLA KARLSSON (m).....	27	
Anf. 42 KENNETH KVIST (v).....	30	
Anf. 43 OLA KARLSSON (m) replik.....	31	
Anf. 44 KENNETH KVIST (v) replik	32	
Anf. 45 OLA KARLSSON (m) replik.....	32	
Anf. 46 KENNETH KVIST (v) replik	32	
Anf. 47 INGVAR SVENSSON (kd)	33	
Anf. 48 KENNETH KVIST (v) replik	36	
Anf. 49 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	36	
Anf. 50 KENNETH KVIST (v) replik	36	
Anf. 51 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	37	
Anf. 52 ÅSA TORSTENSSON (c)	37	
Anf. 53 OLA KARLSSON (m) replik.....	38	
Anf. 54 ÅSA TORSTENSSON (c) replik	38	
Anf. 55 OLA KARLSSON (m) replik.....	39	
Anf. 56 ÅSA TORSTENSSON (c) replik	39	
Anf. 57 LENNART KOLLMATS (fp).....	39	
Anf. 58 KENNETH KVIST (v) replik	41	
Anf. 59 LENNART KOLLMATS (fp) replik	41	
Anf. 60 KENNETH KVIST (v) replik	41	
Anf. 61 LENNART KOLLMATS (fp) replik	42	
Anf. 62 KENTH HÖGSTRÖM (s).....	42	
Anf. 63 OLA KARLSSON (m) replik.....	45	
Anf. 64 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik.....	46	
Anf. 65 OLA KARLSSON (m) replik.....	46	
Anf. 66 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik.....	46	
Anf. 67 LENNART KOLLMATS (fp) replik	47	
Anf. 68 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik.....	47	
Anf. 69 LENNART KOLLMATS (fp) replik	48	
Anf. 70 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik.....	48	
Anf. 71 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	49	
Anf. 72 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik.....	49	
Anf. 73 INGVAR SVENSSON (kd) replik.....	50	
Anf. 74 KENTH HÖGSTRÖM (s) replik.....	50	
Anf. 75 PER LAGER (mp).....	50	
(Beslut fattades under 15 §.).....	51	

9 § Helgdagar, ordnar och flaggor	51
Konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU18	51
Anf. 76 NILS FREDRIK AURELIUS (m)	51
Anf. 77 KENNETH KVIST (v)	53
Anf. 78 LENNART KOLLMATS (fp)	53
Anf. 79 BARBRO HIETALA NORDLUND (s)	54
Anf. 80 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik	56
Anf. 81 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	56
Anf. 82 NILS FREDRIK AURELIUS (m) replik	57
Anf. 83 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	57
Anf. 84 LENNART KOLLMATS (fp) replik	58
Anf. 85 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	58
Anf. 86 KENNETH KVIST (v) replik	58
Anf. 87 BARBRO HIETALA NORDLUND (s) replik	59
Anf. 88 KENNETH KVIST (v) replik	59
Anf. 89 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	59
Anf. 90 INGVAR SVENSSON (kd)	60
(Beslut fattades under 15 §.)	60
10 § Fråga om medgivande enligt 4 kap. 8 § första stycket regeringsformen att väcka åtal mot riksdagsledamot	60
Konstitutionsutskottets betänkande 1999/2000:KU21	60
(Beslut fattades under 15 §.)	60
11 § Ändringar i rättshjälpslagen	61
Justitieutskottets betänkande 1999/2000:JuU14	61
Anf. 91 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	61
Anf. 92 BENGT-GÖRAN HANSSON (s)	62
Anf. 93 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	63
Anf. 94 BENGT-GÖRAN HANSSON (s)	64
Anf. 95 ROLF ÅBJÖRNSSON (kd)	64
Anf. 96 BENGT-GÖRAN HANSSON (s)	64
(Beslut fattades under 15 §.)	65
12 § Integrationspolitik	65
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1999/2000:SfU10	65
Anf. 97 GÖRAN LINDBLAD (m)	65
Anf. 98 KALLE LARSSON (v)	69
Anf. 99 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	72
Anf. 100 KALLE LARSSON (v) replik	72
Anf. 101 GÖRAN LINDBLAD (m) replik	72
Anf. 102 KALLE LARSSON (v) replik	73
Anf. 103 MAGDA AYOUB (kd)	73
(forts.)	74
Välkomsthälsning	75
Anf. 104 TALMANNEN	75
12 § (forts.) Integrationspolitik (forts. SfU10)	75
Anf. 105 KALLE LARSSON (v) replik	75
Anf. 106 MAGDA AYOUB (kd) replik	75
Anf. 107 KALLE LARSSON (v) replik	75
Anf. 108 MAGDA AYOUB (kd) replik	76

Anf. 109 KENNETH JOHANSSON (c)	76
Anf. 110 ANA MARIA NARTI (fp).....	78
Anf. 111 KALLE LARSSON (v) replik.....	80
Anf. 112 ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	80
Anf. 113 KALLE LARSSON (v) replik.....	80
Anf. 114 ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	81
Anf. 115 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	81
Anf. 116 KALLE LARSSON (v) replik.....	83
Anf. 117 KERSTIN-MARIA STALIN (mp) replik	83
Anf. 118 ANITA JÖNSSON (s).....	83
Anf. 119 GÖRAN LINDBLAD (m).....	86
Anf. 120 ANITA JÖNSSON (s).....	87
Anf. 121 GÖRAN LINDBLAD (m).....	88
Anf. 122 ANITA JÖNSSON (s).....	88
Anf. 123 ANA MARIA NARTI (fp).....	88
Anf. 124 ANITA JÖNSSON (s).....	89
Anf. 125 ANA MARIA NARTI (fp).....	89
Anf. 126 ANITA JÖNSSON (s).....	89
Anf. 127 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	90
Anf. 128 ANITA JÖNSSON (s).....	90
Anf. 129 KERSTIN-MARIA STALIN (mp).....	90
Anf. 130 ANITA JÖNSSON (s).....	91
Anf. 131 MAGDA AYOUB (kd).....	91
Anf. 132 ANITA JÖNSSON (s).....	91
Anf. 133 MAGDA AYOUB (kd).....	91
Anf. 134 ANITA JÖNSSON (s).....	92
Anf. 135 MAGDA AYOUB (kd).....	92
Anf. 136 ANITA JÖNSSON (s).....	92
(Beslut fattades under 15 §.).....	93
13 § Ökad konkurrens på mobiltelemarknaden	93
Trafikutskottets betänkande 1999/2000:TU8	93
Anf. 137 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	93
Anf. 138 JOHNNY GYLLING (kd).....	95
Anf. 139 SVEN BERGSTRÖM (c).....	97
Anf. 140 KENTH SKÅRVIK (fp).....	98
Anf. 141 MONICA GREEN (s)	99
(forts. 16 §).....	101
Ajournering.....	101
Återupptagna förhandlingar	101
14 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats den	
6 april.....	101
UbU11 Jämställdhetsfrågor inom utbildningsväsendet	101
UbU12 Studentinflytande och kvalitetsutveckling m.m. i	
högskolan	103
15 § Beslut om utskottsbetänkanden som slutdebatterats vid	
dagens sammanträde	105
FiU19 Omorganisation av Allmänna pensionsfonden.....	105
FiU18 Ändrat ansvar för fastställande av diskontot m.m.	106
FiU24 Statliga kreditgarantier	106

Prot.
1999/2000:96
12 april

BoU8 Registrering av fastighetsrättsliga förhållanden, m.m.	106
KU15 Kommersiell lokalradio och andra mediefrågor	106
KU18 Helgdagar, ordnar och flaggor.....	108
KU21 Fråga om medgivande enligt 4 kap. 8 § första stycket regeringsformen att väcka åtal mot riksdagsledamot.....	109
JuU14 Ändringar i rättshjälpslagen	109
SfU10 Integrationspolitik.....	109
16 § (forts. från 13 §) Ökad konkurrens på mobiltelemarknaden (forts. TU8).....	111
Anf. 142 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	111
Anf. 143 MONICA GREEN (s) replik.....	112
Anf. 144 SVEN BERGSTRÖM (c) replik	112
Anf. 145 MONICA GREEN (s) replik.....	112
Anf. 146 JOHNNY GYLLING (kd) replik	112
Anf. 147 MONICA GREEN (s) replik.....	113
Anf. 148 JOHNNY GYLLING (kd) replik	113
Anf. 149 MONICA GREEN (s) replik.....	114
Anf. 150 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	114
Anf. 151 MONICA GREEN (s) replik.....	114
Anf. 152 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	114
Anf. 153 MONICA GREEN (s) replik.....	114
Anf. 154 KENTH SKÅRVIK (fp) replik	114
Anf. 155 MONICA GREEN (s) replik.....	115
Anf. 156 KENTH SKÅRVIK (fp) replik	115
Anf. 157 MONICA GREEN (s) replik.....	115
Anf. 158 STURE ARNESSON (v)	116
Anf. 159 JOHNNY GYLLING (kd) replik	117
Anf. 160 STURE ARNESSON (v) replik	117
Anf. 161 JOHNNY GYLLING (kd) replik	118
Anf. 162 STURE ARNESSON (v) replik	118
Anf. 163 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	118
Anf. 164 STURE ARNESSON (v) replik	118
Anf. 165 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m) replik	119
Anf. 166 STURE ARNESSON (v) replik	119
Anf. 167 MIKAEL JOHANSSON (mp)	119
Anf. 168 TOM HEYMAN (m)	121
(Beslut skulle fattas den 14 april.).....	122
17 § Bordläggning.....	122
18 § Anmälan om interpellation	123
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	123
20 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	124
21 § Kammaren åtskildes kl. 17.34.	125

Elanders Gotab, Stockholm 2000